

Luk Osirizir Akar Aghuim

Akar Faragha Zuim

Luk Osirizir Akar Aghuimın, e Iesusın garima, a Israelbar gumazamiziba ua me inigha, egha Kantrin Igharazibar Gumaziba, uaghan me ini. Ezi Iesus uan ingangarim damuasa, kamaghın gumazamizibav miğia ghaze, God akar aghuim gumazir onganaraziba mikınasa na ginaba. Ezi kamaghın amizima, Ekiamın Duam nan iti. (Luk 4:18ın gan.) Ezi bar guizbangıra, akınafarir kamın Luk Iesus geghara ghaze, a gumazamizir osımtızir avırıba aterıbar apangkuvigha deravıra me gami.

Bizir Iesus amıba, da an adarazir gamıma, me bar a gakonge. Dughıar Maria a batezimın, gumazamiziba bar akonge (Luk 1:42-48, 2:10), egha ghua akınafarım gıvazı naghın tuzı, Iesus Godın Nguıbamın ghuavanabozıma, me bar akuega mamaghıra iti. (Luk 24:52ın gan).

Iesusın ikımırımın bizir avırıba Luk uabıra dagh eghari. Bizir kaba, da akınafarir ıgharazıtamın itir puvatı. Luk uabıra, Iesus nguazımın ızezır bizır avırır otıvizıbagh eghari. Luk uabıra, a Iesusın akar ısın zuir kam geghari, a kamakın: Gumazır mam osımtızım tuavımın a bato, ezi Samarian gumazım an akura. Ezi akar ısın zuir ıgharazım, Luk a geghari, otarım afezıam ategha ghua tintınıbar aruıgha gın uamategha ıze. Egha Luk Iesusın akar ısın zuir mabanang uaghan dagh eghari. Egha Luk uabıra, bizır Sakıus batozım geghari, kar gumazır dagıaba ısım.

Bizir maba Luk akar aviriba dar iti, dar kara: God ko mikimivira ikiamin arazim, ko Godin Duamin ingangarim, ko God gumazamizibar arazir kuraba gin amadir arazim. Egha Luk uaghan amiziba ingarizir bizibar akar aviriba da iti.

Lukin akaba, da akinafarir kamra itir puvati. Luk uaghan akinafarir igharazim osiri, e a dibora ghaze, Aposelbar Ingangaribar Akinafarim. E fo, Iesus Godin Nguibamin ghuavanabogha givazima, Aposelba bizir aviribagh ami. Ezi akinafarir kamın aven, Luk aposelba amizir bizibar eghaghanim osiri.

Luk osirizir akar faragha zuim

¹⁻⁴ Gumazir aruam, Tiofilus, ni fo, gumazir aviriba God en tongin amizir bizibar ganigha, dar gun osirasava ami. E gumazir uari uan damaziba ganizibar akam baraki. Egha me faragha Godin akamin ingangarir gumazibar otivigha, egha an akam akuri. Kamaghin amizi, ki uaghan akar kam osirigh ni bagh anemangasa. Egha ki deraghavira dar mingaribagh foghasa ingara ghua dagh foghava, ni bagha bar deravirama da osiri. Ni dar gan fogh suam, bizir ni oraghizir kaba da guizin biziba.

**Jon Gumaziba Ruer Gumazimin
amebam a batezir dughiam, ko
Maria Iesus batezir dughiamin
mikirigiam**

(Sapta 1:5-2:52)

Ensel Sekaraian miġia ghaze, Jon otogham

⁵ Dughiar kamın Herot Judian atrivimın itima, Godin ofa gamir gumazir mamın ziam Sekaraia, an Abiyan adarazir gumazir mam. Ezima an amuim Elisabet, an Aronın ovavim. ⁶ Aning bar deraghavira Godin araziba koma an akam baragha dar ġin zui. Ezima God aningın garima, aning an damazimın bar dera. ⁷ Elisabet furabagh ati, kamaghın amizima aning boriba puvatighava, dughiar ruarim pura ikia ghua bar ghuri.

⁸ Ezi dughiar mamın ofa gamir gumaziba ingarima, Sekaraia uaghan ofa gamir gumazimın mın Godin damazimın ingari. ⁹ Ezi me Godin Dipenimın ofa gamir gumazibar arazibar ġintigha, gumazim amisivasa me dagiabagh da kuri. Ezi God anemisefe. Eghti Sekaraia Godin Dipenimın aven mangi miġharir mughuriar aghuim zuim dapongam.* ¹⁰ Ezima miġharir mughuriar aghuim zuim dapongamin dughiam otozima, gumazamizir Godin ziam feba, Godin Dipenimın miriamın uari akuvagha God ko miġei.

¹¹ Ezima Ekiamın Ensel a batogha, miġharir mughuriar aghuimın ofan danganimın agharir guvimın amadaghan tughav iti. ¹² Ezi Sekaraia an apigha diġavir kuram gamigha bar atiatingi.

1:5: 1 Sto 24:10 **1:6:** Stt 17:1, 1 Kin 9:4, Ap 23:1, Fl 3:6 **1:8:** 1 Sto 24:19, 2 Sto 8:14, 31:2 **1:9:** Kis 30:7-8, 1 Sml 2:28, 2 Sto 29:11

* **1:9:** (1:9) Kar men arazim, God gumazim uan ingangarim bagha anemisivasa, me ikararer kam gami. Ikararer kam a satun ikararer biziba iniasa ikararemın amir puvati. **1:10:** Wkp 16:17, MAA 8:3-4 **1:12:** Het 6:22, Dan 10:8, Lu 1:29, Ap 10:4

¹³ Ezi ma ensel kamaghin a migei, “Sekaraia, ni atiatingan marki, ni God ko mikemezir migirigiam, God a baraki. Ezi ma nin amuim Elisabet ni bagh otarim bategham. Eghti ni ziar kam, Jon a datigh. ¹⁴⁻¹⁵ Egh ni bar akuegh navir amirizimin iki. Eghti a Godin damazimin ziar ekiam iniam, kamaghin gumazamizir aviriba an otoghamin dughiamin bar akuegham. Eghti a wain ko dipar onganibar aman kogham. Egh a uan amebamin navir averiamin aven ikivira ikiti, Godin Duam bar a gizivagham. ¹⁶ Egh a uam Israelin gumazamizir aviriba inigh men Ekiam God bagh mangam. ¹⁷ Egh Elaijan itir Godin Duam ko gavgavir kamra Jon Ekiamin faragh mangiva, afeziabar amutima me uan boriba ua dagh fueghiva, akiriba ragha God gasaraziba ua me damutima me ua nighnizir aghuibar gumazibar amuva, egh gumazibav kintima me uari akirighasi Ekiam mizuam ikiam.”

¹⁸ Ezi Sekaraia enselin azara, “Ki ghurizi, nan amuim uaghan ghurigha gifa. Kamaghin amizi, ki manmaghin bizir kam guizbangira a gifogham?”

¹⁹ Ezi ensel an akam ikara, “Ki Gabriel. Ki Godin damazimin tughav iti. God uabi na amadazima, ki akar aghuir kamnin ni mikimasa ize. ²⁰ Ni nan akaba baregha nighnizir gavgavim dar itir puvati. Ezi bizir kam bagh ni mikiman kogh nimira ikiam, mamaghira ikitima bizir kaba otivamin dughiam otogham.”

1:16: Mal 4:5-6 **1:17:** Mal 3:1, 4:5-6, Mt 11:14, 17:11-13, Mk 9:12

1:18: Stt 18:11 **1:19:** Dan 8:16, 9:21, Mt 18:10, Hi 1:14 **1:20:**

Ese 3:26, 24:27, Lu 1:45

²¹ Ensel Sekaraia miġeima, gumaziba ko amiz-iba azenan ikia Sekaraia mizua ghuav amiragha pura niġhnisi, manmagħin amizim a dugħiar ru- arim in God in Diġpenim in aven iti? ²² Ezi an azenan otoghava, me mikiman asaghasaki. Ezi me fo, a ti God in Diġpenim in aven irebam in min bizitam in gani. Egha an akam in me miġeir puvatigħa da- faribara me miġei.

²³ Eghava an ingangarir dugħiam ġivazima, a uan nguibam in ghu. ²⁴ Ezima dugħiar maba ghua ġivazima an amuim Elisabet navim ada 5 plan iakinibar uabi modo. ²⁵ Egha a kamagħin miġei, “Ekiam na bagħa bizir kam gami. A nan apangkuvigħa nan aghumsizim gumazamizibar damazim in anedangi.”

Ensel Maria bagħa akam inigħa zui

²⁶ Egha Elisabet in navir adasem 6 plan iakinim in otozima, God ensel Gebriel Nasaret in anemada, Galilin Distrigħin aven itir nguibam. ²⁷ Ezi ensel ghua, guivir igiar gumazitam koma akuizir puvatizim, an ziam Maria, me gumazim Josep in ikiasa a ginaba. Josep, an Atrivim Devit in ovavimra. ²⁸ Ensel a bagħa ghuava kamagħin a miġei, “Dugħiar aghuarim Maria. Ekiam ni ġifongegħa deravira ni gamua egha ni ko iti.” ²⁹ Ezi Maria an akam baregħa diġavir kuram gamigħa pura niġhnisi, “Kar akar manmagħin amizim?”

³⁰ Ezi ensel kamagħin a miġia ghaze, “Maria, ni atiatingan marki, God bar ni ġifuegħa ni ko

iti. ³¹ Ni oragh, ni navim asegh otarim bateghiva, ziar kam Iesus, a datigh. ³² A ziar ekiam ikiti, me suam, kar Godin bar pin itimin otarim. Eghti God a damighti, a uan ovavim, Atrivim Devitin min ikiam. ³³ Eghti a Jekopin adarazir atrivimin ikivira ikiam. Eghti a bizibagh ativamin dughiar kam givaghan kogham.” ³⁴ Ezima Maria kamaghin enselin azara, “Ki guivir igiar patamin itir puvatizim. Ezima bizir kam manmaghin na batogham?” ³⁵ Ezi ensel an akam ikaragha kamaghin migei, “Godin Duam ni bagh izeghti bar pin itir Godin gavgavim ni avaragham. Eghti borim Godin damazimin zueghti me Godin Otarim a darigham. ³⁶⁻³⁷ Bizitam Godin aven kozir puvati. Nin anabam Elisabet, a ghurigha, egha uaghan navim adai. Me ghaze, an navim asangan kogham, ezi an navir adasem datirighin iakinir 6 plan tu.” ³⁸ Ezi Maria kamaghin ensel ikara, “Ki Godin ingangarir amizim. Ni mikemezir moghira God bizibar na damu.” Ezi ensel anetegha ghu.

Maria Elisabetin ganasa zui

³⁹ Ezi dughiar kamın Maria uan biziba akirighava zuamira nguibar ekiar Judian Distrighin mighsiamin itimin ghu. ⁴⁰ Egha a Sekaraian dipenimin aven ghugha dughiam Elisabet ganingi. ⁴¹ Ezi Elisabet Marian tiarim barazima, an borim an navimin aven aguaghfa, ezima Elisabet Godin Duam a gizifa. ⁴² Eghava a

1:31: Ais 7:14, Mt 1:21, Lu 2:21 **1:32:** Sng 132:11, Jer 23:5, Mk 5:7 **1:33:** Dan 2:44, 7:14, 7:27, Mai 4:7, Jo 12:34, Hi 1:8 **1:35:** Mt 1:20, 14:33, Jo 1:34, Ap 8:37 **1:41:** Lu 1:15 **1:42:** Lo 28:4, Het 5:24

pantemin tiarim akarigha kamaghin miği, “Ni amizibagh afirazi God bar bizir aghuim ni gami. Egh a uaghan bizir aghuim borir ni oteghamim gami. ⁴³ Ezi God tizim bagha deravira na gami, ezima nan Ekiamin amebam na bagh izi? ⁴⁴ Ezi ki ni barazi, ni dughiam na ganingizima borir na navir averiamin itim bar akuegha aguaghfa. ⁴⁵ Ni nighnizir gavgavim Godin iti, ezi Ekiam ni mikemezi moghin bizibar ni gami. Kamaghin ni bar akongegh.”

Marian ighiam

⁴⁶⁻⁴⁹ Ezi Maria kamaghin miği,

“Ki pura Ekiamin ingangarir amizim,
kamaghin amizima a na giniri.

Kamaghin nan navim Ekiamin ziam fe.
Ezi nan duam God bagha bar akonge,
a nan akurvazim.

God a bar gavgavigha bizir bar ekiabar na gami.
Ezi an ziam bar zuegha dera.

Kamaghin amizi, datirighin tugh mangi
gumazamiziba na mikim suam,
God deravira ni gami.

⁵⁰ Ezima a gumazamizir an atiatiava an apengan
itibar apangkufi.

A kamaghira datirighin itir gumazamizibar
amu
gin izamin gumaziba ko amizibar amu
mamaghira ikiam.

⁵¹ A uan dafarimin bizir bar gavgavibagh ami.

Gumazir uarira uan ziaba feba, a men agirazima me are.

⁵² God atrivibar gavgavim dikabiragha gumazir kiniba fe.

⁵³ A bizir aghuiba isava mitiriaba azibagh aniga, biziba bar izivaziba amangizima me pura ghue.

⁵⁴⁻⁵⁵ A uan ingangarir gumazim Israelin akura. Egha en ovavibagh amizir akar gavgavim ginighnighavira iti. Egha Abrahamin apangkuvigha, egh gin otivamin gumazibar apangkuvigh mamaghira ikiam.”

⁵⁶ Ezi Maria iakinir pumuning ko mikezim in Elisabet ko ikegha gin uamategh uan nguibamin ghu.

Elisabet Jon batezir dughiam

⁵⁷ Ezima Elisabet otamin dughiam otozima, an otarim bate. ⁵⁸ An boroghira itir darasi koma an anababa kamaghin oraki, Ekiam an apangkuvigha bizir aghuim a gamizima, me a ko bar akonge. ⁵⁹ Ezi an 7 plan dughiaaba givazima, me borimin mikarzir mogomem aghorasa izi. Egha me an afeziamin ziam Sekaraia a darighasa. ⁶⁰ Ezima an amebam kamaghin me migei, “Puvati! E Jon a darigham.” ⁶¹ Ezi me kamaghin a migei, “Nin anabatam ziar katam

1:52: 1 Sml 2:6, Jop 5:11, 12:19, Sng 113:6, 147:6 **1:53:** 1 Sml 2:5, Sng 34:10, 107:9 **1:54-55:** Stt 17:7, 17:19, 18:18, 22:17, Sng 98:3, 132:11, Ais 41:8, Mai 7:20, Ro 11:28, Ga 3:16 **1:59:** Stt 17:12, Wkp 12:3, Lu 2:21 **1:60:** Lu 1:13

itir puvati.” ⁶² Egha me dafarimra an afeziamin azangsis, a ziar manatam uan otarim darigham. ⁶³ Egha Sekaraia an ziam osirasa biziba bagha dafaribara men azangsis. Egha kamaghin osiri, “An ziam Jon.” Ezima me kamaghin ganigha bar aguaghfa. ⁶⁴ Ezima an akam zuamira kuiaghrizima an mizem firiaghrizima, a maghira mighiava Godin ziam fe. ⁶⁵ Ezima an boroghin itir darazi kamaghin ganigha, bar atiatingi. Ezima Judian Distrighin itir nguibar mighsiabar itibar gumaziba bizir otivizir kaba baregha dar gun uariv gei. ⁶⁶ Ezi Ekiamin gavgavim borir kam ko iti. Ezima me bar moghira bizir kam baregha, a ginighnigha a bagha azangsis, “Borir kam bar manmaghiram otogham?”

Sekaraian ighiam

⁶⁷ Ezima an afeziam Sekaraia Godin Duam a gizivazima, a Godin nighnizimin gun migei,

⁶⁸ “Ekiam iza uan gumaziba ko amiziba ua me ini, kamaghin amizima, e an ziam fe, a Israelbar God.

⁶⁹ God en akurvaghasa uan ingangarir gumazim Devitin adarazir aven gumazir bar gavgavim amisefe.

⁷⁰ Godin akam inigha izir gumaziba bizir kam in gun fomira kamaghin me mikeme.

⁷¹ An en apaniba koma en atara pazav e gamibar dam e iniasa ize.

1:66: Stt 39:2, Sng 80:17, Ap 11:21 **1:67:** Jol 2:28 **1:68:** Sng 41:13, 72:18, 106:48, Lu 7:16 **1:69:** Sng 18:2 **1:70:** Jer 23:5-6, Dan 9:24, Ap 3:21, Ro 1:2 **1:71:** Sng 106:10

- 72 Egh apangkuvim en ovavibar akakaghiva,
uan Akar Dikirizir Gavgavim nirigham,
73 akar gavgavir en ovavim Abraham
ganingizim.
- 74 Egh en apaniba dam e iniva,
en amamangatightima e an ingarsiva atiatin-
gan koghiva,
75 eghiva e an damazimin arazir aghuir a
ifongezibar gin mangam,
eghti a ifongezir arazir aghuir kaba en
ikiam.
- 76 Ezi ni nan borim, ni faragh mangi Ekiam bagh
tuavim akir.
Kamaghin amizim, me Godin bar pin itimin
akam inigha izir gumazim ni darigham.
- 77-78 Godin apangkuvim e ko itima, a uan gumaza-
miziba ua me iniamin fofozim me ganiga,
men arazir kuraba gin amadi.
Ezima aruemin angazangarim Godin
Nguibamin ikegh e bagh izighram.
- 79 Egh angazangarim mitarmemin ikiava are-
meghasava amibagh feghiva,
egh navir amirizimin tuavim en suebar ak-
agham.”

80 Ezima Jon gin aghuiga givazima an duam
uaghan aghua gavgafi. Egha a Judian nguazir

1:72: Stt 17:1, 17:7, Wkp 26:42, Sng 105:8-9, 106:45 **1:73:** Stt
22:16-17, Mai 7:20 **1:74:** Ro 6:18, 6:22, Hi 9:14 **1:75:** Ef 4:24, 2
Ti 1:9, Ta 2:12-14, 1 Pi 1:15, 2 Pi 1:4 **1:76:** Ais 40:3, Mal 3:1, 4:5, Mt
3:3, 11:10 **1:77-78:** Jer 31:34, Ais 60:1-2, Mk 1:4, Lu 3:3 **1:79:**
Ais 9:2, 49:9, 58:8, Mt 4:16, Ap 26:18 **1:80:** Mt 3:1, 11:7, Lu 2:40

gumaziba puvatizimîn iti. Egha ghua an azenim girigha Israelin gumazibar damazimîn oto.

2

Maria Iesus bate (Matyu 1:18-25)

¹ Ezi dughiar kam Sisar Ogastus akar gavgavim amadagha ghaze, “Rom garir nguibabar gumamaziba bar mangî uan ziaba osir.” ² Dughiar kam Kwirinius, a Sirian gumazir dapanimîn itima, ziaba osirir dughiar faragha zuir kam oto.* ³ Ezi gumamaziba uan ziaba osirasa uan nguibabara zui. ⁴ Ezi Josep uaghan Devitîn anabar mam. Kamaghin a Galilin Distrighin itir nguibam Nasaret ategha, Judian Distrighin itir nguibam Betlehemin zui, kar Devitîn nguibam. ⁵ A mangîva uan amuir inabazim Maria ko aning uan ziamning osirasa. Dughiar kam Maria borimîn navim adai. ⁶ Egha aning ghuava Betlehemin itima, Maria borim batamin dughiam oto. ⁷ Ezi a uan otarir ivariam bate. Egha borim inir avîzibar a nomke. Dughiar kam dipenir akuim izîfa. Kamaghin amizi, aning borim isava bulmakauba apir danganimîn aneti.

Enselba akam inigha sipsipbar garir gumaziba bagha zui

⁸ Ezi sipsipbar garir gumazir maba nguibamîn azenan ikiava, dimagaribar uan sipsipbar gara me geghufi. ⁹ Ezi Ekiamîn enselin mam pura

* **2:2:** (2:2) Dughiar kam, Romîn gavman Israelbar nguibaba bar dagh ativagha dar gari. Israelin nguibar ekiam, a Provins Sirian aven iti. Romîn gavmanin gumaziba, me men garir atriviba dibora ghaze, “Sisar.” **2:5:** Lu 1:27 **2:7:** Mt 1:25

me batozi, Ekiamin angazangarim me gisira. Ezi me bar atiatingi. ¹⁰ Ezi ensel kamaghin me migei, “Ia atiatingan marki. Ia oragh! Ki akar aghuim inigha ia bagha izi. Akar aghuir gumamaziba bar me damighti, me bar akongegham. ¹¹ Datirighin Devitin nguibamin akurvazir gumazim ia bagha oto. A God Ua Gumamaziba Ini-asa Misevezir Gumazim, a en Ekiam. ¹² Ia mangi kamaghin ganigh fogh, ia gantima me borim inir avizibar a nomkeghiva bulmakauba apir danganim datightima a irighiv ikiam.” ¹³ Ezi maghira, Godin nguibamin enselin avirir bar dafam otogha enselin kam ko me Godin ziam fa kamaghin migei,

¹⁴ “Ia bizibar pin itir Godin ziam fi.

Eghti nguazimin itir gumaziba ko amizir God ifongeziba,
me navir amirizimin iki.”

Sipsipbar garir gumaziba Iesusin ganasa zui

¹⁵ Ezi enselba sipsipbar garir gumaziba ategha Godin nguibamin ghuezima, ezi sipsipbar garir gumaziba uarira uariv gei, “Aria, e Betlehemin mangiva Ekiam e mikemezir bizir otozimin ganika.” ¹⁶ Egha me zuamira ghuava Josep ko Marian api, egha borimin garima a bulmakauba apir danganim girighav iti. ¹⁷ Egha sipsipbar garir gumaziba borimin ganigha, egha ensel borimin gun me mikemezir akabar gun gumazir igharazibav gei. ¹⁸ Ezi gumamaziba sipsipbar

2:10: Stt 12:3, Mt 28:19, Mk 1:15, Lu 24:47, Kl 1:23 **2:11:** Ais 9:6, Mt 1:16, 1:21, Ap 2:36, Fl 2:11 **2:13:** Sng 103:20, Dan 7:10, Hi 1:14, MAA 5:11 **2:14:** Ais 57:19, Lu 19:38, Ro 5:1, Ef 2:17, Kl 1:20
2:16: Lu 2:10-12

garir gumazibar eghaghanim baregha digavir kuram gami. ¹⁹ Ezi Maria bizir kaba uan navir averiam gatigha, egha dagh nighnighavira iti. ²⁰ Ezi sipsipbar garir gumaziba uamatenge. Ensel me mikemezi me oraghizi moghin bizibar gari, da otifi. Kamaghin me bar akuegha Godin ziam fa zui.

Godin ensel me mikemezi mokon, me ziam Iesus a gati

²¹ Ezi 7 plan dughiaba givazima an mikarzir mogomem aghoramin dughiam otozi me ziam Iesus a gati. Maria tighar navim asangam, ensel faragha a gatizir ziam.

Simeon ko Ana Godin Dipenimin Iesusin gari

²² Ezi Moses Osirizir Arazibar min amebam Godin damazimin zueghamin dughiam otozima, Maria ko Josep borim inigha Ekiam daningasa Jerusalem zui. ²³ Ekiam Moses ganingizir arazibar osizirim iti, borir otarir ivariaba me da isi ua Ekiam daningam. ²⁴ Ezi aning Ekiamin arazir osiriziba mikemezi moghin, aning ofa damuasa, kuarazir bunbar pumuning, o bunbamin min gari kuarazir igiar pumuning inigha izi.

²⁵ Ezi Jerusalem aven gumazir mam, an ziam Simeon, a Godin damazimin deragha God baghavira iti. A Israelin gumazamizibar osimtiziba a givamin dughiam bagha mizuai iti. ²⁶ Godin Duam bizir kam azenarama an akagha gifa, a faragh Ekiamin Kraisi (Gumazir

2:19: Lu 1:66, 2:51 **2:21:** Wkp 12:3, Mt 1:21, 1:25, Lu 1:31, 1:59

2:23: Kis 13:2, 13:12-15, Nam 3:13, 8:17 **2:25:** Ais 40:1, 49:13,

Mk 15:43, Lu 2:38 **2:26:** Sng 89:48, Hi 11:5

God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezim), an an ganighava, gin aremegham.† ²⁷ Kamaghin amizima Godin Duam nighnizim a ganingizima a Godin Dipenir avizimin zui. Ezi Josep ko Maria Iesus inighava aven iza Ekiamin arazir osirizim mikemezi moghin, a damuasa. ²⁸ Ezi Simeon Iesus inighava uan dafarimningin a ifiraghava Godin ziam fa kamaghin miği,

²⁹⁻³² “Ekiam, ki nin ingangarir gumazim.

Eghti nin akurvazimin angazangarim ni Kantrin Igharazibar Gumaziba me daningam.

Egh ziar ekiam Israelbar aningam; me nin gumazamiziba.

Ezi ni gumazamizibar damazibar me bagha akurvazir bizir kam gami.

Ezi ni en akuragh ua e iniamin bizir kam, ki uan damazimin an ganigha gifa.

Kamaghin amizi, ni fomira mikemezi moghin ni na ateghti ki mangi, navir amirizimin ikiam.”

³³ Ezi borimin amebam ko afeziam Simeon an gun mikemezir migirigiaba baregha aning nighnizir aviribagh ami. ³⁴ Ezi Simeon ghaze, God bizir aghuiba ia bagh a dar amu, egha Simeon an amebam Maria kamaghin a miği, “Borir kam God a ginaba, eghti Israelin aviriba God bagh tugh gavgavigham. Eghti aviriba iregham. Eghti gumazamiziba bizir an amibar ganiva akar kurabar dav

† **2:26:** (2:26) Kraisin mingarimra kara, God Ua E Iniasa Misevezir Gumazim. **2:34:** Ais 8:14, Hos 14:9, Mt 21:42, Ap 28:22, Ro 9:32-33, 1 Ko 1:23, 1 Pi 2:7-8

kimam. ³⁵ Kamaghin gumazir aviribar nighnizir navimin aven itiba azenan otivam. Eghti osimtizir ekiar mam uaghan nin mikarzim in otivam.”

³⁶ Ezi Godin akam inigha izir amizir mam iti, an ziam Ana, a Panuelin guivim, Aserin anabam. A faragha pam in itima aning in 7 plan azeniba, ezi an pam aremezima, ezi datirigh in a bar ghuri.

³⁷ Egha 84 plan azeniba, a odiarim in iti. A Godin Dipenim ataghrazir pu, egha dimagariba ko arueba God in ziam fa, egha dagheba ataghragha God ko migei. ³⁸ Egha dughiar kamra a uaghan iza men miriam in tu. A biziba bagha God minabi. Egha borir kam in gun gumazamizir aviribav gei, me God ua Jerusalem in itir gumaziba ko amiziba iniam in dughiam mizuai.

Josep uamategha Nasaret in zui

³⁹ Egha Josep ko Maria biziba bar Ekiam in arazir osirizim mikemezi moghin dagh amigha givagha, egha uamategha Galilin Distrigh in aven itir nguibam Nasaret in zui. ⁴⁰ Ezi borim aghuiga mikarzim in gavgafi. Ezi fofozir aghuim bar a gizifa. Ezi bizir aghuiba God a bagha dagh ami.

Iesus otarir igiamra ikiava, God in Dipenim in ghu.

⁴¹ Azeniba zurara Iesus in amebam ko afeziam, God Israelbagh Itazir Dughiam in Isam bagha Jerusalem in zui. ⁴² Ezi an azenir 12 plan otogha, arazim mirara me isam bagha zui. ⁴³ Isam

2:35: Sng 42:10, Jo 19:25 **2:37:** Ap 26:7, 1 Ti 5:5 **2:38:** Ais 52:9, Mk 15:43, Lu 2:25, 24:21 **2:39:** Mt 2:23 **2:40:** Lu 1:80, 2:52 **2:41:** Kis 12:1-27, 23:14-17, 34:23, Lo 16:1-8

givazima, an gin, an amebam ko afeziam uamategha nguibamin zuima, aningın otarim Iesus, a Jerusalemra itima aning a gifozir puvati. ⁴⁴ Aning ghaze, a ti uan namakaba ko izi. Egha aruer kamın ghuavira iti. Egha aning maghira uan namakaba koma anababar torimın a bagha rui. ⁴⁵ Egha aning an apizir puvati, egha aning a bagh ruiasa uamategha Jerusalemın zui. ⁴⁶ Dughiar mizekimın gin aning Godın Dipenimın avizimın an api. A tisabar torimın aperaghav iti, egha me baragha azangsizibar me gami. ⁴⁷ Gumazir kaba bar an fofozim ko akar ikarvazir kaba baragha egha digavir kuram gami. ⁴⁸ Ezi an amebam ko afeziam an apigha, egha digavir kuram gami. Egha an amebam kamaghın a migei, “Nan otarim, ni tizim bagha arazir kurar kamın ga gami? Ga ni bagha bar osemegha ni buri.” ⁴⁹ Ezi a kamaghın aningın azara, “Gua tizim bagha na buri? Gua ti fozir puvati, ki uan Afeziamın Dipenimın aven ikiam?” ⁵⁰ Ezi an aningın migeir bizimın mingarim aning a gifozir puvati. ⁵¹ Egha a aningın akam baregha aning ko Nasaretın uaghiri. Ezi an amebam bizir kaba baregha dagh nighnighavira iti. ⁵² Ezi Iesus fofozim ko mikarzim sarama aghui. Ezi an araziba God koma gumazibagh amima, me a gifonge.

Jon Iesus bagha tuavim akiri

3

(Sapta 3:1-4:13)

2:49: Jo 2:16 **2:50:** Lu 9:45, 18:34 **2:51:** Lu 2:19 **2:52:** 1 Sml 2:26, Snd 3:4, Lu 1:80

*Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, faragha izava
Iesusin akam akuri*

(Matyu 3:1-12 ko Mak 1:2-8 ko Jon 1:19-28)

¹ Dughiar kam Taiberius Sisarın 15 plan azenimın Romın atrivimın itim oto. Ezi Pontius Pailat Judian Distrighın gavmanın gumazir dapanimın iti, Herot Galilin Distrighın gavmanın gumazir dapanimın iti. Ezi an aveghbuam Filip Iturian Distrigh ko Trakonitisin Distrighın gavmanın gumazir dapanimın ti, ezi Lisianas Abilenen Distrighın gavmanın gumazir dapanimın iti. ² Ezıma Anas ko Kaiafas Godın ofa gamir gumazir dapanimningın iti. Dughiar kam Jon, Sekaraian otarim, gumaziba itir puvatızir danganımın itima, God uan miğiriğiam a ganingi. ³ Ezi Jon Jordanın dipar miriamın aruava akam kura kamaghın miğei, “İa uan navibagh iraghıva rueğhti, God ian arazir kuraba gın amadagham.” ⁴ Godın akam inigha izir gumazim Aisaian akınafarımın osirizir miğiriğıabar mirara ghu, a kamaghın miğei,

“Gumazir tiarir mam gumaziba puvatızir danganımın dia ghaze,

‘İa Ekiam baghıva tuavıba azenıva, dar kır.

⁵ Kukunıba apemıva, miğhsiaba ko akırıbar amuti da magiri.

Tuavir ighuagha aruıba dar amuti da voroghıra iki.

Egh tuavir kurabar amuti da deragh.

⁶ Eğhti nguazir kamın gumazimizıba bar

Godin akurvazimin ganam.’ ”

⁷ Ezi Jon gumazamizir bizir ruasa a bagha izibav gei, “Ia kuruzir divir anababa! Tina ia mikemezi ia Godin adarimin ari mangasa? ⁸ Ia navim girazir arazibara amu. Egh ia pura Abrahamin ovavibar uari arigh mikiman marki. Ki ia migei, God dagiar kabara amighti da Abrahamin ovavibar min otivighamin gavgavim iti. ⁹ Sobiam datirighin temer povibar iti, eghti temer dagher ovizir aghuiba itir puvatiziba, God bar da okeghiva da isiva avim mikinam.”

¹⁰ Ezi gumazamiziba Jonin azara, “Ezi e manmaghira damuam?” ¹¹ Ezi Jon me ikara, “Gumazir korotiar aven azuir pumuning itim, tam isi gumazir puvatizim daningigh. Ezi dagheba itiba uaghan kamaghira damu.” ¹² Ezi gavmanin dagiaba isir gumaziba uaghan ruasa ize. Egha me azangsiha ghaze, “Tisa, e manmaghira damuam?” ¹³ Ezi a kamaghin me migei, “Gumazibar dagiabagh isin ua dagiataba inian marki.” ¹⁴ Ezi midorozir gumazir maba Jonin azara, “Ezi eia, e manmaghin damuam?” Ezi a me ikara, “Gumazamizibar dagiaba okimsiva akar ifavaribar me gasan marki. Ia uan ingangarimin ivezimra initi deragham.”

¹⁵ Gumazamiziba bizir kabar garima men navir averiaba me ginivima me pura nighnigha ghaze, Jon ti God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir

3:7: Mt 12:34, 23:33 **3:8:** Jo 8:33, 8:39 **3:9:** Mt 7:19 **3:10:**
 Ap 2:37 **3:11:** Lu 11:41, 2 Ko 8:14, Je 2:15-16, 1 Jo 3:17 **3:12:**
 Mt 21:32, Lu 7:29 **3:14:** Kis 23:1, Wkp 19:11

Gumazim? ¹⁶ Ezi Jon bar men nighniziba ikara, “Ki dipamin ia rue. Ezi gumazir mam gin izam, an gavgavim bar nan gavgavim gafira. An dagarir asuabar beniba ki da firan gavgaviba puvati. A Godin Duam ko avimin ia ruam. ¹⁷ A witba misevir savol an agharimin iti, eghti a uan witba misiva dar daghebar arighiva, witba misevir dipenimin witin miseviba aviva, egh dar miseviba avir munger puvatizimin da akuntima, da isiam.” ¹⁸ Egha Jon migirigiar avirir maba sara me migia men navibagh inifi. Egha kamaghin akar aghuim me mikiri.

Herot Jon kalabus gati

¹⁹ Ezi dughiar kam Herot gavmanin gumazir dapanimin ti. A uan aveghbuam Filipin amuim Herodias koma akui, egha arazir kurar maba sarama ami. Ezi kamaghin Jon Herodias bagha Herotin guam gatigha a mikeme. ²⁰ Herot uan arazir kurar maba ko kam sara isin atighava, Jon kalabus gatighava an tiam asara.

Jon Iesus rue

(Matyu 3:13-17 ko Mak 1:9-11)

²¹ Jon gumazamiziba ruer dughiam, Iesus uaghan, Jon a rue. Ezi Iesus uan afeziam God ko migeima, overiam kuiaghrizi, ²² Godin Duam bunbamin nivafizim gavagha a bagha izaghiri. Ezi tiarir mam overiamin otogha kamaghin migei, “Ni nan Otarim, Otarir ki ifongezim. Ki ni bagha bar akonge.”

3:16: Mt 3:11, Ap 13:25 **3:17:** Mai 4:12, Mt 13:30 **3:21:** Jo 1:32

3:22: Stt 22:2, Sng 2:7, Ais 42:1, Mt 3:17, 17:5, Mk 1:11, Lu 9:35, Jo 1:32

*Iesusin inaziba ko ovaviba
(Matyu 1:1-17)*

²³ Dughiar kam Iesus uabi 30 plan azeniba. Ezi a uan ingangarim maghıram a gami. Gumaziba ko amiziba ghaze, Iesus Josepin otarimra. Ezi Josep Helin otarim. ²⁴ Ezi Heli Matatin otarim. Ezi Matat Livain otarim. Ezi Livai Melkin otarim. Ezi Melki Janain otarim. Ezi Janai Josepin otarim. ²⁵ Ezi Josep Matatiasın otarim. Ezi Matatias Amosın otarim. Ezi Amos Nahumın otarim. Ezi Nahum Eslin otarim. Ezi Esli Nagain otarim. ²⁶ Ezi Nagai Matın otarim. Ezi Mat Matatiasın otarim. Ezi Matatias Seminın otarim. Ezi Semin Josekin otarim. Ezi Josek Jodan otarim. ²⁷ Ezi Joda Joananın otarim. Ezi Joanan Resean otarim. Ezi Resea Serubabelın otarim. Ezi Serubabel Sealtielın otarim. Ezi Sealtiel Nerin otarim. ²⁸ Ezi Neri Melkin otarim. Ezi Melki Adin otarim. Ezi Adi Kosamın otarim. Ezi Kosam Elmadamın otarim. Ezi Elmadam Erın otarim. ²⁹ Ezi Er Josuan otarim. Ezi Josua Elieserın otarim. Ezi Elieser Jorimın otarim. Ezi Jorim Matatin otarim. Ezi Matat Livain otarim. ³⁰ Ezi Livai Simeonın otarim. Ezi Simeon Judan otarim. Ezi Juda Josepin otarim. Ezi Josep Jonamın otarim. Ezi Jonam Eliakimın otarim. ³¹ Ezi Eliakim Melean otarim. Ezi Melea Menan otarim. Ezi Mena Matatan otarim. Ezi Matata Natanın otarim. Ezi Natan Devitin otarim. ³² Ezi Devit Jesin otarim. Ezi Jesi Obetin otarim. Ezi Obet Boasın otarim. Ezi Boas Salmonın otarim. Ezi Salmon Nasonın otarim. ³³ Ezi Nason Aminadapın otarim. Ezi Aminadap Atminın otarim. Ezi Atmin

3:23: Lu 4:22, Jo 6:42 **3:27:** 1 Sto 3:17-19, Esr 3:2 **3:31:** 2 Sml 5:14 **3:32:** Rut 4:17-22, 1 Sml 16:1-13 **3:33:** Stt 29:35

Arnin otarim. Ezi Arni Hesronin otarim. Ezi Hesron Peresin otarim. Ezi Peres Judan otarim. ³⁴ Ezi Juda Jekopin otarim. Ezi Jekop Aisakin otarim. Ezi Aisak Abrahamin otarim. Ezi Abraham Teran otarim. Ezi Tera Nahorin otarim. ³⁵ Ezi Nahor Serukin otarim. Ezi Seruk Reun otarim. Ezi Reu Pelekin otarim. Ezi Pelek Eberin otarim. Ezi Eber Selan otarim. ³⁶ Ezi Sela Kainanin otarim. Ezi Kainan Arpaksatin otarim. Ezi Arpaksat Siemin otarim. Ezi Siem Noan otarim. Ezi Noa Lamekin otarim. ³⁷ Ezi Lamek Metuselan otarim. Ezi Metusela Enokin otarim. Ezi Enok Jaretin otarim. Ezi Jaret Mahalalelin otarim. Ezi Mahalalel Kenanin otarim. ³⁸ Ezi Kenan Enosin otarim. Ezi Enos Setin otarim. Ezi Set Adamin otarim. Ezi Adam Godin otarim.

4

Satan Iesus gifarasa a gakaghori (Matyu 4:1-11 ko Mak 1:12-13)

¹ Iesus, Godin Duam bar a gizivazima a Jordanin dipam ategha uamategha Galilin Distrighin zui. Ezima Godin Duam a inigha gumaziba itir puvatizir danganimin zui. ² Ezi Iesus danganir kamın 40 pla arueba ko dimagaribar itima, Satan bizibar a gifari. Iesus dughiar kabar daghetam amezir puvati. Ezima dughiar kaba givazima mitiriam an azi.

³ Ezima Satan kamaghin a migei, “Ni guizbangira Godin Otarim, ni dagiar kam mikemeghtima a Bretin min otogh.”

⁴ Ezi Iesus Satan ikaragha ghaze, “Godin Akinafarim kamaghin migei, ‘Gumazamiziba

daghebara damiva dar gavgavimîn iktan kogham.’ ”

⁵ Ezi Satan Iesus inigha danganir bar pîn itimîn ghuavanaboghava, egha zuamira nguazir kamîn nguibaba bar an aka. ⁶ Egha Satan kamaghîn Iesus miği, “Bizir kaba nan agharimîn iti, kamaghîn amizima ki tina daningsi fueghiva, a daningam. Kamaghîn ki nguibar kabar ganamin gavgavim ko, dar bizir aghuiba ni daningam. ⁷ Eghti ni tevimning apirigh nan ziam fiti, bizir kaba bar nina.”

⁸ Ezi Iesus kamaghîn an akam ikara, “Godin Akinafarim kamaghîn miği, ‘Ni uan Ekiam God, ni an apengara iki an ziamra fam.’ ”

⁹ Ezima Satan Iesus inighava Jerusalemin ghughava a isava Godin Dipenim pîn mar anefa. ¹⁰⁻¹¹ Egha a kamaghîn a miği, “Godin Akinafarim kamaghîn miği, ‘A ni bagh uan enselbar mikemeghtima me deraghvira nin ganam, egh me uan dafaribar ni feghtima ni dagiatam uan dagarim aseghan kogham!’ Kamaghîn amizima ni guizbangira Godin Otaram, ni kagh iki uabi ekunigh.”

¹² Ezi Iesus an akam ikara, “Godin Akinafarim kamaghîn miği, ‘Ni uan Ekiam God a gifar, a gakhonti, a nin nighnizimîn gin mangan marki.’ ”

¹³ Ezi Satan ifavarir kaba bar Iesus gamigha givagha anetaki. A Iesus ategha ghua dughiar igharazim bagha mizuai.

4:6: Mt 28:18, Jo 12:31, 14:30, MAA 13:2, 13:7 **4:8:** Lo 6:13-14, 10:20 **4:12:** Lo 6:16, 1 Ko 10:9 **4:13:** Hi 2:18, 4:15

Iesus Galilin Distrighin ghua ingangarim gami

(Sapta 4:14-9:50)

Iesus Galilin ghughava maghira uan ingangarim gami

(Matyu 4:12-17 ko Mak 1:14-15)

¹⁴ Ezima Iesus Godin Duamin gavgavimin a uamategha Galilin Distrighin ghu. Ezima an akam bar moghira nguibabar ghu. ¹⁵ Egha a God ko migeir dipenibar men sure gamima, me bar an ziam fe.

Nasaretin itir gumaziba Iesusin aghua

(Matyu 13:53-58 ko Mak 6:1-6)

¹⁶ Ezi Iesus Nasaretin ghu, a ikiava aghungizi naghin. Egha Sabatin dughiamin a God ko migeir dipenimin aven ghu, an arazir a zuraram amim. Egha tugha Godin Akinafarim diponasava ami. ¹⁷ Ezi me Godin akam inigha izir gumazim Aisian akinafarir righizim a ganingi. Ezima Iesus akinafarir righizir kam onegha, migirigiar kamin api.

18-19 “God akar aghuim gumazir onganarazibav kinasa na ginaba,
ezi kamaghin amizima Ekiamin Duam nan iti.
Egha uaghan akar kam kunasa na amada;
akar kalabusin itiba ataghraghhamim ko gumazir damazir kuraba ua ganamim.
Egh osimtizar apengan itiba ki ua me firiva egh suam,

Ekiam gumazamizibagh ifongezir dughiam otogha gifa.”

²⁰ Ezima Iesus akinafarim uam a righava, egha a isava ingangarir gumazim ganigha, egha apera. Ezima me bar moghira God ko migeir dipenimin aven pamtem an gari. ²¹ Ezima a maghira kamaghin me migei, “Datirighin Godin migirigiar ia oraghizim a guizbangram oto!”

²² Ezi me an akabagh ifongeghava nighnizir aviribar akar aghuir a mikemezibagh ami, egha me kamaghin azara, “Kar pura Josepin otarimra, o?”

²³ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ia ti akar isin zuir kam na mikimam, ‘Dokta ni uabi uan mikarzim akirigh!’ Egh e oraghizir bizir ni Kaperneamin amiziba ni kagh uaghan uan nguibamin dar amu.”*

²⁴ Egha a migia ghuavira ikiava kamaghin migei, “Ki guizbangira ia migei, Godin akam inigha izir gumaziba, men adarazi me baraghan aghua. ²⁵ Ki guizbangira ia migei, Elaijan dughiamin, amuir odiarir bar avirim Israelin iti. Ezi amozim izir puvatigha ghua azenir pumuning ko mikezim

4:22: Sng 45:2, Mt 13:54, Mk 6:2, Lu 3:23, Jo 6:42 **4:23:**

Mt 4:13, Jo 2:12 * **4:23:** (4:23) Dokta uabi uan mikarzim akiramin akar mingarim, a kamaghin ghu. Gumazim ingangaritam damusi, a derivira gumazamizibar damazimin a damighti, eghti me nighnizir gavgavim an akamin ikiam. Luk 4:18-19in aven, Iesus God a ganingizir ingangarir ekiabav gei. Kamaghin, Iesus ghaze, gumazamiziba kamaghin nighnigham, me an ganti a faragh mirakelbar amighti, me an akam nighnizir gavgavim an ikiam.

4:24: Jo 4:44 **4:25:** 1 Kin 17:1, 17:7, 1 Kin 18:1

ko azenir akuamin oto. Ezi dagheba bar puvatizir dughiam bar nguibabar oto. ²⁶ Ezi God Israelin amizitam bagha Elaija amadazir puvati. A Sidonin danganir aven itir nguibar mam, Sarefetin itir amuir odiarim baghavira anemada. ²⁷ Ezima Godin akam inigha izir gumazim Elisan dughiamin, lepan avirim Israelin ti. Ezi God men tav gamizima a zuegha derazir puvati. Ezi Namanra, God a gamizima a zuegha dera, a Sirian gumazir mam.”

²⁸ Ezi gumazir God ko migeir dipenimin aven itiba bar bizir kam bareghava men naviba Iesus bagha men isi. ²⁹ Egha me dikavigha, Iesus batoghezima a nguibam ategha azenan ghuzima, me a inigha nguibam itir mighsiar avarir konim anekunasa zui. ³⁰ Ezi a men tongin ghua munagh otogha ghu.

*Iesus duar kuram gumazir mam dam a batoke
(Mak 1:21-28)*

³¹ Egha Iesus Galilin Distrighin aven itir nguibam, Kaperneamin ghuaghiri. Egha Sabatin dughiamin, a gumaziba ko amizibar sure gami. ³² Egha an akaba gavgavim dar ti. Egha bizir kam bagha me an suren migirigiaba baraghava digavir kuram gami.

³³ Ezima gumazir duar kurar itir mam, a God ko migeir dipenimin aven iti. Egha a pamtem dia kamaghin migei, ³⁴ “Iesus, Nasaretin gumazim, ni manmaghira e damuasa ize? Ni e gasighasighasa

4:26: 1 Kin 17:8-16 **4:27:** 2 Kin 5:1-14 **4:30:** Jo 8:59, 10:39

4:31: Mt 4:13, Mk 1:21, Lu 4:23 **4:32:** Mt 7:28-29, Jo 7:46, Ta 2:15

4:33: Mt 8:29, Mk 1:23, Lu 8:28 **4:34:** Lu 1:35, 4:41, Jo 6:69

izi? Ki ni gifo, ni God amadazimra, ni Godin damazimin zuezir gumazim!”

³⁵ Ezima Iesus an atarava a migei, “Ni nimira iki! Eghiva gumazim ateghiva azenan izi!” Ezima duar kuram men damazibar gumazim akunigha azenimin izava duatam gumazim gatizir puvati.

³⁶ Ezi me bar aguaghfagha egha uarira uariv gei. “Eei, kar migirigiar manam? A migirigiar gavgavimin duar kuraba batoghezima da azenan izi.” ³⁷ Ezima an amir bizir kaba, dar migirigiam bar nguibabar ghu.

*Iesus Pitan asamim akirizima a ghuamaghe
(Matyu 8:14-15 ko Mak 1:29-31)*

³⁸ Egha Iesus God ko migeir dipenim ategha Saimonin dipenimin ghu. Ezi Saimonin asamim ariava mikarzim puvira feima, me an akuravaghasa Iesusin azai. ³⁹ Ezi Iesus amizimin min tughaviraghava akar gavgavimin an arimariam batoghezima arimariam ghu. Ezi amizim zuamira dikavighava me bagha daghebagh amuava me ganidi.

*Iesus gumazamizir aviribagh amizi, me ua dera
(Matyu 8:16-17 ko Mak 1:32-34)*

⁴⁰ Ezi aruem ghuaghirima, gumazamiziba me gumazir arimariar anabar aviriba itiba Iesus bagha me inigha ize. Ezi a vaghvagha uan dafariba me gisin arizima me ghuamazi.

⁴¹ Ezi uaghan a duar kurabagh ami da gumaziba ataghragha azenan iza kamaghin dei, “Ni Godin Otarim!” Duar kuraba fo, kar God Gumazamiziba

Ua Me Iniasa Mısevezir Gumazım. Kamaghın amızıma İesus mıkıman dar anogoroke.

İesus nguıbar ıgharazıbagh arui
(Mak 1:35-39)

⁴² Ezi aminim tirazıma İesus danganır gumazıba puvatızımın ghu. Ezıma gumazamızıba a burıa ghuava a batogha, egha a me ategh mangan me an anogorosi. ⁴³ Ezıma a kamaghın mıgei, “God akar aghuım kunasa na amada. Kamaghın amızıma kı nguıbar ıgharazıbar uaghan dar mangı God Bizıbagh Atıvamin Dughıamın akar aghuım akunam.” ⁴⁴ Egha Judian Dıstrıghın a God ko mıgeır dıpenıbar akam akura ghuavıra iti.

5

İesus faragha diazir suren gumazıba
(Matyu 4:18-22 ko Mak 1:16-20)

¹ Dughıar mamın İesus Genesaretın dıpar akarer mıriamın tughav itıma, gumazıba anekuvagha Godın akam barası.* ² Ezıma a dıpar mıriamın garıma osırıba ısır gumazıbar botın pumuning pura iti. Aningın ghuavıba uan ıver ekiaba rue. ³ Ezi İesus botın mamın ghuavanabo, Saimonın bot. Egha an azaragha ghaze, nı tong a gıııvaghıtıma a dıpar mıriam atakıgh. Ezi a bot gaperaghav ikıa gumazıba ko amızıbar sure gamı.

⁴ Egha İesus mıkemegha gıvagha Saimonın mıgei, “Bot gıııvagh dıpar konımın mangıva ıver ekiaba osırıba bagh da akunıgh.”

⁵ Ezi Saimon an akam ikara, “Ekıam, e dımagarır

4:43: Lu 8:1 **4:44:** Mt 4:23 * **5:1:** (5:1) Zıam “Genesaret,” a Galılın dıpar akaremın zıar mam. **5:5:** Jo 21:3

kamın ingara ghua bar osiritam inizir puvati. Ezi ni miğeima kamaghın ki iver ekiaba akunam.”

⁶ Ezi me Iesus mikemezi moghin amigha, egha me osirir bar aviriba inizima men iver ekiaba maghira akarasava ami. ⁷ Ezi me uan namakar botin igharazimin itiba me gikarizima me iza men akura, egha me iza botin pumuning uaghara aning gaghuizima aning bar izivagha osemegha maghira dipamin ghuaghiri.

⁸⁻¹⁰ Ezima Saimon Pita, ko a ko itir darasi, me osirir me inizir kabar ganigha kamaghın digavir kuram gami. Saimonin roroamning Jems ko Jon, Sebedin otarimning. Aning Saimon ko ingarir gumazimning, aning uaghan digavir kuram gami. Kamaghın amizima Saimon kamaghın ganigha, tevimning apirigha Iesusin suemningin boroghın iri. Egha ghaze, “Ekiam, ki gumazir arazir kurabagh amim! Kamaghın amizima ni na ategh mangi.” Ezi Iesus kamaghın Saimonin miği, “Ni atiatingan marki, datirighın tugh mangi, ni gumaziba iniam.” ¹¹ Ezi me uan botba mikirvegha, dipar dadarimin ghuavanega, egha biziba bar da ategha Iesusin gin zui.

Gumazir lepa itim
(Matyu 8:1-4 ko Mak 1:40-45)

¹² Ezima Iesus nguibar ekiar mamın itima, gumazir mam lepa bar anegirizima, a izava oto. Egha a Iesusin apighava ira uan guam nguazim mituaghava kamaghın a miği, “Ekiam,

ni fueghiva ni na damuti, ki Godin damazimin zuegh ua deragham.” †

¹³ Ezi Iesus uan agharim isa gumazir kam gatigha ghaze, “Ki ifonge. Nin mikarzim zuegh, egh ua deragh.” Ezima lepa zuamira anetaki.

¹⁴ Egha Iesus akar gavgavim a ganingi, “Tavin mikiman marki. Egh mangi, uabi Godin ofa gamir gumazimin akagh, egh Moses mikemezi moghin, ni uabi zueghsi ofa damu. Eghti gumazamiziba fogh suam, nin arimariam gifa.”

¹⁵ Ezima Iesus amizir bizir kabar eghaghanim bar mar ghu. Kamaghin gumaziba ko amizir avirim a baraghiva men arimariaba ua deraghasa izi. ¹⁶ Ezi Iesus zurara me ataghragha ghua, gumazamiziba itir puvatizir danganimin ikia God ko migei.

Iesus gumazir soroghafariba amirazim gamizima a dera

(Matyu 9:1-8 ko Mak 2:1-12)

¹⁷ Dughiar mamın Iesus gumaziba ko amizibar sure gami. Ezi Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me Galilin Distrigh ko Judian Distrighin itir nguibaba bar, ko Jerusalemın nguibamın ikegha izava apiaghav iti. Ezi Ekiamın gavgavim uaghan iti, kamaghin Iesus men arimariabar amutima da deragham.

¹⁸ Ezi gumazir maba gumazir soroghafariba aremezim inighava akuriam gatighava a inigha dipenimın aven mangi Iesusin guamın anerighasa. ¹⁹ Ezi gumazamiziba bar aviraseme.

† **5:12:** (5:12) Ni akar Matyu 8:2in itimin gan. **5:14:** Wkp 14:1-32
5:16: Mt 14:23, Mk 1:35, 6:46

Ezima me aven mangan iburaghava dipenir siriamin ghuavanabogha dipenir siriamin torim gamigha benibar an akuriam dafagha, nimira anetaghrazima a ghuaghira gumazamizir okuruamin tongin Iesusin guamin aneti.

²⁰ Ezima Iesus men nighnizir gavgavibar ganigha, egha kamaghin migei, “Namakam, nin arazir kuraba ki da gin amada.”

²¹ Ezima Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba maghira uan navir averiabar aven nighnisi, “Kar gumazir manam Godin danganim iniassa migirigiar kam gami? Gumazir kinitam arazir kuraba gin amangam, o puvati? God uabira.”

²² Ezi Iesus men nighnizibagh fogha, egha a men azara, “Ia tizim bagha bizir kabar uan navir averiabar dagh nighnisi? ²³ Ki akar manam mikimam? Pura gumazir kinitam kamaghin mikim suam, ki nin arazir kuraba gin amada. Egh uaghan gumazir kinitam kamaghin mikiman kogham suam, ni dikavigh mangi, egh ua deragh. ²⁴ Ki arazir kam damightima, ia ganigh fogham, Gumazibar Otarim a nguazir kamın arazir kuraba gin amangamin gavgavim iti.” Egha kamaghin gumazir soroghafariba amirazim migei, “Ki ni migei, ni dikavigh uan akuriam inigh dipenimin mangi.” ²⁵ Ezima a zuamira men damazibar dikavigha, irighav ikezir akuriam inigha uan nguibamin ghuava Godin ziam fe. ²⁶ Ezi me bar digavir kuram gamigha Godin ziam fe. Egha agorogem

me gizivazi me kamaghin migei, “E datirighin bizir bar igharagha garibar gari.”

*Iesus uabin gin mangasa Livain dei
(Matyu 9:9-13 ko Mak 2:13-17)*

²⁷ Bizir kabar gin Iesus ghua garima gavmanin dagiaba isir gumazir mam, an ziam Livai, a uan dagiaba isir dipenim gaperaghav iti. Ezi Iesus kamaghin a migei, “Nan gin izi.”[‡] ²⁸ Ezi Livai dikavighava, biziba bar da ateghava an gin zui.

²⁹ Egha Livai isar ekiam Iesus bagha uan dipenimin aneru. Ezima dagiaba isir gumazir avirim ko gumazir maba sara izava me koma api. ³⁰ Ezima Farisiba koma Judan arazibagh fozir gumazibar adarasi, me migirigiar mabar Iesusin suren gumazibagh ami, “Ia tizim bagha dagiaba isir gumaziba ko arazir kurabagh amir gumaziba koma api?”[§]

³¹ Ezi Iesus men akam ikara, “Arimariaba puvatizir gumaziba, dokta bagha zuir puvati. Gumazir arimariaba itibara, me dokta bagha zui. ³² Ki Godin damazimin derazir gumaziba bagha izezir puvati. Ki, gumazamizir arazir kurabagh amibar dimiva men navibagh iraghasa, ki ize.”

*Dagheba ataghrazir arazimin azangsizim
(Matyu 9:14-17 ko Mak 2:18-22)*

³³ Ezi me kamaghin a migei, “Jonin suren gumaziba, me zurara God ko mikimasa dagheba

[‡] **5:27:** (5:27) Ziar kam Livai, ti Matyun ziar igharazir mam. Ni Matyu 9:9in gan. **5:30:** Lu 15:1-2 **§ 5:30:** (5:30) Ni Matyu 9:11in itir akamin gan. **5:32:** 1 Ti 1:15 **5:33:** Mt 9:14, Mk 2:18

ataghrasi. Ezi Farisin suren gumaziba uakan. Ezi ninanaba apa mamaghira iti.”

³⁴ Ezi Iesus men akam ikara, “Gumazir amuimin ikiamim, a ia ko ikiti, ia a bagha izezir gumazibav kimiti me dagheba ategham, o puvatigham? ³⁵ Egh dughiam izitima gumazir amuimin ikiamim me me dama a inigh mangitima, eghti dughiar kabar me dagheba ategham.”

³⁶ Egha Iesus akar isin zuir kamın me geghari, “Gumazitamın korotiar ghurim torim an ikitima, a korotiar igiatam abigh, egh inir avızir kam isi, korotiar ghurim a dukuagh a isaman marki. A kamaghın damuva, korotiar igiar kam arızigham. Egh uaghan inir avızir igiar korotiar ghurim dukuagha isamizim, korotiar ghurimın mın ganan kogham. ³⁷ Ezi gumazitam wainın igiam isava wainın misevir ghuribagh ingezir puvati. A kamaghın damightima, wainın igiam wainın misevir ghuriba a bightima wain iritima wainın miseviba ikuvigham. ³⁸ A kamaghın damuan kogham. Wainın igiam, wainın misevir igiam gingam.** ³⁹ Ezi ma gumazim wainın ghurim amegha, egha igiam gifongezir pu. Eghıva a kamaghın mikim suam, ‘Ghurim a dera.’ ”

6

Iesus uabi Sabatin Ekiam (Matyu 12:1-8 ko Mak 2:23-28)

¹ Sabatin mam, Iesus uan suren gumaziba ko raizin mın garir dagher mam wit, an kuriabagh

5:34: Jo 3:29

**

6:1: Lo 23:25

5:38: (5:38) Ni Matyu 9:17ın itir akamın gan.

aruava, egha an suren gumaziba witin asiziba ghuaza da kuava, dar tuziba api. ² Ezi Farisin maba kamaghin miġei, “Ia tizim sua arazir Sabatin amir puvatizim gami.” * ³ Ezi Iesus me ikara, “Ia ti Devit fomira amizir arazim in eghaghanim in ganizir puvati? Devit dughiar kam in uan adarazi ko mitiriam men azi, ⁴ ezima Devit God in Averpenim in aven ghua me ofa damuasa atizir bret inigha uan adarazi ko me aneme. Egha e fo, me bret in kam raman kogham.” ⁵ Egha Iesus me miġei, “Ezi Gumazibar Otarim a Sabatin dughiam in Ekiam.”

Iesus Sabatin dughiam in dafarir ekonezir gumazim gamizi a ua dera

(Matyu 12:9-14 ko Mak 3:1-6)

⁶ Sabatin dughiar igharazim Iesus God ko miġeir dipenim in aven ghugha men sure gami, ezi gumazir mam men tong in iti. An dafarir guvim ekonegha an areme. ⁷ Farisin maba ko Judan arazibagh fozir gumaziba an arazitam in apigh akam agasasa, me bar deravira an gari. Me kamagh sua, a Sabatin arimariaba batogham, o? ⁸ Kamagh in Iesus men nighnizibagh fogha egha gumazir dafarir ekonezim miġei, “Dikavigh men damazibar tughtima me bar nin ganika.” Ezi a dikavigha tughav iti. ⁹ Ezi Iesus me miġia ghaze, “Ki ian azai, arazir manam Sabatin dera? E arazir aghuim damuam, o arazir kuram damuam, o gumazim in akuragham, o a gasighasigham?” ¹⁰ Egha

6:2: Kis 20:10, Jo 5:10 * **6:2:** (6:2) Ni Matyu 12:2 in itir akam in gan. **6:4:** Wkp 24:5-9 **6:7:** Lu 14:1 **6:8:** Lu 5:22, 9:47

a bar men ganigha egha gumazim migei, “Ni uan dafarim onegh.” Ezi a uan dafarim onezima an dafarim bar moghira ua dera. ¹¹ Ezima me atara egha uarira uariv gia ghaze, e arazir tizitamın Iesus damuam.

Iesus 12 pla aposelba misefe
(*Matyu 10:1-4 ko Mak 3:13-19*)

¹² Dughiar kabar dughiar mam Iesus God ko mikimasa mighsiamın mın ghuavanabogha, egha God ko migeima aminim a bangın tira. ¹³ Aminim tirazima, a uabın gın aruir gumazibar diazi me a da ghuezima ezi a 12 pla me amisefe. Egha maghira ziam aposelba me gati: ¹⁴ Saimon (Iesus Pita a gati), ko an dozim Andru, Jems, Jon, Filip, Bartolomyu, ¹⁵ Matyu, Tomas, Jems Alfiusın otarim, Saimon, a Selotiabar gumazir mam, ¹⁶ Judas Jemsın otarim, ko Judas Iskariot, gumazir gın Iesus isava apanibagh aningizim.

Iesus arı mariaba batosi
(*Matyu 4:24-25 ko Mak 3:7-12*)

¹⁷⁻¹⁸ Egha Iesus uan suren gumaziba ko ghuaghirava danganır zarımın tu. An gın aruir gumazamizir avırım iti. Ezi maburan avırır Jerusalem ko Tair koma Saidonın Ongarır dadarım, ko Judian aven itiba, bar Iesus baraghıva men arı mariaba ghuamaghısa me ize. Ezi gumazamizir duar kuraba asıghasıghızıba, da me ataki. ¹⁹ Ezi gavgavım Iesus ategha azenan ghua gumazıba ko amızıba bar me gamı me

ghuamazi, ezi kamagh sua me bar moghira
Iesusin mikarzimın suighasa.

*Iesus ghaze, onganarazibagh amiba me bar
akongegh.*

(Matyu 5:1-12)

²⁰ Ezi Iesus uan gin aruir gumazibar garava
kamagh migei,

“Ia biziba puvatiziba, ia God Bizibagh Ativamin
Dughiamın aven iti,

kamaghın ian naviba deragh.

²¹ Ia datirighın mitiriam aziba, ia gin izivagham,
kamaghın ian naviba deragh.

Ia datirighın azi darasi, ia gin akam,
kamaghın ian naviba deragh.

²² Me ian ganti ia Gumazibar Otarimın gin
mangıtıma,

men naviba ia bagh bar kuvigham.

Egh me ia batoghıva paz ia damuva ian zi-
abagh asıghasıgham.

Bizir kaba ia batıvtı ian naviba deragh.

²³ Men afeziaba fomıra kamaghıra Godın
akam inıgha izir gumazibagh amizi moghın
me ia gami.

Ia uaghan ivezir ekiam Godın nguıbamın a
ıniam.

Kamaghın dughiar kam otoghti, ia bar
akongeghıva agoroguem sara pın uari
akun.

6:20: Mt 5:3, 11:5, Je 2:5 **6:21:** Sng 126:5-6, Ais 55:1, 61:3, MAA
7:16-17 **6:22:** Mt 5:11, Jo 15:19, 16:2, 1 Pi 2:19, 4:14 **6:23:** 2 Sto
36:16, Mt 5:12, Ap 5:41, 7:52, Kl 1:24, Je 1:2

- 24 Ia bizir aviriba itiba, datirighin ia navir aghuim
inigha gifa,
kamaghin ia ikuvigham.
- 25 Ia dagher aviriba itiba, ia gin mitiriam ian
agham,
kamaghin ia ikuvigham.
- Ia datirighin ati darasi, ia gin arangiva temeribagh
ruam,
kamaghin ia ikuvigham.
- 26 Gumaziba migirigiar aghuibar ia damuti,
eghti ia bar kuvigham.
Fomira men inaziba akam inigha izir
gumazir ifariba migirigiar aghuiba me
gami.
Kamaghira gumaziba me bar migirigiar
aghuiba ia damuti,
kamaghin ia bar ikuvigham.”

Arazir apanibagh ifongeziba
(Matyu 5:38-48)

27 Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ezi
ian na barazir darasi, ki ia migei, ia uan apanibagh
ifongegh, arazir aghuiba ia gifongezir puvatiziba
me damu, 28 migirigiar aghuiba ia migirigiar
kuraba ia gamibar amu, paza ia gamiba ia me
bagh afeziam ko mikim. 29 Eghti tav ian koviatham
apezeghti, ia koviar vuem sara a daningi. Eghti tav
ian korotiar azenan itim inightima, uaghan aven
itir korotiam sara an taki. 30 Egh te biziba bagha

6:24: Amo 6:1, Mt 6:2, 6:5, Je 5:1

6:25: Snd 14:13, Ais 65:13, Je

5:1-6 6:26: Jo 15:19, 1 Jo 4:5

6:27: Kis 23:4, Snd 25:21, Mt

5:44, Ro 12:20 6:28: Lu 23:34, Ap 7:60

6:29: Mt 5:39, 1 Ko 6:7

6:30: Lo 15:7-10, Snd 21:26, Mt 5:42

ian azangsisì, ia da me daning. Egh te ian biziba ini, ua da bagh mikimiva me dam ada inian marki.
³¹ Ia arazir aghuir me ia damuamin ia ifongeziba, ia arazir kabara me damu.

³² “Egh ia, ia gifongezibara fueghiva, egh manmaghin arazir aghuitam damigham? Arazir kurabagh amiba uaghan kamaghiram ami. Me me gifongezì daraziragh ifonge. ³³ Egh ia deraghvira deragha ia gamir darazigh amua, egha kamaghin arazir aghuir manam ia gami? Gumazir arazir kurabagh amiba uaghan kamaghiram ami. ³⁴ Egh ia pura uan biziba me daning, egh nighnigh suam, me ti da ikarvagh, egh manmaghin arazir aghuitam damigham? Gumazir arazir kurabagh amiba me uaghan ghaze, kì gumazir kurar igharazim uan biziba a daningti, eghti a gin ua da ikarvagh. ³⁵ Ia uan apanibagh ifueghiva, deravira me damuva, eghiva biziba pura me daningiva, uamategh da ikarvaziba inisi nighnighan marki. Ezi God arazir aghuiba gumazir arazir kurabagh amiba koma gumazir a minabir puvatizibagh ami. Kamaghin amizi, gin ian ivezim bar ekeveghtima, ia Godin bar pin itimin boribar min ikiam. ³⁶ Afeziamin apangkuvimin mirara, ia apangkuvim iki.”

*Igharaz darazir araziba tuisighan marki
 (Matyu 7:1-5)*

³⁷ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “God ia tuisigh ian kuraghan koghsi, kamaghin ia

munen araziba tuisighan marki suam, men araziba ikufi. Ivezir kuram aningan marki, eghti God ivezir kuram ia danigan kogham. Ia men arazir kuraba gin amadaghti, God ian arazir kuraba gin amadagham. ³⁸ Ia daning, eghti God ia daningam. Minem bar deravira izivaghtima, a isi mikebabar amangiva agasavkon, eghti a iri magiri ian apozibar inibagh iram. God bizir iziviriziba, ia ganidi moghin ia igharaz darazir aning.” ³⁹ Iesus uaghan akar isin zuir mam sara me mikeme; “Gumazir damazir kuram damazir kurar igharazitamin suiragh mangam, o? Aning virara mozimin magirigham. ⁴⁰ Suren gumazim, uan tisa gafirazir puvati. Ezi suren gumazir bar deravira uan sure a givazim, a uan tisan mirara ghu. ⁴¹ Tizim bagha, minezir bar muziarim nin aveghbuamin damazimin itima, ni ti an gara egha temer ararir ekiam nin damazimin itimin garir puvati? ⁴² Ter ararir ekiam nin damazimin ikiti, ni manmagh uan aveghbuam mikim suam, ‘Aveghbuam, ki nin damazimin itir minezim asigham?’ Ni bar ifari! Ni faraghvira ter ararir nin damazimin itim asigh, egh deragh ganiva minezir nin aveghbuamin damazimin itim asigh.”

*Temem ko an ovizim
(Matyu 7:16-20 ko 12:33-35)*

⁴³ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Temer aghuitam ovizir kuram batezir puvati, kamaghira temer kuratam ovizir aghuim batezir puvati.

6:38: Snd 19:17, Mt 7:2, Mk 4:24, Je 2:13 **6:39:** Mt 15:14 **6:40:** Mt 10:24-25, Jo 13:16, 15:20 **6:41:** Mt 7:3 **6:43:** Mt 7:16-17

44 Gumaziba temer ovizibar gara fogha ghaze, temer aghuim o temer kuram. Me fighin oviziba temer ataghatarimin da kuari pu. Egha me wainin oviziba temer ataghatarir muziarir kuramin da isir puvati. 45 Gumazimin navir averiamin ikezir biziba, an akatorim, dav gei. Kamaghin gumazir aghuim bizir aghuiba an navir averiamin ikegha otivaghiri. Ezi gumazir kuram bizir kuraba an navir averiamin ikegha otivaghiri.”

*Dipenimin ingarir gumazir dikiriam ko onganim
(Matyu 7:24-27)*

46 Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Ia tizim bagha ‘Ekiam’ na garisi, egh a ki migeir biziba dagh amir puvati? 47 Tina iza nan migirigiaba baragha dagh ami, ki an araziba ian akagham. 48 A mati gumazim dipenimin ingara, an okora bar vin ghuaghira dagiam gisin ter akiniba kuni. Dipenir kam me bar deraviram an ingari. Kamaghin amizima aperiemin dughiam dipam dipenir kamın aven ghuzima a nuighnuizir puvati. 49 Ezi gumazir nan migirigiaba baragha dar gin zui puvatizim, mati gumazim uan dipenim nguazir kinim ko bizitam gisin an ingarizir puvati. Eghti dughiar dipam izamim a dipenir kam biraghtima, a irigh bar kuvigham.”

7

*Midorozir gumazir dapanimin nighnizir gav-
gavim
(Matyu 8:5-13)*

¹ Ezi Iesus bizir kabar gumaziba ko amizibav ke-megha givagha, Kaperneamin aven zui. ² Ezi 100 plan midorozir gumazibar garir gumazir dapanir ekiam iti. An ingangarir gumazir a bar ifongezim, ariava aremeghasava ami. ³ Ezi midorozir gumazir dapanir kam Iesus amizir biziba baregha Judan gumazir aruar dapanir maba a baghava da amangi. ⁴⁻⁵ Ezi me Iesus bagha izeghava pamtem kamaghin a migei, "Gumazir kam en gumazimiziba bar me gifonge. Egha e bagha God ko migeir dipenimin ingari. Kamaghin gumazir kam an akurvazim baghava ami, ni an akuragh." ⁶ Ezi Iesus tagha me ko zui. A ghua dipenimin boroghin otozi, ezi midorozir gumazir dapanir ekiam uan namakaba amangizi me kamaghin a migei, "Ekiam, ki gumazir aghuir manam, ni nan dipenimin aven izam? Ezi ni izi nan dipenimin averiamin izan marki. Ni paz uabi damuan marki. ⁷⁻⁸ Kamaghin ki uabi ni bagh migirigiam inigh izan kogham. Ki uabi midorozir gumazir mabar apengan iti, egha uabi mabar garima, da nan apengan iti. Ezi ki me migei, 'Ia mangi,' eghti me mangam. O, ki me mikimam, 'Ia izi.' Eghti me izam. Egh ki uan ingangarir gumazir mam mikim suam, ni ingangarir kam damu, eghti an a damuam. Egha ki fo, ni mikimti, nan ingangarir gumazim ua deragham." ⁹ Ezi Iesus kamaghin oregha, digavir kuram gamigha, egha raghrigha gumazamizir a gin zuibav gei, "Ki ia migei, ki Israelin aven kamaghin nighnizir gavgavim itir gumazitamın ganizir pu-vati." ¹⁰ Ezima gumazir amadaziba uamategha dipenimin ghuava ingangarir gumazimin garima a dera.

Amuir odiarimîn otarim ua dikafi

¹¹ Egha gîn Iesus nguibar ziam Nainîn zui. Ezi an suren gumaziba ko gumazir avirim an gîn zui. ¹² Egha a nguibar kamîn tiar akar ekîar kamîn boroghîn ghua garima, gumazir maba gumazir kuam gisaghpuğa nguibar ekiamîn ikegha azenan izi. Gumazir aremezir kamnagh, an amizir pam aremezimîn otarir vamîra. Ezi nguibar ekîar kamîn itir gumazir avirim amuir odiarir kam ko iti. ¹³ Ezi Iesus an gara egha bar an apangkuvigha kamaghîn a mîgei, “Nî arangan markî.” ¹⁴ Ezi Iesus roghîra ghua gumaziba isaghpuğhav itir kezîn suira. Ezi a gisaghpuğhav itir gumaziba voroghîra mîtivîghav iti. Ezi a kamaghîn gumazir igiam a mîgei, “Gumazir igiam, kî nî mîgei, nî dikafîgh.” ¹⁵ Ezîma gumazir aremezim dikavigha maghîra mîgeîma, ezi Iesus uam a isava an amebam ganîngî. ¹⁶ Ezîma me kamaghîn ganîgha bar dîgavîr kuram gamîgha, Godîn ziam fa, egha ghaze, “Godîn akam inîgha izîr gumazir ekîar mam en tongîn oto.” Egha me ghaze, “God uan gumaziba ko amizîbar akurvaghasa ize.” ¹⁷ Ezîma Iesus amizîr bizîr kamîn eghaghanim bar Judian Distrîgh ko an boroghîn itir nguîbaba sara ghu.

Gumaziba Ruer Gumazim, Jon, a Iesus bagha azangîsî

(Matyu 11:2-19)

¹⁸ Ezi Jon, Gumaziba Ruer Gumazim, an suren gumaziba bizîr kabar gun bar a mîkeme. Ezi a uan

7:13: Lu 8:52 **7:14:** Lu 8:54, Jo 11:43, Ap 9:40, Ro 4:17 **7:15:**
1 Kin 17:23, 2 Kin 4:36 **7:16:** Lu 1:68, 19:44, 24:19, Jo 4:19

suren gumazir pumuningin diaghava, ¹⁹ egha Ekiam Iesusin azangsihasava aning amada, “Ti nirara, gumazir God faragha amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igharazitam mizuamam?” ²⁰ Ezi gumazimning Iesus bagha izegha, kamaghin a migei, “Jon, Gumaziba Ruer Gumazim nin azangsihasa ga amada, “Ti nirara, gumazir God faragha amangasa mikemezim? O, e ti ua gumazir igharazitam mizuamam?” ” ²¹ Ezi dughiar kamnaghra Iesus gumazamizir arimariaba itiba gamuavira itima, me ua dera. Ezi a duar kuraba batosi, egha gumazir damazir kurar avirim, a me gamima, me ua gari. ²² Kamaghin amizi, Iesus Jonin abuir gumazimningin akam ikara, “Gua uamategh mangi bizir gua ganigha oraghizibar gun Jonin mikemegh! ‘Gumazir damazir okaviriziba ua gari, ezi gumazir suer amiriziba uam arui. Ezi gumazir lepa itiba ua zuegha dera, ezi gumazir kuarir orazir puvatiziba uam orasi. Ezi ovengezir gumaziba ua dikavima, ezi gumazir onganarazibagh amiba akar aghuim barasi.’” ²³ Gumazir nan ganigha nighnizir gavgavim nan itim, an nighnizir gavgavim ikivira iki, eghti an navir averiam deraghti a bar akuegham!”

²⁴ Ezi Jonin abuir gumazimning uamategha ghuzima, ezi Iesus maghira Jonin gun gumaziba ko amizibav gia ghaze, “Ia tizimin ganasa gumaziba puvatizir danganimin ghue? Ia aminim vair ghurunimin ganasa ghuez ti? ²⁵ Ti puvati,

7:22: Ais 35:5-6, 61:1, Mt 11:4-5, Lu 4:18 * **7:22:** (7:22) Ni Matyu 11:5in itir akamin gan. **7:23:** Ais 61:1, Lu 4:18 **7:24:** Mt 11:7

ezi ia tizimın ganasa ghue? Gumazir kurukazir aghuibagh amizim? Ti puvati, gumazir korotiar ivezir ekiaba itiba aghua egha bizir aghuiba men mikarzipar itima, me atrivibar dipenibar iti. ²⁶ Ezi ia tizimın ganasa ghue? Ia Godın akam inigha izir gumazimın ganasa? Are. Ki ia migei, Godın akam inigha izir gumazir kam Jon, a Godın akam inigha izir gumazir igharaziba bar dagh afira. ²⁷ Gumazir kam baghavıra Godın Akınafarim mığia ghaze, 'Ia oragh. Ki uan abuir gumazim amadaghtima, a faragh mangıva ni bagh tuavim akıram.' ²⁸ Ki ia migei, Jon nguazimın itir gumaziba bar me gafira, ezi tina borimın mın God Bizibagh Ativamin Dughiamın aven iti, a bar Jon gafira." ²⁹ (Jon gumazamizir avırıba ruava egha maghıra dagıaba isir gumaziba sara rue. Kamaghın me Iesusın akam baregha, egha fo Godın arazim, a bar guizbangıra. ³⁰ Ezi Farisiba koma Judan arazibagh fozir gumaziba, me Jonın rurim inizir puvati. Kamaghın me akırim ragha God men akazir tuavir aghuim gasara.)

³¹ Egha Iesus mığia ghua kamaghın migei, "Egh ki gumazamizir datırighın itibar arazibav kimsıva, egha akar isin zuir manam mikimam? Me manmaghıra gari? ³² Me boribar mın gara biziba amadir danganibar apiav ikia uarir dei,

'E ia bagha marvibagh ivima, ia ighian aghua.

Ezi e ongerakar amırızibagh amima, ia azir puvati.'

³³ Egha Jon, Gumaziba Ruer Gumazim iza dagheba ko wainin dipaba apir puvatizi, ezi ia ghaze, ‘Duar kuraba a gapasa.’ ³⁴ Ezi Gumazibar Otirim izava dagheba ko wainin dipaba api. Ezi ia ghaze, ‘Ia gan, a gumazir puv daghem ko wainin dipam apim. Egha a dagiaba isir gumaziba ko gumazir arazir kurabagh amiba, a men roroabagh amua me ko iti.’ ³⁵ Ezi gumazamizir Godin fofozim iniziba, me gara fo, Godin fofozim a guizbangira bizim.”

Amizir arazir kurabagh amir mam Iesusin dagarimning rue

³⁶ Ezi Farisin gumazir mam uabi ko damasava Iesus bagha mikeme. Ezi kamaghin an a ko daperagh damasa an dipenimin ghu. ³⁷ Ezi amizir arazir kurabagh amua nguibar kamın itim orazi, Iesus Farisin dipenimin ikiava api. Ezi amizir kam borer mughuriar aghuim zuim itir alabastan ingarizir misevim inigha izi. ³⁸ Egha a Iesusin dagarimning gin tughav ikia azima, ezi an teriba Iesusin dagarimning giri. Ezi a uan dapanir arizimin an dagarimning adizava an dagarimningin torava egha borem an dagarimning ginge. ³⁹ Ezi Farisin an diazim bizir kamın ganigha uabira uabi migei, “Gumazir kam a Godin akam inigha izir guizbangira gumazim a fogh suam, kar amizir manam an suisi, kar amizir arazir kurabagh amim.” ⁴⁰ Ezi Iesus an akam ikaragha ghaze, “Saimon ki ni mikimamin bizir mam iti.” Ezi Saimon ghaze, “Tisa, na mikemegh.” ⁴¹ Ezi

7:33: Mt 3:4, 11:18, Mk 1:6
26:6, Mk 14:3, Lu 11:37

7:34: Mt 11:19, Lu 15:2

7:36: Mt

Iesus kamaghin a migei, “Gumazir pumuning gumazir mam da dagiaba pura ada ini egh aning gin a da ikarvaghham. Ezi mav a da 500in dagiaba ini, ezi mav a da 50 plan dagiaba ini. ⁴² Ezi aning uaghara an dagiaba ikarvaghan ibura. Ezi a aning ikarvaghamin dagiar kaba gin amada. Ezi ni nighnigh, aningin tina gumazir kam bar a gifuegham?” ⁴³ Ezi Saimon an akam ikara, “Ki kamaghin nighnisi, gumazir dagiar aviriba inigha ua da ikarvaghan iburazim.” Ezi Iesus kamaghin a migei, “Ni deragha migei.” ⁴⁴ Egha a ragha amizimin garava kamaghin Saimonin migei, “Ni amizir kamın gari? Ki nin dipenimin izezima, ni nan dagarimning bagha dipatam na ganingizir puvati. Ezi amizim uan temeribar nan dagarimning ruegha, egha uan dapanir arizimin anedisi. ⁴⁵ Ezi ni nan torezir puvati. Ezi amizir kam dughiar ki aven izezimin a nan dagarimningin tora mamaghira ikia iza datirikin. ⁴⁶ Ezi ni borem nan dapanim gingezir puvati. Ezi amizir kam a borer mughuriar aghuim inigha nan dagarimning ginge. ⁴⁷ A bar na gifonge, kamaghin amizi, God an arazir kurar aviriba bar da gin amada. Ki ia migei, tina God an arazir kurar muziarim gin amadaghti, a kamaghin na gifongezir arazir muziarim ikiam.” ⁴⁸ Ezima Iesus amizim migei, “Nin arazir kuraba, ki da gin amada.” ⁴⁹ Ezi gumazir a ko ikiava apiba kamaghin oregha, maghira uarira uariv gei, “Kar gumazir manam uaghan arazir kuraba gin amadi?” ⁵⁰ Ezi Iesus

7:44: Stt 18:4 **7:46:** Sng 23:5 **7:47:** 1 Ti 1:14 **7:48:** Mt 9:2, Mk 2:5, Lu 5:20-21 **7:49:** Mt 9:3, Mk 2:7 **7:50:** Mt 9:22, Mk 5:34, 10:52, Lu 8:48, 17:19, 18:42

kamaghin amizim miġei, “Niin niġhnizir gavgavim niin akura. Eghti ni navir amirizimin mangi.”

8

Amizir maba Iesusin ġin arui

¹ Egha bizir kabar ġin, Iesus, nguibar ekiaba ko nguibar dozibagh arui, egha God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam kuri. Ezima an gumazir 12 pla uaghan an ġin arui. ² Ezi amizir maba uaghan, me fomira Iesus men arimariaba ko duar kuraba batoke: Maria, me Makdalan nguibamin amizim a ġarisi, Iesus fomira a gamizima, 7 plan duar kuraba aneteghava azenimin ize, ³ Joana ko Susana koma amizir avirir igharaziba uaghan a ko arui. (Joana, a Kusan amuim, a Herotin dipenir averiamin ġarir gumazir dapanim.) Amizir kaba uan bizibar Iesus ko an suren gumazibar akurvasi.

Iesus akar isin zuir gumazir witin oviziba akurir akar isin zuim

(Matyu 13:1-9 ko Mak 4:1-9)

⁴ Ezi gumamazir avirim uan nguibaba ategha Iesus bagha izava uari akuvazima, an akar isin zuir kam miġei: ⁵ “Azenir gumazir mam ghuava raizin min ġarir daghem, wit, an oviziba inigha uan azenimin da akuri. Egha a da akura zuima, maba tuavim gira ghuzima gumaziba da dike. Ezi kuarazir pin itiba izaghira bar da ame. ⁶ Ezima maba dagiaba itir danganibagh iregha afuangi. Ezi dipaba nguazimin puvati, kamaghin amizi witin kaba ua misingigha ariaghire. ⁷ Ezima witin

ovizir mabanang benir ataghataribar torim gire, egha benir ataghatariba sara aghuima da da iki-aghariiki. ⁸ Ezima mabanang nguazir aghuim giregha, aghua dagher bar aviriba iti, kamaghin da vaghvaghera 100pla bar misevegha iti.” An akar isin zuir kam me mikemegha, a pamtem kamaghin me migei, “Tina kuarimning iti, an oragh.”

*Iesus manmagh sua akar isin zuibagh ami
(Matyu 13:10-17 ko Mak 4:10-12)*

⁹ Ezi Iesusin suren gumaziba akar isin zuir kamın mingarim baghava an azara. ¹⁰ Ezima a migha ghaze, “God fofozim ia ganingizima, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar mogomeba dagh fo. Ezi igharaz darazi ki akar isin zuibara me migei, eghtima gariba me gan fofoghan kogham, ezi uaghan oraziba me akar mingaribagh foghan kogham.”

*Witin akar isin zuimin mingarim
(Matyu 13:18-23 ko Mak 4:13-20)*

¹¹ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Kar akar isin zuir kamın mingarim. Witin ovizim a Godin akam. ¹² Ezi witin ovizir tuavim gireziba mati gumazamizir Godin akam baraghiziba, me a baraghizi ezi Satan iza men navir averiabar Godin akam batoke, eghtima me nighnizir gavgavim God damuan koghti God ua me inian kogham. ¹³ Ezima daghaba itir danganibagh irezir witin oviziba mati gumazamizir akam baregha bar akongeziba, egha me biba itir puvati. Me dughiar otevimin nighnizir gavgavim Godin iti, ezima osimtizar

dughiam me God ataki. ¹⁴ Ezima witin ovizir benir ataghataribar tongin ireziba mati gumazamizir akam baraghizibar min ti. Egh me deragha tu-avimin zuima nivafizibar agoroger osimtiziba, ko dagiar nighnizir osimtiziba, koma nguazir kamin bizir ganganir agorogeba, me isima me dar aven ikia egha misevir puvati. ¹⁵ Ezima witin ovizir nguazir aghuim gireziba mati, gumazamizir akar aghuim baraghiziba, me a inigha uan navir ave-riabagh atigha adar suira egha gavgavigha ikia, men dagher aghuiba otifi.”

Gumazitam avir angazangarim minemin aven anetizir puvati

(Mak 4:21-25)

¹⁶ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Gumazitam lam gaborogha minemin aven a modogha egha a isa dakozimin apengan anefazir puvati. Egh an a isiva dakozim gisirrama anefagham, eghtima tina aven iziva angazangarimin ganam. ¹⁷ Kamaghira mogomer biziba da gin azenan otivigham. Eghti bizir amigha aveziba da uaghan gin azenan otivigham. ¹⁸ Ezi kamaghin amizima ia deraghvira akar kam baragh. Gumazitam Godin akabagh foghti, God uan akabar fofozir igharaziba a daningam, eghti a Godin akar aviribagh fogham. Eghti Godin akabagh foghan aghuazir gumazim, an fofozir muziarim God a dama inigham.”

Tinara a Iesusin amebam koma doziba?

(Matyu 12:46-50 ko Mak 3:31-35)

19 Ezi Iesusin amebam ko doziba an ganasa izi. Ezi gumazamiziba bar anakufa, kamaghin amizi, me an boroghira mangan ibura. 20 Ezi mav Iesus migia ghaze, “Nin amebam ko doziba muna azenan tuivighav ikia, egha nin ganasa.” 21 Ezima an an akam ikara, “Tina Godin akam baragha an gin zui, me nan amebam ko doziba.”

*Iesus migiema aminir ekiam areme
(Matyu 8:23-27 ko Mak 4:35-41)*

22 Ezi dughiar mam Iesus uan suren gumazibav gia ghaze, “Aria e dipamin vongin mangam.” Eghava me botin ghuavanega egha vongin zui. 23 Egha me ghuava, Iesus pariam an azima an akui. Ezima aminir ekiam amozim sara dipamin oto, ezi dipam men bot bar a gizifa. Kamaghin me osimtizir ekiamin aven iti. 24 Egha suren gumaziba ghuava a gaghuragha a migia ghaze, “Gumazir Ekiam, ni dikafigh! E ovengam!” Ezi a dikavighava aminim ko dipar puvira ingarim akar gavgavimin aning migei. Ezima aminim ko dipam aremegha amiraghavira iti. 25 Ezima a uan suren gumaziba kamaghin men azara, “Ian nighnizir gavgavim managh iti?” Ezi me atiatia, nighnizir aviribagh amuava, uarira uarir azangsis, “Gumazir kam, a tina? A migiema aminim ko dipam, an akam barasi.”

*Iesus gumazir mam duar kuraba batoke
(Matyu 8:28-34 ko Mak 5:1-20)*

26 Egha Iesus uan suren gumaziba ko botin ghuava Gerasan Distrighin otifi, Galilin dipamin

vongin. ²⁷ Egha Iesus bot ategha azenan izima, nguibar ekiar kamın itir gumazir duar kuraba apazazim a bato. A fomira iniba itir puvatighava dipenibar aven itir puvati, a gumazir ovengezibar dagiar mozir toribar aven iti. ²⁸⁻²⁹ Egha duar kurar kam dughiar aviribar an suigha anekurima a daghiri. Egha uaghan an dafariba ko sueba me senbar da ike, egha an garir gumaziba an boroghira ikiava an gari, ezi duar kurar kam a gamima a uan senba aghorava ara ghua gumaziba itir puvatizi naghin iti. Ezi Iesus duar kuram batogha ghaze, ni gumazim ategh azenan izi. Ezi a Iesusin apigha, arava Iesusin dagaribar apengan irigha pamtem dia migei, “Ni tizim na damuasa, Iesus, Godin bar pin itimin otarim? Ezi ki nin azangisi ni arazir kuratam na damuam marki!” ³⁰ Ezi Iesus an azara, “Nin ziam tina?” Duar kurar aviriba an aven ghuz. Ezi a kamaghin migei, “Aviriba.” ³¹ Ezima duar kuraba Iesus kamaghin a gaghoravira iti, “Ni e batoegh e amadaghtima e torir mingariba puvatizir kamın mangan marki.” ³² Dughiar kam dar bizir ekiar maba mighsiar miriamin roghira ikiava api. Ezima duar kuraba Iesus gakaghora ghaze, “Ni en amamangatightima e mangi dar munabar aven mangeka.” Ezima a me ataghizima me zui. ³³ Ezi duar kuraba gumazim ateghava azenan izeghava dabar aven ghue. Ezima dar bizir kam ara ghua davarir kuram giraghuegha dipam amegha ariaghire. ³⁴ Ezima dabar garir gumaziba garima bizir kaba otivizima, me ara ghuava nguibar ekiamın bizir

kabar gun miġeima nguibar azenan roġhira itiba sarama orasi. ³⁵ Ezima gumazamiziba ganasa izi, bizir tizimrama oto? Egha me Iesus bagha iza, egha garima, gumazir duar kuraba ategha azenan izezim, a Iesusin dagarimın min aperaghav iti. A korotiaba aghuizima an nighnizimra uam an izes. Kamaghın me atiatingi. ³⁶ Ezi ikia bizir kamın ganizir darasi gumaziba ko amizibagh eghari, me eghara ghaze, Iesus duar kuraba apazazir gumazim gamizi a ua dera. ³⁷ Ezi gumazamizir Gerasan Distrighın itiba puvira atiatiava, egha Iesusin azangsisi, “Ni e ategh danganir igharazimın mangi.” Ezi a botin ghuavanabogha uamategha zui.

³⁸ Ezima duar kuraba ataghizir gumazir kam Iesusin azangsigha uaghan an ġin mangasa, ezi Iesus anemadagha, a miġia ghaze, ³⁹ “Ni uamategh uan nguibamın mangi, egh God ni gamizir biziba bar me mikim.” Ezi gumazim uamategha ghua egha nguibam garuava Iesus a gamizir biziba bar dar gun miġei.

Iesus aremezir guivir mam gamizima a ua dikafi Egha amizir an korotiamın suirazim gamizima a ua dera

(Matyu 9:18-26 ko Mak 5:21-43)

⁴⁰ Egha Iesus uamategha Galilin dipamın vongin izezima gumazamiziba a izi me bativasa me a bagha oragha a mizua iti. ⁴¹⁻⁴² Ezima gumazir mam, an ziam Jairus, a God ko miġeir dipenimın gumazir dapanim. An guivir vamira an azenir 12 plan boroghira ghugha, aremeghasava ami. Kamaghın a iza Iesusin dagaribar apengan iri.

Egha uan dipenimin mangasa Iesus gakaghori. Ezi Iesus ghuavira itima maburan avirim bar anekuvagha anedughadusi.* ⁴³ Ezima amizir 12 plan azenimin ghuzim batir arimariam itir mam, gumazitam a damightima a deraghan kogham. Ezi a men tongin zui. ⁴⁴ Egha a Iesusin gin izava an korotiar avizimin suira, egha zuamira an ghuzir arimariam dutugha ghu. ⁴⁵ Ezi Iesus azara, “Tina nan suira?” Ezi me bar uarir tiragha Pita ghaze, “Gumazir Ekiam, gumazamiziba bar ni akuvagha ni adughadusi.” ⁴⁶ Ezi Iesus ghaze, “Ki kamaghin fo, gumazim nan suirazima gavgavim na ategha azenan ghu.”

⁴⁷ Ezima amizim uabira uabin gara fo, a modoghan kogham. Eghava atiatim sara iza Iesusin dagaribar apengan iri. Egha a gumaziba ko amizibar damazibar migia ghaze, nan arimariam givaghasa, ki Iesusin korotiamin suira, ezi nan arimariam zuamira gifa. ⁴⁸ Ezi Iesus a migia ghaze, “Nan guivim, ni nighnzir gavgavim ni gamizima ni dera. Navir amirizimin mangi.”

⁴⁹ Egha Iesus migiavira itima, gumazir mam God ko migeir dipenimin garir gumazir dapanim, Jairusin dipenimin ikegha, Jairus bagha izi. Egha a Jairus migei, “Nin guivim areme. Eghti ni tisa ua ingangarim a daningan marki.” ⁵⁰ Ezi Iesus kamaghin oregha, Jairus migia ghaze, “Ni atiatingan marki. Pura nighnzir gavgavim iki eghtima nin guivim ua deragham.” ⁵¹ Eghava a

* **8:41-42:** (8:42) An guvir vamira, a 12 plan azenibar boroghira ghu, kamaghin amizi e ghaze, an azenir 12 plan boroghira ghu.

8:44: Mt 9:20, Mk 5:28 **8:46:** Mk 5:30, Lu 6:19 **8:48:** Lu 7:50

Jairusin dipenimin otogha, egha a ua tavin amamangatihitima an an gin aven mangan an aghua, kerara a ko aven mangam, Pita, Jon, ko Jems koma guivimin amebam koma afeziam. ⁵² Dughiar kam gumazamiziba bar uan evaribav misogha azia iti. Ezi Iesus me migia ghaze, “Azir akam atakigh. Guivim aremezi puvati. An akui.” ⁵³ Me fo, guivim aremezi, kamaghin me an ingaravati. ⁵⁴ Ezi Iesus guivimin dafarimin suiragha egha migia ghaze, “Nan borim, ni dikafigh!” ⁵⁵ Ezima an duam uamategha izezima a zuamira dikavigha tu. Ezima Iesus me migia ghaze, “Ia daghetam a daningigh.” ⁵⁶ Ezi an amebam koma afeziam bar aguaghfa. Ezima a kamaghin migia aning abira, bizir otozir kam gua gumazitam mikiman marki.

9

Jesus 12 pla gumaziba amangi (Matyu 10:5-15 ko Mak 6:7-13)

¹ Egha Iesus 12 plan suren gumazibar diaghava me akuvaghava, egha gavgavim koma gavgavir duar kuraba batogham koma arimariaba agivamim sara me ganingi. ² Egha me amadagha ghaze, ia God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam kunigh, egh gumazibar arimariabar akirtima me ua deragham. ³ Egha a me migei, “Ia mangisiva bizitam inian marki, mitariba, dagheba, dagiaba, koma siotin ia gin daghuamin tam inian marki. ⁴ Eghti dipenir ia aven zuir manam, anarira iki,

8:52: Lu 7:13, Jo 11:11-13 **8:54:** Lu 7:14, Jo 11:43 **8:56:** Mk 7:36, Lu 5:14 **9:1:** Mt 10:1, Mk 3:13-15 **9:4:** Mt 10:11, Mk 6:10

mangiva nguibar kam ategh mangi. ⁵ Eghtima gumaziba ia gifueghan koghtima, dughiar ia men nguibar ataghraghamim, ia uan dagaribar mineziba apisigh, eghtima me fogh suam, arazir me amizir kam, a derazir pu.”* ⁶ Ezima Iesusin suren gumaziba nguibabar ghuava, akar aghuim akurava egha arimariar gumazibar kirima me ghuamazi.

*Herot foghasa, Iesus a tinara
(Matyu 14:1-2 ko Mak 6:14-16)*

⁷⁻⁸ Ezi Herot, gavmanin dapanim, a bizir Iesus amiba baraghizima da ghuavira iti. A fo, marazi ghaze, Jon aremegha ua dikafi, ezi marazi ghaze, Elaija oto, maba ghaze, Godin akam inigha izir gumazir mam fomira ikegha aremegha ua dikafi. Kamaghin amizima Herot bar nighnizir aviribagh ami. ⁹ Egha Herot kamaghin migei, “Ki Jonin firim atu. Tina, bizir kabagh amima me dar gun migei?” Egha a Iesusin ganasa.

*Iesus dagheba 5,000in gumazibagh anidi
(Matyu 14:13-21 ko Mak 6:30-44 ko Jon 6:1-13)*

¹⁰ Ezima Iesusin aposelba uamategha izeghava, bizir me amizibar gun a migei. Ezima a me inigha me uarira nguibar mam an ziam Betsaidan ghue. ¹¹ Ezi gumazir bizir avirim a gifoghava egha an gin zui. Ezi Iesus me gifueghava me isava, God

9:5: Mt 10:14, Mk 6:11, Ap 13:51 * **9:5:** (9:5) Judabar arazim kara, ni me baraghan koghtima, me nin sagh, uan dagarir asuaba mineziba apizighiva ni ategh igharagh mangam. Ezi en arazim kamakin, ki ni mikimti ni na baraghan koghti, ki apem apirigh uan tuavim gighuvagh, egh suam, ki nin sagham. **9:6:** Mk 6:12
9:7-8: Mt 16:14, Mk 8:28, Lu 9:19 **9:9:** Lu 23:8

Bizibagh Ativamin Dughiamin gun me miǵiava, eghava gumaziba ko amizibar arimariabar akiri. ¹² Bar guaratizimin Iesusin 12 plan aposelba a bagha izeghava a miǵei, “E gumaziba itir putatizir danganimin iti. Egh, ni gumazamiziba me amadaghti me mangi danganir kamın itir nguibaba ko nguibar roghira itibar mangiva, egh dagheba koma dakuamin danganiba buri.” ¹³ Ezi Iesus men akam ikara, “Ia uari daghetaba me daningigh.” Ezima me kamaghin miǵei, “E bar bretin rubuzir 5 pla koma osirir pumuningra iti. Egh e ua mangi gumazir avirir kam bagh dagher tabagh ivezeghan koghti, dagheba bar oteveg-ham.” ¹⁴ (Dughiar kam gumazibar dibobonim, 5,000 boroghın ghu.) Ezima Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Ia me mikımtıma me 5 pla ten, 5 pla tenin, okuruabar dapighiri.” ¹⁵ Suren gumaziba kamaghıram amizıma, gumazamiziba bar apia. ¹⁶ Ezi Iesus bretin rubuzir 5 pla koma osirir pumuning inigha kogha overiamin garava Afeziar Ekiam minabagha, egha bretba ko osirimning apırighava gumaziba ko amizibar anıngasa uan suren gumazibagh anıngizi me me ganıdi. ¹⁷ Ezima gumazamizir kaba bar amegha, naviba bar izifa. Ezima Iesusin suren gumaziba, dagher nar me ataghiziba, me da inigha 12 plan akırabagh aghuizıma da bar izefe.

*Pita Iesusin gun miǵia ghaze, a tina
(Matyu 16:13-19 ko Mak 8:27-29)*

¹⁸ Dughiar mamın Iesus uabıra Afeziam ko miǵeıma, an suren gumaziba a ko itima, ezima

a men azara, “Gumazamiziba tina na garisi?”
¹⁹ Ezima me an akam ikara, “Marazi ghaze, ni Jon Gumaziba Ruer Gumazim, ezi marazi ghaze, ni Elaija, ezima marazi ghaze, Godin akam inigha izir gumazir fomira itir mam aremegha ua dikafi.”
²⁰ Ezima Iesus azara, “Ezi ia? Ia uari ghaze ki tina?”
 Ezi Pita an akam ikara, “Ni Godin Kraisa, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim.”

Iesus ghaze, an aremegh ua dikavigham
 (Matyu 16:20-28 ko Mak 8:30-9:1)

²¹ Ezi Iesus migirigiar gavgavim suren gumaziba ganiga ghaze, ia nan gun tav mikiman marki.
²² Egha kamaghin migei, “Gumazibar Otarim bar mizazir ekiaba koma osimtiziba iniam. Eghtima gumazir aruaba, koma ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan arazibagh fozir gumaziba, me an aghuaghiva a misueghtima an aremegham. Egh dughiar mizezim in a ua dikavigham.”

²³ Egha a bar moghira me migei, “Gumazitam nan gin izisi, a ifongezir biziba gin amadagh uan temer ighuvim zurara a gisaghpuh nan gin izi. ²⁴ Gumazir manam uan ikirimirim suiraghsi nighnighti, an ikirimirim givagham. Eghti gumazir manam na bagh uan ikirimirim ateghiva, uan ikirimirim iniam. ²⁵ Gumazitam nguazimin itir biziba bar da iniva, egh a gin oveghti, bizir kaba manmaghin an akuragham? Bar puvati.
²⁶ Tina nan ziam ko nan akar aghuimin gun

9:19: Mt 14:1-2, Mk 6:14-15, Lu 9:7-8 **9:20:** Mt 16:15-16, Mk 8:29, Jo 6:68-69 **9:22:** Mt 16:21, 17:22, Mk 8:31, 9:31, Lu 9:44, 18:32-33
9:23: Mt 10:38, 16:24, Mk 8:34, Lu 14:27 **9:24:** Mt 10:39, Lu 17:33, Jo 12:25 **9:25:** Mt 16:26, Mk 8:36 **9:26:** Mt 10:33, Mk 8:38, Lu 12:9, 2 Ti 2:12

mikiman aghumsighti gin Gumazibar Otarim uan afeziamin boroghin ikeghiva an Godin damazimin zuezir enselba koma Godin angazangarim sara izighiriva, uaghan men aghumsigham. ²⁷ Ki guizbangira ia migei, ia kagh tuivighav itir darasi, ian tarazi oveghan kogham. Ia ikivira iki gantima, God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham.”

*Iesusin mikarzim igharagha gari
(Matyu 17:1-13 ko Mak 9:2-13)*

²⁸ Ezi Iesus bizir kabav kemezi, 8 plan dughiaba givazima, a gin Pita, Jon, koma Jems inigha me a ko ghua, God ko mikimasa mighsiar mamın pin ghu. ²⁹ Ezima a God ko migeima, an guamin ganganim ragha igharagha gari. Ezima an korotiaba bar ghurghurighava egha onımarımın min taghtasi. ³⁰ Gumazir pumuning, Moses koma Elaija, ³¹ aning Afeziar Ekiamın angazangarımın aven ikiava, egha Iesus ko uariv gei. Me Iesus nguazir kam ataghragham koma bizir a Jerusalemın damuamin bizibav gei. ³² Pita uan namakamning ko dakuasava ami, egha me os-eghava, egha Iesusin angazangarir gavgavımın ganigha egha uaghan gumazir pumuningın gari, aning a ko tughav iti.† ³³ Ezima gumazimning ane ataghrazima Pita kamaghın Iesus migei, “Tisa, bar deragha e kagh iti! E averpenir pumuning ko mıkezımın ingaram. Ni bagh tam, Moses bagh tam, egh Elaija bagh tam.” (Pita akar kam mıgiava a uabi mıgirıgiar a mikemezir kam gıfozir puvati.)

9:31: Mt 17:3, 17:9, Mk 9:4, 9:9, Lu 9:22, 13:33 **9:32:** Mt 17:2-3, Mk 9:2-4, Jo 1:14, 2 Pi 1:16-18 † **9:32:** (9:32) Bizir otozir kam ti dimagarımın oto.

³⁴ A miġiavira itima, ghuariar mam otogha me avara, ezima me ghuariam in aven ghuava bar atiatingi. ³⁵ Ezi tiarir mam ghuariam in tongin otogha kamagh in miġia ghaze, “Kar nan Otarim, ki a ginaba. Ia anariram oragh!” ³⁶ Ezima tiarir kam mikemegha ġivazima me Iesus in garima a uabira iti. Ezima Iesus in suren gumaziba bizir me ganizim me an gun gumazitam mikemezir puvati.

Otarir mam, duar kuram a gapazazima Iesus a batoke

(Matyu 17:14-23 ko Mak 9:14-32)

³⁷ Egha me amimizaragh in miġhsiam ategha izaghirima gumazamizir avirim a bato. ³⁸ Ezi gumazir mam men torim in ikia dei, “Tisa, ki ni gakaghoru, nan otarir bar vamira iti, kamagh in ni an ganigh. ³⁹ Duar kuram an aven ikiava a gamima a zuamira ara dei. Egha anekurima a nguazim gira puv nisi. Ezima pupuviba an akam in otifi. Duar kurar kam dughiar mabar an ikiava bar pazava a gamuava, egha anetaghrazir puvati.

⁴⁰ Ki a batoghasa nin suren gumazibagh akaghoru. Ezi me a damuan ibura.” ⁴¹ Ezi Iesus kamagh in ikara, “Oio, ki bar amira, ia dughiar kam in itir gumazamiziba, ian niġhnizir gavgaviba puvati, ian araziba koma niġhniziba bar derazir puvati. Ki dughiabar manmagh in ia ko ikiava egha ian osimtiziba ateri? Ni uan otarim inigh kagh izi.”

⁴² Ezima otarim izavira itima, duar kuram an ekunizima a nguazim ġirighava uam aguava egha puv nisi. Ezima Iesus duar kuram a batoghezima a borim ataghizima a dera. Ezi Iesus a isava uam

an afeziam ganingi. ⁴³ Ezima gumamaziziba bar Godin gavgavimîn ganigha egha dıgavir kuram gami.

Me bar puv Iesus amizir bizibagh niĥnizima, a uan suren gumazibav gei, ⁴⁴ “İa deraghvıra na baraghtima, ki bizitam ia mikimasa. Me Gumazibar Otarim isıva gumazir kurabar da-farim darıgham.” ⁴⁵ Ezima me miĥirigiar kamın mingarim gifozir puvati. A men modo, ezi kamaghın amizima me a gifozir puvati. Egha an azangsıghan atiatingi.

Tina ziar ekiam iniam
(*Matyu 18:1-5 ko Mak 9:33-37*)

⁴⁶ Ezima Iesusın suren gumaziba uarira uari adoghadogha egha ghaze, tina men dapanimîn ikiam. ⁴⁷ Me miĥeima, Iesus men niĥnizibagh fo, egha a borim inizima an an mın tughav iti. ⁴⁸ Egha a kamaghın me miĥei, “Gumazitam na ĥinighniĥ eĥ borir dozir kamagh garitam inigh an akuragham, kamaghın a na inigha nan akurvasi. Egha tina nan akurvasi, a nan Afeziar na amadazimîn akurvasi. Kamaghın amizi, tina ian tongın ziam puvati, a ziar ekiam iniam.”

Tina ian apanim gamir pu, a iananav
(*Mak 9:38-40*)

⁴⁹ Ezi Jon Iesus miĥei, “Tisa, e garima gumazir mam duar kurabar nın ziamın da batosi. E fo, a en mav puvati, ezima e an anogorosi.” ⁵⁰ Ezi Iesus

9:44: Mt 16:21, 17:22, Mk 8:31, 9:31, Lu 9:22, 18:32-33 **9:45:** Mk 9:32, Lu 2:50, 18:34 **9:46:** Lu 22:24 **9:48:** Mt 10:40, 23:11-12, Mk 9:37, Lu 10:16, Jo 12:44, 13:20 **9:49:** Nam 11:28, Mk 9:38 **9:50:** Mt 12:30, Lu 11:23

kamaghin migei, “Tina ian apanim gamir puvati, a iananav. Eghti, ia an anogoroghan marki.”

Jesus uan suren gumaziba ko Jerusalemın zui

(Sapta 9:51-19:28)

Samarian gumaziba Iesus nguibamın izan me an aghua

⁵¹ Ezima God Iesus inigh uan Nguibamın ghuavanangamin dughiam roghıra izezima, Iesus Jerusalemın mangasa nighnizim gamigha iti.

⁵² Egha uan migirigiar gumazir maba amangizima me akam inigha faragha ghue. Me Samarian nguibar mamın a bagha bizibar akırasa ghue.

⁵³ Ezima gumazamizir nguibar kamın itiba fo, Iesus Jerusalemın zui, kamaghin amizima me Iesus inian aghua. ‡ ⁵⁴ Ezima suren gumazimning, Jems koma Jon bizir kabar ganigha, egha an azara, “Ekiam, ni ifueghtima e Godın Nguibamın itir avim bagh diaghtima a izighrıva gumazibar isigham.” ⁵⁵ Ezima Iesus raghava aningın atari.

⁵⁶ Egha me nguibar igharazimın ghue.

Jesusın gın mangamin ivezim

(Matyu 8:19-22)

⁵⁷ Ezi Iesus uan suren gumaziba ko tuavimın zuima, gumazir mam Iesus migei, “Nguibar

9:51: Mk 10:32, 16:19 **9:53:** Jo 4:9 ‡ **9:53:** (9:53) Samarian gumazamiziba, me Gerasen Mighsiamın uari akuva God bagha ofa gamua Godın ziam fe. Ezi Judaba Jerusalemın nguibamın ghuava ofa gamua Godın ziam fe. Ni Jon 4:20ın gan. Samarian gumazamiziba ghaze, Judaba deravıra Ekiamın ziam fer arazimın gın zuir puvati. Kamaghin, me dughiar kam Iesusın akurvaghan aghua. **9:54:** 2 Kin 1:9-16

manam ni an zui, ki nin gin mangam.” ⁵⁸ Ezi Iesus a migia ghaze, “Afiar atiaba nguazir toribar itima, kuaraziba mikonibar iti, ezi Gumazibar Otarim danganir dakuamiba puvati.” ⁵⁹ Egha Iesus gumazir igharazim migei, “Nan gin izi.” Ezima gumazim an akam ikara, “Ekiam, ni faragh na amamangatightima, ki mangi uan afeziam mozim dafaka.” ⁶⁰ Ezi Iesus a migei, “Marki. Gumazir ovengeziba uari uan gumazir kuabar afi. Egh ni mangiva God Bizibagh Ativamin Dughiamin akam akunam.” ⁶¹ Ezima ua gumazir mam Iesus migei, “Ekiam, ki nin gin mangam. Egh ni faragh nan amamangatightima ki mangiva uan adarazir ganika.” ⁶² Ezi Iesus a ikara, “Tav itazim kuazagh egh a gin ganan koghiva, a God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ingaran kogham.”

10

Iesus 72 plan gumaziba amangizi me ghua an ingangarim gami

¹ Egha bizir kabar gin Ekiam 72 plan gumazir igharaziba misevegha egha pumuning pumuning faragh nguibar ekiaba koma danganir a mangasa nighnizibar me amadi.* ² Egha a kamaghin me migei, “Dagher bar avirim anigha givagha azenimin iti. Ezi ingangarir gumazir da ini-amin aviriba puvati. Kamaghin, ia azenir kamın

9:61: 1 Kin 19:20 **10:1:** Mt 10:1, Mk 6:7 * **10:1:** (10:1) Fofozir gumazir aviriba kamaghin nighnisi, gumazir Iesus amadazibar dibobonim, a 72 puvati. Me ghaze, men dibobonim 70ra. Eghti namba 70, a Luk 10:1in ikiti, eghti Luk 10:17 uaghan, namba 70 an iki. **10:2:** Mt 9:37-38, Jo 4:35, 2 Te 3:1

ghuavimîn azangsighti, a ingangarir gumaziba amangtîma, me an azenimîn mangî, dagheba iniam. ³ Ia mangî! Kî sipsipîn nguziba afiar atiabar torimîn iti moghîn ia amadazi ia zui. ⁴ Eghîva dagîaba azuir mîtarim ko beghiam ko dagarir asuaba inian marki. Eghtî gumazitam tuavimîn ia batoghîva dughiam ia daningti, ia ikaraghan marki.

⁵ “Eghîva ia dipenitamîn aven mangî egh faragh kamaghîn mîkim suam, navir amîrizim ia ko iti. ⁶ Eghtî gumazir navir amîrizim kagh ikîti, ia navir amîrizim an iki. puvatîghtîma ian navir amîrizim ua ia bagh izegham. ⁷ E fo, ingangarir gumazim uan ivezim isi, kamaghîn ia dipenir kamîn aven iki, dagheba ko dipar tizir me ia ganîdiba, ia dar ami. Eghîva dipenir mamîn ikegh mamîn mangan marki.

⁸ “Eghîva ia nguibar ekiamîn aven mangîghtîma me ia inigh, egh me tizim ia ganîngi, ia puram anemi. ⁹ Egh ia arîmariar itibar amîghtîma da deraghtîma, kamaghîn me mîkemegh, God Bizibagh Ativamin Dughiam roghîra ize. ¹⁰⁻¹¹ Egh ia nguibar ekiatamîn aven mangîtîma, me ia inighan koghtîma, tuavir dozibar aven mangî egh mîkim suam, ‘Ian nguibar ekiamîn nguaziba en dagaribar poghezi, e a da disî, eghtî ia kamaghîn ganîgh fogh suam, ia amîzir arazîr kam, a derazîr puvati.’ ¹² Ezi kî ia mîgei, Godîn Kotîn Dughiamîn, osîmtîzir nguibar kam iniamim, an osîmtîzir Sodomîn nguibam iniamim gafîragham.”

10:3: Mt 10:16 **10:4:** 2 Kin 4:29 **10:7:** Mt 10:10-11, 1 Ko 9:14, 10:27, 1 Ti 5:18 **10:8:** 1 Ko 10:27 **10:10-11:** Ap 13:51 **10:12:** Stt 19:24-28, Mt 10:15, 11:24

Gumazamizir navim girazir puvatiziba bar kuvigham

(Matyu 11:20-24)

¹³ Egha Iesus ghua migia uan 72 plan gumazibav gei, “Ia Korasinin nguibamin itir gumazamiziba, iavzika! Ia kuram iniam. Ia Betsaidan nguibamin itir adarazi, Iavzika! Ia bar ikuvigham. Gumazitam Tairin nguibam ko Saidonin nguibamin ghua, mirakelin ki amiziba men tongin dagh amighai, Tair ko Saidonin itir darazi ti fomira navibagh iragha, egha azir adiariba aghuigha, averenim gapiava agura, egha uan arazir kamın uari akakagha ghaze, me uan arazir kuraba ataki.

¹⁴ Godin Kotin Dughiamin, osımtızir ia iniamim, an osımtızir Tair ko Saidon iniamim gafiragham.

¹⁵ Ezi ia Kaperneamin nguibamin itir darazi, ia ghaze, ia uari fegh Godin Nguibamin ikiam, a? Bar puvati, God ia akunighti ia Helin avimin magiram.

¹⁶ “Tina ia barasi uaghan na barasi, tina ia barazir puvati a uaghan na barazir puvati. Egha tina na barazir puvati, a nan Afeziar na amadazim uaghan a barazir puvati.”

72 plan gumaziba uamatenge

¹⁷ Ezima 72 plan gumaziba ua iza bar akuegha kamaghin migei, “Ekiam, e nin ziam diborima duar kuraba en akabar mirara zui.” ¹⁸ Ezi a me ikara, “Ki Satanin garima a ira onimarimin min

10:13: Ais 23:1-18, Ese 26:1-28:26, Jo 3:4-8, Amo 1:9-10, Mt 11:21-23, Sek 9:2-4 **10:15:** Ais 14:13-15 **10:16:** Mt 10:40, Mk 9:37, Lu 9:48, Jo 5:23, 13:20 **10:18:** Jo 12:31, 16:11, MAA 9:1, 12:8-9

Godin nguibamin tagha gifa. ¹⁹ Ezima ki gav-gavim ia ganigha gifa ehti ia kuruziba ko tuighi-akaba gisin daruva da dikiva, egh uan apanibar gavgavim a givagham. Ehti me bizir kuratam ia damuan iburagham. ²⁰ Ehti duar kurabai an akam mirara ghuzir bizim gakongan marki. Ian ziaba Godin Nguibamin aven osirizir bizim baghiva akong.”

*Iesus bar akuegha uan Afeziam minabi
(Matyu 11:25-27 ko 13:16-17)*

²¹ Ezi dughiar kamra, Godin Duam Iesus gamima a bar akongeghava migei, “Afeziam, ni nguazim ko overiam gativazir Ekiam! Ni fofozim ko nighnizir aghuiba itir gumaziba bizir kaba men modo, egha boribar min itir gumazibar aka. Kamaghin ki ni minaba. Guizbangira Afeziam, ni uan ifongiamin kamaghin ami.”

²² Egha Iesus ua kamagh migei, “Nan Afeziam biziba bar da isa nan dafarim gati. Ezi gumazitam Otarim gifozir puvati. Afeziam uabira a gifo. Egha tav Afeziam gifozir puvati. Otarim uabira, koma gumazir Otarim ifuegha Afeziam isava men akaziba, merara Afeziam gifo.” ²³⁻²⁴ Egha a ragha uan suren gumazibar gara kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, fomira Godin akam inigha izir gumazir aviriba ko gumazir aghuir aviriba, me ia datirighin garir bizibar ganamin ifongiar bar ekiam ikia, me dar ganizir puvati. Egha ia

10:19: Sng 91:13, Mk 16:18, Ap 28:5 **10:20:** Kis 32:32, Ais 4:3, Dan 12:1, Mt 7:22, Fl 4:3, Hi 12:23, MAA 3:5, 21:27 **10:22:** Mt 28:18, Jo 1:18, 3:35, 10:15, 17:2

datirighin orazir akar kaba, me da baraghan ifongiar bar ekiam ikia, me tam baraghizir puvati. Ezi ia, ian damaziba dar gari, kamaghin ia bar akongekh!”

Samaritan gumazim Judan mavin akurazir eghaghanim, Iesus a gami

²⁵ Ezi dughiar mam Judan arazibagh fozir gumazir mam dikavighava Iesus gifarasa purama an azara, “Tisa, ki manmaghin damighiva zurazurara itir ikirimirir aghuarim iniam?” ²⁶ Ezi Iesus a ikara, “Akar manam Moses Osirizir Arazimin akamin aven iti? Ni manmaghin an gari?” ²⁷ Ezi an a ghaze, “Ni uan God, nin Ekiam, bar a gifongekh, egh ni uan navir averiam ko uan duam ko uaghan bar uan gavgavim ko uaghan bar uan nighnizimin, uan God gifongekh. Egh uaghan, ni uabira uabi gifongezi moghin, gumazamizir igharazibagh ifongekh.” ²⁸ Ezi Iesus an akam ikara, “Ni bar deragha migei. Ni mamaghira damigh, zurara itir ikirimirir aghuarim iniam.”

²⁹ Ezi a gumazibar damazimin deraghasa, kamaghin a Iesusin azara, “Ezi tina nan namakaba?” ³⁰ Ezima Iesus an akam ikaragha ghaze, “Gumazim Jerusalem ateghava Jerikon uaghira, egha gumazir kuraba batozima, me an koro tiaba sueghava, puviram a misueghava are, egha anetaghizima a mikirigha irighav iti. ³¹ Ezima ofa gamir gumazim tuavir kamra uaghira egha an gara a gitagha zui. ³² Kamaghira Livain

10:25: Mt 19:16, Lu 18:18 **10:27:** Wkp 19:18, Lo 6:5 **10:28:** Wkp 18:5, Neh 9:29, Ese 20:11-13, Ro 10:5, Ga 3:12 **10:29:** Lu 16:15

gumazim uaghan iza danganir kamnaghra an gara a gitagha zui. ³³ Ezima Samarian gumazir mam, iza danganir gumazir kam itimra izava, an apighava bar an apangkufi. ³⁴ Egha an a bagha ghua wain ko borem an duaba ruegha egha da nomke. Egha a gumazim isa uan donki gisin anefagha, egha a inigha ghua daguir dipenir mamın aven ghugha egha deraviram a gami. ³⁵ Egha amimizaraghan a dagiar pumuning dipenir ghuavim ganigha ghaze, ‘Deragh an gan eghti dughiar ki uamategham, ki izi bizir tizir ni uam a gamiziba ki da ikaragham.’

³⁶ “Ezi ni manmaghin nighnisi, gumazir pumuning ko mizekir kabar manam gumazir kuraba misoghezir gumazimın namakam?” ³⁷ Ezi Judan arazibagh fozir gumazim a ikara, “Gumazir an apangkuvizim.” Ezi Iesus a migia ghaze, “Ni mangiva kamaghira damu.”

Iesus Maria ko Martan dipenimin iti

³⁸ Eghava Iesus uan suren gumaziba ko tuavimın izavira ikiava egha nguibamın oto. Ezi amizir mam, an ziam Marta an diazima an an dipenimın ghu. ³⁹ Ezi an afumimın ziam Maria. A Iesusın dagarimın boroghira aperaghav ikiava a barazima a migei. ⁴⁰ Ezi Marta ingangarir avirim an nighnizimın izi, ezi an osimtızim sara dagher me damamibagh ami. Egha a Iesus bagha iza egha an azara, “Ekiam, nan afumim na ataghizima ki uabira ingangaribagh ami, ezi ni na ginighnisi, o? A mikemeghtima a nan akuragh!” ⁴¹ Ezi Ekiam a ikara, “Marta, Marta, ni bizir aviribagh nighnigha

egha da bagha muriam ni dighori. ⁴² Ni bizir vamira bagh nighnigh. Maria a bizir aghuimra misefe. Ezi bizir kam gumazitam a dama a iningham kogham.”

11

*Jesus God ko migeir arazibar men sure gami
(Matyu 6:9-15 ko 7:7-11)*

¹ Dughiar mam Iesus danganir mamın ikia God ko migei. Egha a givazıma, an suren gumazir mam a migei, “Ekiam, ni God ko migeir arazibar en sure damu, mati Jon uan suren gumazibar sure gamizi moghin.” ² Egha Iesus kamaghın me migei, “Ni God ko mikimıva, kamaghın mikim:

‘En Afeziam, nin ziam bar zue, ezi arazir kuraba an saghon iti.

Eghti Dughiar Ni Bizibagh Ativamim, a izi.

³ Ni dughiaba meng en dagheba vaghvagh e daning,

dughiar zurara apir dagheba e daningigh.

⁴ Ezi tina arazir kurabar e gami, e men arazir kuraba gin amadi.

Kamaghın amizi, ni en arazir kuraba gin amadagh.

Egh e ateghti, e osımtızibar aven ikiti bizitam en navim biraghtıma,

e arazir kuratam damighan kogham.’ ”

⁵⁻⁶ Ezıma Iesus kamaghın uan suren gumazıbav gei, “Ian tongın gumazıtam namakatam ikıva,

egha dimagarir arizimin a bagh mangiva, egh kamaghin a mikimam, 'Namakam, ni daghetaba nan akuragh. Nan akar gumazim tuavimin iza na batozi, ki a daningamin dagheba puvati.'

⁷ "Eghti, gumazir dipenimin aven itim kamaghin an akam ikaragham, 'Ni ingangarim na daningan marki. Ki tiar akam asaragha gifa, egha uan boriba koma akui. Kamaghin ki dikavighiva bizitam ni daningan kogham.' ⁸ Ezi ki ia migei, dipenir ghuavim dikavighiva uan namakam puvatizir biziba bar a daningam. A bizir kaba uan namakam daningan ifongezir pu, egha an a ganingi. An namakam a dimvira ikian, an aghuagha egha dikavigha iza bizir a bar ifongeziba a ganingi."

⁹ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, "Ia God ko mikim, egh biziba bagh an azang, eghti a da isi ia daningam. Egh ia biziba bagh ruiva, ia da bativam. Egh ia tiam gafughafughti, God ia bagh tiam kuigham. ¹⁰ Gumazir Godin azaiba, me biziba isi. Ezi gumazir biziba bagha ruim, da batifi. Eghti gumazir itiam gafughagham, God a bagh akuigham.

¹¹ "Egh ian boritam uan afeziam osiriba bagha an azangsightima, eghti a kuruzitam a danigam, o? ¹² Egh borim tuarir aroriam bagh uan afeziamin azangsightima, a tuighakam a danigam, o? ¹³ Ia afeziar arazir kurabagh amiba, ia zurara bizir bar aghuiba uan boribagh anidi. Egha ia kamagh deraghvira fogh, guizbangira ian

11:8: Lu 18:1, 18:5

11:9: Mt 7:7, Mk 11:24, Jo 15:7, 1 Jo 3:22

11:11: Mt 7:9-10

Afeziar uan Nguibamın itim bar akueghvıra uan Duam isi gumazir a ko miıgeibar anıngam.”

*Me ghaze, İesus duar kuram ko ingari
(Matyu 12:22-30 ko Mak 3:20-27)*

¹⁴ Ezi İesus duar kurar gumazim gamima a miıgeir puvatızim a batoke. Ezi duar kuram anetaghizi, gumazir miıgeir puvatızim datırighın miıgei. Ezıma gumazamiziba diıgavir kuram gami. ¹⁵ Ezi marazi ghaze, “A Belsebulın gavgavımın duar kuraba batosi, a duar kurabar gumazir dapanim.”* ¹⁶ Ezi marazi İesus basamasa egha ghaze, “Ni Godın gavgavımın mirakelin arazitam damighti, an overiamın ikegh izighriti, e an ganigh fogham.” ¹⁷ Ezi İesus men niıghnızibagh fogha, egha me miıgei, “Kantrin tamın gumazıba uari tuiragh uari uariv soghıva egh men dabirabim ikuvigham. Eghti dipenir vamıran itir darazi uariv sogh, egh uari abigh egh men dabirabim ikuvigham. ¹⁸ İa ghaze, ki ti Satanın gavgavımın duar kuraba batosi. Kamaghın amizi, ki ian azaragha ghaze, Satan uan adarazi ko uari abigh uariv sogh, egh me manmaghın tugh gavgavigh bizibar ganamin gavgavim ikiam? ¹⁹ İa ghaze, ki Belsebul da gavgavim isa duar kuraba batosi. Ezi kamaghın, tina ian adarazir akurvazıma, me duar kuraba batosi? İan adarazi amir arazıba, darara ian akagha ghaze, ia paza na miıgei. ²⁰ Eghti ki Godın gavgavim inıghıva

11:15: Mt 9:34, 10:25, 12:24 * **11:15:** (11:15) Satanın ziar mamra kara, Belsebul. **11:16:** Mt 12:38, 16:1, Mk 8:11 **11:17:** Mt 12:25, Mk 3:24, Jo 2:25 **11:20:** Kis 8:19

duar kuraba batoghti, eghti bizir kam ian ak-aghti, ia kamaghin fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam ia batogha gifa. ²¹ Eghti gumazir gavgavitam midorozir biziba bar da inigh egh uan dipenim bagh ganti an biziba bar deraghvira ikiam. ²² Eghti gumazitam bar gavgavigh a gafiragh a ko uaning misogh, egh a gafiragh, egh an midorozir bizir a gami a gavgavigha ikia misoziba inigh, mangi da tuiragh a da isi gumazir igharazibar aningam. ²³ Tina nan namakam puvati, a nan apanim. Ezi gumazim nan akuragha gumazamiziba akumakuir puvati, gumazir kam men gintizima me tintinibar zui.”

*Duar kuram uamategha ize
(Matyu 12:43-45)*

²⁴ Ezi Iesus migia ghua ghaze, “Duar ikuratam gumazitam ategha dipaba puvatizir danganibar arua ikiamin danganiba buri, egha a tam batozir puvatigha, egha uabi migia ghaze, ‘Ki uamategh faragha ikezir dipenimin mangam.’ ²⁵ Egha a uamategha ghua garima, me dipenim avizi, a bar zuezima an itir biziba bar deragha iti. ²⁶ Egh duar kurar kam mangi, 7 plan duar kurar a gafiragha arazir kurabagh amiba, men aku izam. Egh me mangi, dipenir kam in ikiam. Gumazir kam faragha paza ike, egh a datirighin bar pazavira ikiam, eghti an dabirabim a faragha ikezir dabirabim bar a gafiragh bar ikuvigham.”

Gumazir manaba bar akuegham?

11:22: Kl 2:15 **11:23:** Mt 12:30, Mkk 9:40, Lu 9:50 **11:24:** Mt 12:43 **11:26:** Mt 12:45, Jo 5:14, Hi 6:4, 2 Pi 2:20

²⁷ Ezi Iesus bizir kabav giavira itima, amizim gumazamizibar torimın ikia dia miği, “Amizir kam ni bategha oteba ni ganidi, a bar akongegh.”
²⁸ Ezi Iesus a ikara, “Ezi tina nan Afeziamın akam baragha egha an ğin zui, a bar akongegh.”

*Mirakelin azangsizim
 (Matyu 12:38-42 ko Mak 8:12)*

²⁹ Ezima gumazamiziba otiva izavira itima, Iesus kamaghın me miği, “Datirighın itir gumazamiziba bar ikufi. Me mirakelin arazir ki damighti me ganigh foghamim bagha azangsisi. Eghti ki arazitam me danigan kogham. God Jona gamizir arazimın min, me arazir kamın ganam. ³⁰ Kamaghın amizi, Jona nguibar ekiam, Niniven gumazamiziba arazim men aka, ezi kamaghıra Gumazibar Otirim datirighın itir gumazamiziba arazim men akagham. ³¹ Fomıra Seban Amizir Atrivimın nguazir kamın saghon ikegha Solomonın fofozir aghuimın akaba baraghasa ize. Ezi gumazir mam bar Solomon gafiragha ian tongın iti. Kamaghın amizi, Gumazamiziba Godın Kotiamın Tuivamin Dughiamın, Seban Amizir Atrivim tugh datirighın itir gumazamizibar arazir kurabar gun mikimam. ³² Eghti Godın Kotın Dughiamın, Nineven gumazamiziba dikavigh ian arazir kurabar gun mikimam. Ia fo, Nineven adarazi Jona akunizir akam baregha navibagh ira. Ezi Gumazir datirighın ian tongın itir mam, a bar Jona gafira!”

11:27: Lu 1:28, 1:42, 1:48

11:28: Mt 7:21, Lu 8:15, 8:21, Je 1:25

11:29: Mt 16:4, Mk 8:12

11:30: Jna 1:17, 2:10, 3:4

11:31: 1

Kin 10:1-10, 2 Sto 9:1-12

11:32: Jna 3:5

*Nin damazimning mikarzim in angazangarim
(Matyu 5:15 ko 6:22-23)*

³³ Ezi Iesus ghua kamagh in migei, “Gumazitam lam gaborogha danganir mogometamin a mod-ozir puvati, o a isava itarir ekiam in aven amadazi pu. Puvati, anesi an danganimram anefagham. Eghti tina aven izi, an angazangarim in ganam. ³⁴ Damaziba, da lam in min namnam in angazangarim in min iti. Egha damazim derazi, nin namnam angazangarim bar a gizifa. Eghti nin damazim ikuvightima, nin namnam, mitatem anevaragham.† ³⁵ Kamagh in amizi, ni ua bagh deravira gan, angazangarir nin itim, mitarmem an epazagham. ³⁶ Kamagh in amizi, angazangarim bar nin mikarzim gizivaghti, eghti mitarmem tong an epazaghan koghti, nin mikarzim bar angazangarim in ikiam, mati lam in angazangarim ni gisirazi moghin.”

*Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba,
arazir kurabagh ami*

(Matyu 23:1-36 ko Mak 12:38-40 ko Luk 20:45-47)

³⁷ Ezima Iesus mikemegha givazima, Farisin mam Iesus ko damasava an gighamizima, ezi Iesus an dipenim in aven ghugha dagher dakozim gapera. ³⁸ Ezi Farisi garima, Iesus ruezir puvatigha a koma api. Ezi a kamagh in ganigha aguaghfa.

11:33: Mt 5:15, Mk 4:21, Lu 8:16 **11:34:** Mt 6:22 † **11:34:** (11:34) Israelba kamagh in nighnisi, nin damazimning angazangarim puvatighi, me suam ni akurvazir puvati. **11:37:** Lu 7:36, 14:1 **11:38:** Mt 15:2, Mk 7:3

³⁹ Ezi Ekiam kamaghin a migei, “Ia Farisiba, ia kapba ko itariba azenan da rua da zue, ezi ian aven navir averiaba bar kufi. Okimakiam koma arazir kuraba, ia dagh ami. ⁴⁰ Ia bar gumazir onganiba! God azenan ingarizir biziba, a uaghan aven dar ingari? ⁴¹ Eghti ia bizir itaribar aven itiba isiva gumazir onganaraziba me daning, eghti biziba bar ian zuegham.

⁴² “Ia Farisiba, ia ghaze, ia uan azenibar itir zuravariba tongira da tuiragh, egh akuaba isi God daning. Egha ia Godin arazir aghuim ko a gifongezir arazim ataghrasi. Egha ia arazir kabar amuasa gavgavigh, egh uaghan arazir maba ataghraghan kogham. Kamaghin amizi ia bar kuvigham!

⁴³ “Ia zurara God ko migeir dipenibar dabirabir danganir aghuariba iniasa bar ifonge. Egha uaghan maketin danganiba me dughiaba ia daningasa, ia bar ifonge. Kamaghin amizi, ia bar ikuvigham.

⁴⁴ “Ia mati matmatiar me gan foghan koghamibar min iti. Eghti gumaziba me gisin daruam. Egh Godin damazimin zueghan kogham. Kamaghin amizi, ia bar kuvigham!”

⁴⁵ Ezi Judan arazibagh fozir gumazir mam a ikara, “Tisa, ni bizir kabav gia, uaghan e gasighasisi.”

⁴⁶ Ezi Iesus a ikara, “Ezi ia Judan arazibagh fozir gumaziba, ia gumazamiziba osimtiziba me

11:39: Mt 23:25, Mk 7:4, Ta 1:15 **11:41:** Ais 58:7, Dan 4:27

11:42: Wkp 27:30, Mt 23:23 **11:43:** Mt 23:6-7, Mk 12:38-39

11:44: Sng 5:9, Mt 23:27 **11:46:** Mt 23:4

garizima me da ateran ibura. Ezima ia uari, uan dafaribar men akuragh bizitam aterir puvati. Kamaghin amizi, ia bar kuvigham! ⁴⁷ Ian inazir afeziaba Godin akam inigha izir gumazibav soghezima me ariaghire. Ezi ia me bagha dagiar mozir aghuiba okoregha men aghariba mozibagh ariki. Kamaghin amizi ia bar ikuvigham! ⁴⁸ Ezi ia arazir kam gumazibar akakagha ghaze, ian inazir afeziaba amir arazir kam dera. Ezi me Godin akam inigha izir gumazibav soghezi da ariaghire, ezi ia me bagha mozibagh ami. ⁴⁹ Bizir kam bagha, Godin fofozim kamaghin migei, 'Ki me bagh nan akam inigha izir gumaziba koma aposelba amangam, eghti men tarazi, me me misoghtima, me arighiram. Eghtima igharaziba, me arazir kurabar me damuam!' ⁵⁰ Fomira nguazir kam otozir dughiam, Godin akam inigha izir gumaziba, me me misoghezi me ariaghira, ezi arazir kam iza datirighin tu. Kamaghin amizima ia datirighin iti darasi, men ivezim iniam. ⁵¹ Ezi modorozir arazir kam, an Abelin dughiamin tugha iza Sekaraian dughiam. Gumazir kam, Sekaraia, me ofan danganim ko Godin Dipenimin tizimin a misoghezima an areme. Ezi ki ia migei, arazir kurar kabar ivezim gumazir datirighin itiba bativam.

⁵² "Ia Judan arazibagh fozir gumaziba Godin fofozimin tiar akamin kiba inigha ghue. Ia uari aven ghuezir puvati. Egha aven mangamin gumazibar tiar akam apiri." ⁵³ Egha Iesus danganir kam ataghrazima, Judan arazibagh fozir gumaz-

iba koma Farisiba, me akar kurabar a miġei. Egha azangsizir aviribar a gami. ⁵⁴ Egha an gari, a bizitam paziva a mikemeghtima, me an suigham.

12

Farisbar arazir ifavariba bagh gan (Matyu 10:26-27)

¹ Ezi dughiar kamın gumamazizir bar avırım uari akuvaghav ikia uari dikabiri. Ezi Iesus maghira uan suren gumaziba faragha dav gia ghaze, “Ia uari bagh gan. Farisiba mati, yis bretin aven ghughava a gamizima a bar buiz moghin ian aven mangi ia gasighasigham. Kamaghira ifavarir araziba uaghan bar ia gasighasigham. ² Bizir tizir mongeziba, da azenim giregham. Akar aven itiba, gumaziba dagh fogham. ³ Ezi bizir ia aminir birimin mikemeziba, me aruer angazangarimin da baragham. Ezima bizir tizir ia sighsirir akabar uan kuaribagh arigha dipenir averiabar uariv kemeziba, me dipenibagh isin tuiv dar gun mikimam.”

Gumazim Godram atiating (Matyu 10:28-31)

⁴ Egha Iesus ghua kamaghin miġei, “Nan namakaba, ki ia miġei, ia gumazir namnar kinibav sozibar atiatingan marki. Egh me gin ua bizitam damighan kogham. ⁵ Ezi, tinarama ia an atiatingam, ki ian akagham. Ia Godin atiating, a ian namnam gasighasighiva, gin ia inigh helin avim

11:54: Lu 20:20 **12:1:** Mt 16:6, 16:12, Mk 8:15 **12:2:** Mt 10:26,
Mk 4:22, Lu 8:17 **12:4:** Ais 51:7, Jer 1:8, Mt 10:28, Jo 15:14-15
12:5: Hi 10:35

mikinamin gavgavim iti. Ezi ki guizbangira ia migei, ia Godin atiating. ⁶ Ezi ia fo, gumazim kuarazir dozir 5 pla 2 toearama dagh ivese. Ezi God men tav bakinighnizir puvati. ⁷ Egha God uaghan ian dapanir ariziba dar pone, egha a bar deraghavira ia gifo. Kamaghin amizima, ia atiatingan marki. Ia kuarazir dozir kabar min itir puvati. Ia Godin damazimin bar ekefe, egha dagh afira.”

*E Iesusin ziamin aghumsighan kogham
(Matyu 10:32-33 ko 12:32 ko 10:19-20)*

⁸ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Ki ia migei, Gumazir manam gumazamizibar damazimin ghaze, a nan anam, eghti Gumazibar Otarim uaghan Godin enselbar damazibar mikim suam, gumazir kam a nan anam. ⁹ Eghti gumazitam gumazamizibar damazimin mikim suam, a nan anav puvati, eghti ki uaghan Godin enselbar damazibar mikim suam, gumazir kam nan anav puvati. ¹⁰ Eghti gumazitam akar kuratam Gumazibar Otarim mikemeghti, God an arazir kurar kam gin amadagham. Eghti gumazitam Godin Duam akar kuratam a mikemeghtima, God an arazir kurar kam, a gin amadaghan kogham. ¹¹ Me ia inigh God ko migeir dipenibar mangam. Egh gavmanin gumazir ekiaba ko gumazir ziaba itibar damazibar mangitima, ia atiatingan marki. Egh suam, ki manmaghin ua bagh ganam, o manmaghin mikimam? ¹² Dughiar kamra Godin Duam ni mikemeghtima ni me mikimam.”

12:7: Lu 12:24, 21:18, Ap 27:34 **12:8:** Lu 15:10 **12:9:** Mk 8:38, Lu 9:26, 2 Ti 2:12, 1 Jo 2:23 **12:10:** Mt 12:31-32, Mk 3:28-29, 1 Jo 5:16

Gumazir dagiaba bar avirasemezir onganimin akar isin zuim

¹³ Ezi gumazir mam gumazamizibar torimin ikia kamaghin Iesus migei, "Tisa, nan aveghbuam mikemeghtima a gan afeziam ga bagha taghizir bizitaba na bagh taba tuiragh." ¹⁴ Ezi Iesus a ikara, "Tinara guan osimtizibar kir guan biziba tuiraghasa, na misefe?" ¹⁵ Egha a me migei, "Ia uari bagh ganigh. Biziba bar dagh ifongezir arazir kaba bagh, uari bagh ganigh! Gumazimin dabirabim a bizir avirir a itir kaba saram otozir puvati."

¹⁶ Eghava an akar isin zuir kamın me migei, "Gumazir dagiaba bar avirasemezir mam iti. Egha uan nguazimin dagher aghuir aviriba isi. ¹⁷ Ezi a kamaghin uabi ginighnisi, 'Ki manmaghin damuam? Ki uan daghebar arighamin danganiba puvati.'

¹⁸ "Egha a ghaze, 'Ki kamaghin damuam. Ki uan dagher dipeniba kuarighiva, dipenir ekiabara ingarigham. Egh dipenir ekiaba, ki uan maziaba ko dagheba ko biziba bar dar arigham. ¹⁹ Egh ki uabira uabi mikimam, "Ni dughiar aviriba bagha ua bagha bizir aghuir avirim ariki. Egh ni damiva, wainin dipabar amiva, egh dughiar aghuarim iniva, egh bar akuegh ikiam."'

²⁰ "Ezi God a migia ghaze, 'Ni gumazir onganim. Dimagarir kamra nin ikirimirim ki a inighti, naremegham. Eghti tina ni ua bagh arighizir bizir kabanagh iniam?'

21 “Ezi tina ua bagh biziba puv dar pozim mikiniva, egh a Godin damazimningin onganarazibar amuti, bizir kam a bativam.”

Nighnizir aviribar amuan marki
(Matyu 6:25-34)

22 Egha Iesus uan suren gumaziba kamaghin me migei, “Kamaghin amizi, ki ia migei, ia pamten uan ikirimirim ginighnigh, egh kamaghin azangan marki, e dagher manatam ramam, o e dipar manatam ramam? Egh ia pamten uan nivafizibagh nighnigh mikiman marki, e inir manatam uan nivafizim avam? 23 Gumazimin ikirimirim, a daghebagh afira, ezi gumazimin namnam inibagh afira. 24 Ia kotkotbar gan. Me dagheba opari puvatighava dagh eghuvir puvati, me dagheba arizir dipeniba puvati. Ezi God dagheba dagh anidi! Ezi ian dabirabim bar kuarazibagh afira. 25 Egh ian tav deraghvira ikisi nighnigh kamaghin a ti uan ikirimirim damuti a tong ruaragham? Bar puvati. 26 Ni bizir muziarir kam damuan iburagh, ni tizim bagha biziba bar a dagh nighnizir aviribagh ami?

27 “Ia akimarir aghuaribagh nighnigh. Da manmaghin otifi? Me ingangarir ekiatam gamir puvati. Egha me korotiatam isamizir puvati. Ezi ki ia migei, fomira Atrivim Solomon bizir bar aviriba itima an azuir adiariba bar dera, egha an korotiatam akimarir kabar min otozir puvati. 28 E fo, graziba pura biziba, da iti, gurumin gumazitam da akoreghiva da isiva avitam mikinigham. Grazir kinir kabanagh God adiariba me gazui. Ia bizir

kam gıfogh, God uaghan adiariba ia danıngam. Ia gumazamizir nıghnızir gavgavir muziarim itiba!
²⁹ Egh ian nıghnızim dagheba ko dıpabara ikian marki. Egh ia pamtem dagh nıghnıghan marki.
³⁰ Nguazir kamın gumaziba bizir kaba puv dagh nıghnısi. Ezi ian Afeziam fo, ia da iniam. ³¹ Eghti ia faragh God atıghtıma, a ian Atrivimın ikıtıma, ia an gın mangı. Eghti, a bizir kaba ia danıngam.”

Bizir aghuiba akumakuir arazim

(Matyu 6:19-21)

³² Egha Iesus ghua kamaghın mıgei, “Ia sipıñ bizir muziarim, ian Afeziam ia damıghtı, ia Atrivimın otivasa a bar akonge. Kamaghın ia atıatingan marki. ³³ Ia uan biziba amangıva dagıaba inıgh, egh gumazir onganarazıbar anıng. Egh uari bagh dagıaba azuir mıtarıba inıgh dar arıghtıma da dıghorıghıran kogham. Ian bizir aghuir Godın Nguıbamın itıba, da gıvaghan kogham. Godın nguıbamın okımakıar gumazıba roghıra izan kogham, eghtı barareba dagh asıghasıghan kogham. ³⁴ Danganır manam nın bizir aghuıba itı, danganır kam nın navır averıamın aven itır ifongıam, a uaghan ikıam.”

Dakuan markı, ia uari bagh gan

(Matyu 24:42-44)

³⁵ Egha Iesus ghua kamaghın mıgei, “Ia ingaramın korotiabar aghuıghıva otıvamin bizim bagh ganıva uan lamba ateghtıma da isi,

12:31: Mt 6:33 **12:32:** Mt 25:34, Lu 22:29, MAA 1:6 **12:33:** Mt 19:21, Lu 18:22, Ap 2:45, 4:34 **12:35:** Kis 12:11, Mt 25:1-13, Ef 6:14, 1 Pi 1:13

mamaghira iki. ³⁶ Egh mati gumazim uan otarim amir ikizir isam bagha ghugha uamategh izasa, me a mizuai. Eghti a uamategh izi tiam gafughti me zuamiram a bagh tiam kuigham. ³⁷ Ingarir gumazir kabar gumazir aruam uamategh izi men ganti, me a mizua gari. Kamaghin me bar akuegham. Ki guizbangira ia migei, a dagheba, me daningsi, uabin kurukegham. Egh me mikemeghti, me dakozim dapiaghti a izi dagheba me daningam. ³⁸ Egh men gumazir aruam dimagarir arizim, o aminim titim a uamategh izi men ganti me a bagh gan mizuam ikiti, kamaghin me bar akuegham. ³⁹ Ia arazir kam ginighnigh. Gumazir manam, okimakiar gumaziba dimagarimin izava an dipenim akarasava amima, a men dughiam gifogha, egha men arafa. Egha me ataghizi me an dipenim akarizir puvati. ⁴⁰ Kamaghira, ia uaghan aravagh iki gan. Guizbangira, dughiar ia Gumazibar Otarim mizuaman koghamim, a dughiar kamram otogham.”

*Ingangarir gumazir aghuim ko kuramin akar isin zuim
(Matyu 24:45-51)*

⁴¹ Ezi Pita Iesusin azara, “Ekiam, ni akar isin zuir kamın erara migei, o e bar moghira?” ⁴² Ezi Ekiam an akam ikara, “Ingangarir gumazir manamra nighnizir aghuiba ikia deravira uan ingangarim gami? An gumazir ekiam a damuti, a ingangarir gumazir igharazibar ganam. Egh dughiar

12:36: Mk 13:34-36, 1 Pi 1:13 **12:37:** Jo 13:4 **12:39:** 1 Te 5:2, 2 Pi 3:10 **12:40:** Mk 13:33, 1 Te 5:6, 2 Pi 3:12

an gumazir ekiam ifongezimîn, a dagheba isi ingangarir gumazibar anîngam. ⁴³ Ingangarir gumazir kam ingara itima, an gumazir ekiam izava a batogha an ingangarir kamîn garima, gumazir kamîn navir averiam bar an dera. ⁴⁴ Ezi ki guizbangira ia miġei, ingangarir gumazir kamîn ekiam a damightîma, an an ingangarir gumazir mabar ekiamîn ikîva an biziba bar dar ganam. ⁴⁵ Egh ingangarir gumazibar dapanim uabîra uabî mikîmam, 'Nan gumazir ekiam dughiar ruarimîn ikegh izam.' Egh a dikavigh ingangarir gumaziba ko ingangarir amizibav soġhîva, damîva, wainîn dipabar amîva dapanim onganigham. ⁴⁶ Eghtî an ekiam, dughiar an ingangarir gumazim a bagha garir puvatizimîn, an otogham. A dughiar a fozir puvatizimîn uamategham. Eghtîma an ekiam bar anerghorarighîva a inighîva gumazir God ġifozir puvatiziba ko anetigham.

⁴⁷ "Ingangarir gumazibar dapanim fo, an ekiam bizir tizim damuasava a mikeme, ezîma an a gamizir puvati. Eghtî an ekiam dughiar avîribar a ifozoregham. ⁴⁸ Eghtî ingangarir gumazim an ekiam ifongezir arazibagh fozir puvatighîva, egh a uabî misoġhamin arazibar amutî, an ekiam dughiar avîribar a ifozoreghan kogham. Tina bar bizir avîriba ini, a ua bizir avîriba God danîngam. Ezîma tina God bizir avîriba an dafarim garîki, God uam a dam avîriba inisîva an azangsigham."

*Jesus gumazamiziba abîghasa ize
(Matyu 10:34-36)*

⁴⁹ Egha Iesus miġia ghua kamaghin miġei, “Ki nguazim avim a darighasa izi. Ezi avim datirighira isiasa ki ifonge. ⁵⁰ Ki tighar rurir mam a iniam. A mati dipam gumazim avarazi moghin, osimtiziba na bativam. Ezi ki a inizir puvati. Kamaghin ki bar oseme, mangi dughiar kam otogham! ⁵¹ Ni ghaze, ki navir amirizim inigha nguazir kam in izi? puvati, ki ia miġei, ki gumazamiziba abighasa ize. ⁵² Datirighin tugh mangi 5 plan amuiroghboriba dipenir tam in ikiv uari tuiragham, 3 pla pumuningin apanim in ikiam, eghti, pumuning 3 plan apanim in ikiam. ⁵³ Me uari tuiragham, afeziam uan otarim in apanim in ikiam, eghti otarim uan afeziam in apanim in ikiam. Amebam uan guivim in apanim in ikiam, eghti guivim uan amebam in apanim in ikiam. Otarim in amuim uan pam in amebam in apanim in ikiam, eghti, otarim in amebam uan otarim in amuim in apanim in ikiam.”

*Iesus dughiar otivamibar gun miġei
(Matyu 16:2-3)*

⁵⁴ Egha Iesus gumazamizir aviribav gei, “Ia ganti, ghuariam aruem magiramin amadagham anangtima, ia zuamira suam, ‘Amozim izam,’ eghtima a izam. ⁵⁵ Egh Sainain aminim vangti, ia suam, aruem gan bar puvira isiam. Eghti an otogham. ⁵⁶ Ifavarir gumaziba! Ia overiam ko nguazim in otivamin bizibar gun mikimasa fo. Manmaghin amizi, ia datirighin otivamin bizibagh fozir puvati?”

12:50: Mt 20:22, 26:38, Mk 10:38-39, Jo 12:27

12:51: Mt 10:34

12:53: Mai 7:6

Ni gumazir ni isi kot daraghasa migeim ko akabar kirigh

(Matyu 5:25-26)

⁵⁷ Egha Iesus migeia ghua kamaghin migei, “Ezi ia uari uarir azangsighan aghua, bizir tizim a dera. ⁵⁸ Egh nin apanim ni inigh mejistretbar damazimin mangitima, ni a ko osimtizir kam akirsi tuavimin a mikim ganigh. Puvatightima, a ni inigh jasin damazimin mangam. Eghti jas ni inigh polis in dafarim datightima polis ni isi kalabuziam datigham. ⁵⁹ Ki ni migei, ni azenim girighan kogham, kamaghira iki mangi ni ivezim bar anetigh azenim giram.”

13

Gumaziba navibagh iraghan kogharimighregham

¹ Ezi dughiar kam in gumazir maba ikiava Galilin gumazibar gun Iesus migei, Pailatin midorozir gumaziba me misoghezima men ghuziba God bagha tuer asizibar ghuziba sara verevere. ² Ezi Iesus men akam ikara, “Galilin gumazir kaba kamaghin ariaghire. Kamaghin amizima ia ghaze men arazir kuraba Galilin gumazir igharaziba bar men arazir kurabagh afira? ³ Ezi ki guizbangira ia migei, bar puvati! Egh ia navibagh iraghan koghiva, ia uaghan bar arimighregham. ⁴ Egh ia uaghan bizir kam ginighnigh, 18 plan gumazir Siloamin dagiar dipenim dipirigha me misoghezima me ariaghire. Ezi ia ghaze, men arazir kuraba bar Jerusalem

itir gumaziba men arazir kurabagh afira? ⁵ Ezi ki guizbangira ia migei, bar puvati. Ezi ia navibagh iraghan koghiva, ia uaghan bar arimighregham.”

⁶ Ezi Iesus akar isin zuir kamın me migei, “Gumazir mam temer figh uan wainın azenimın anekaragha egha ghuava oviziba bagha an gara tamın apizir puvati. ⁷ Egha a wainın azenimın garir gumazim kamaghın a migei, ‘Ki 3 plan azenibar arua izava fighın oviziba bagha garava avenge, da bar puvati. An okegh! Manmagh sua a puram aghui?’

⁸ “Ezima a kamaghın a migei, ‘Ekiam aneteghtima, an azenir tam uam an ikitima, ki an povimın nguaziba a darightima a dagher aghuiba iniam. ⁹ An azenir munamın beghti, deragham. Puvatightima ni na mikemeghtima ki an okegham.’ ”

Iesus amizir akirir kuram akirizi, a ua dera

¹⁰ Egha Iesus Sabatın dughiamın God ko migeir dipenir mamın sure gami. ¹¹ Ezima amizir mam 18 plan azenimın duar kuram an akiragharim gamizima an aviraghavira ikiava bar uabi aminava avenge.

¹² Ezi Iesus an apighava an diazima an ada zuima, a kamaghın a migei, “Amizim, nın arimariam ni ataki.” ¹³ Egha uan dafarimning a gisin atizima, a zuamira uabi aminegha tugha, Godın ziam fe.

¹⁴ Iesus Sabatın amizim akirizima a dera, ezi bizir kam bagha God ko migeir dipenimın garir

13:6: Ais 5:2, Mt 21:19

13:7: Lu 3:9

13:8: 2 Pi 3:9, 3:15

13:13: Mk 16:18, Ap 9:17

13:14: Kis 20:9-10, Lo 5:13-14, Mt

12:10, Mk 3:2, Lu 6:7, Jo 5:16

gumazim atarava, egha a kamaghin gumamazibav gei, “Ingangarir dughiar 6 pla iti, egh ia dughiar kabar izitima, a ian arimariaba akiram. Egh Sabatin dughiamin ia izan marki.”

¹⁵ Ezi Ekiam an akam ikara, “Ia uarira uari gifarir gumaziba! Ian tav Sabatin dughiamin uan bulmakau o donki firigha a inigha ghua dipatam a ganidir puvati? ¹⁶ Kamaghin amizi, amizir kam an Abrahamin ovavim, Satan 18 plan azenir kabar a ike. Ezi kamaghin amizima ki Sabatin dughiamin a firighti a deragham.”

¹⁷ Egha a kamaghin mikemezima, an apaniba bar moghira aghumsiki. Ezima gumaziba ko amiziba an amizir bizir aghuibar gara bar akonge.

*Mastetin ovizir akar isin zuim
(Matyu 13:31-32 ko Mak 4:30-32)*

¹⁸ Egha Iesus gumamazibar azara, “God Bizibagh Ativamin Dughiam manmaghin gari? Ezi ki akar isin zuir manamin a mikimam? ¹⁹ A mastetin ovizim mingari. Ezi gumazim a inigha uan azenimin an ekarazima, an aghua ghuava temem gava. Ezima kuaraziba an aguabar mikonibagh ami.”

*Yisin akar isin zuim
(Matyu 13:33)*

²⁰ Eghava Iesus ua gumamazibar azara, “Ki bizir manatamin God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar isin zuim mikimam? ²¹ A yisin min ami. Amizir mam yisin muziarir mam inigha, flauan dramin ekiamin itim inigha, aning verevere. Ezi flauan kam gin bar bui.”

*Tiar akar asuvirizim
(Matyu 7:13-14 ko 7:21-23)*

²² Egha Iesus Jerusalemın ghuava nguibar eki-aba ko dozibar bar gumazamizibar sure gamua zui. ²³ Ezi mav an azara, “Ekiam, God gumazamizir vabara ua me iniam, o?”

²⁴ Ezima a kamaghın me miğei, “Ki ia miğei, aviriba tiar akar asuvirizir kamın aven mangıva avegham. Ezi kamaghın amizima ia gavgavigh tiar akar asuvirizir kamın dirighıva aven mangi. ²⁵ Eghti dipenimın ghuavim dikavigh tiam asaraghtıma. Ia azenan ikıva tiam misogh dimıva avegh suam, ‘Ekiam, e bagh tiam kuigh.’ Eghtıma a kamaghın ian akam ikaragham, ‘Ki ia gıfozir puvati. Ia managh izava otifi?’

²⁶ “Eghti ia kamaghın mikımam, ‘E ni ko dagheba ko dipaba ame. Ezima ni tuavibar en sure gami.’

²⁷ “Eghti a kamaghın ian akam ikaragham, ‘Ki ia gıfozir puvati. Ia managh izava otifi. Na gitagh, ia arazir kurabagh amiba!’

²⁸ “Egh ia, Abraham ko Aisak ko Jekop ko Godın akam inıgha izir gumazıba me God Bizıbagh Atıvamin Dughiamın aven ikıtıma ia men gan ikiam. Egh ia azenan ikıva bizir kam bagh azıva atariba kuskugham. ²⁹ Egh gumazamizir aviriba nguazımın mıkebaba bar dar ikegh izıva God Bizıbagh Atıvamin Dughiamın isam bagh uan

13:24: Mt 7:13, Jo 7:34, Ro 9:31, Fl 3:12 **13:25:** Sng 32:6, Ais 55:6,
Mt 7:23, 25:10-12, Lu 6:46 **13:27:** Sng 6:8, Mt 7:23, 25:41 **13:28:**
Mt 13:42, 22:13, 24:51, 25:30 **13:29:** Sng 107:3, Lu 14:15

danganiba iniam. ³⁰ Ia oragh, gın itir gumaz-iba me faragham, eghti gumazir faraziba me gın ikiam.”

*Iesus Jerusalemın apangkufi
(Matyu 23:37-39)*

³¹ Ezi dughiar kamra Farisin maba Iesus bagha iza kamaghın a miği, “Herot ni misoghasa. Kamaghın amizima ni nguibar kam ategh igharagh mangi.”

³² Ezi Iesus men akam ikara, “Mangi afiar ifarir mam mikemegh, ‘Ni oragh, ki datirighin ko gurumizaraghan duar kuraba batoghıva egh gumazibar arimariaba akiram. Egh ki zuerimin uan ingangarim a gıvam.’ ³³ Ezi ki ia miği, Godın akam inigha izir gumazitam Jerusalemın azenan aremeghan kogham. Ezi ki datirighin ko gurumizaraghan ko zuerimin mangvıra ikiam.”

³⁴ Egha Iesus miğia ghua ghaze, “Oio, ia Jerusalemın adarazi, ki ian apangkufi! Ia Godın akam inigha izir gumaziba misozi me ariaghiri, egha God ia bagha amadir gumaziba, ia dagıaba isa, me ginivi, me ariaghiri. Dughiar avıribar ki ian boriba akuv me mughasa, mati tuarir amebam uan avızimingin nguziba avarazi moghin, ki ia damuasa ifonge. Ezi ia na bagh izan aghua. ³⁵ Ia oragh! Ian nguibam, God anetaki. Ezi ki guizbangıra ia miği, ia ua nan ganan kogham kamaghıra iki mangi dughiar ia suam, ‘God uan ziamın gumazir kam anemada! God deragh a damu!’ ”

14

Iesus mikarzim buizir gumazim gamizi a uader

¹ Sabatin mam Iesus ghua Farisibar gumazir ekiamin dipenimin api. Ezima dughiar kam gumazamiziba bar deraviram an gari. ² Ezima an guamin gumazir mikarzim buizir mam iti. ³ Ezi Iesus Farisiba ko Judan arazibagh fozir gumaziba men azara, “Moses osirizir araziba, da Sabatin gumazamizibar arimariaba ghuamaghasa amamangatizi, o puvatizi?” ⁴ Ezi me nimira itima a gumazimin suiragha a gamizima a dera. Egha anemadazi a ghu. ⁵ Ezi a men azara, “Ian tavin otarit tam o bulmakaun tam Sabatin dughiam mozirpamin a girightima, eghti ni zuamira a gekuigham, o puvatigham?” ⁶ Ezi me mikimamin akabagh asa.

Iesus ghaze, ia uarira uari fan marki

⁷ Dughiar kam Iesus gari, gumazir gighamiziba me dabirabir danganir ekiaba dagher dakozimin da isi. Ezi Iesus akar isin zuir kam in me migei, ⁸ “Gumazitam amuir ikizimin isam bagh diaghti, ni mangi dabirabir danganir ekiar faragha itim dapian marki. Me, gumazir ziar ekiar nin ziam gafirazim, a bagha a ginaba. ⁹ Eghti, isar ghuavir virara guan diazim izi kamaghin ni mikimam, ‘Ni uan misiam gumazir kam daningigh.’ Eghti ni bar aghumsighiva, danganir bar gin itim inigham. ¹⁰ Kamaghin dughiar me nin diazim, ni danganir apengan itim inigh, eghti isar ghuavim izi suam,

‘Roroam, danganir aghuir pin itimin mangi.’ Eghti ni ziar aghuarim ni ko itir darazir tongin a iniam. ¹¹ Te uarira uan ziaba fe, God me abiraghti, me apengan ikiam. Eghti te apengan iti, God me feghti me ziar ekiaba iniam.”

Godin ikarvazim o gumazimin?

¹² Egha Iesus ua isar ghuavim migei, “Ni isam damuva, egh uan roroaba, aveghbuaba, o anababa, o nin namakar biziba bar avirasemeziba, me diaghan marki. Ni men diaghti, me uamategh nin diaghtima, kamaghin ni uan ikarvazim uamategh a iningham. ¹³ Ezi ni isam damuamin dughiam, ni onganarazibagh amiba, sorogha-fariba ikuviziba, suer kurar aruir puvatiziba, ko damazir kurabar diagh. ¹⁴ Eghti God arazir aghuim ni damigham. Gumazir kaba nin dagheba ikaraghan kogham. Kamaghin amizim, ni uan ikarvazim dughiar gumazir Godin damazimin deraziba ua dikavamin dughiamin a iniam.”

*Isar ekiamin akar isin zuim
(Matyu 22:1-10)*

¹⁵ Egha Iesus ko dakozimin itir gumaziba men mav Iesusin akaba baregha, kamaghin Iesusin migei, “Gumazir God Bizibagh Ativamin Dughiamin isar ekiam ramamim, a bar akongegham.” ¹⁶ Ezi Iesus a ikara, “Dughiar mam gumazir mam isar ekiam bagh bizibar akirava gumazir avirimin dia. ¹⁷ Isam azuir dughiamin isar ghuavim a gighamiziba bagha uan ingangarir

14:11: Snd 29:23, Mt 23:12, Lu 18:14, Je 4:6, 1 Pi 5:5 **14:13:** Lo 14:29, Neh 8:10-12 **14:14:** Jo 5:29 **14:15:** Lu 13:29, MAA 19:9
14:17: Snd 9:2, 9:5

gumazim me mikimasa anemaga ghaze, 'E biziba bar dar akirigha gifa, kamaghin amizima ia izi.'

¹⁸ "Ezima me bar moghira mangan aghuaghava uan dimdiam ava migirigiar ifavaribagh ami. Egha farazim kamaghin migei, 'Ki datirighira nguazim givese, egh mangiva an ganasa. Noka, ki izan kogham.' ¹⁹ Ezi igharazim ghaze, 'Ki 10 plan bulmakaubagh ivese, egha ki da ingangarim gatigha dar ganasa zui. Noka, ki izan kogham. Ga uaning, ni nan gun isar ghuavim mikemegh.' ²⁰ Ezi kamaghira gumazir mikezim a migei, 'Ki amuim ini, kamaghin amizi ki izan kogham.'

²¹ "Ezi ingangarir gumazim uamategha izava akar kabar gun uan ekiam mikeme. Ezi isar ghuavim atara kamaghin migei, 'Ni zuamira azenan mangiva nguibar ekiamin itir tuavir ekiaba ko afeghtiabar mangiva onganarazibagh amiba, ko soroghafariba ikuviziba, ko damazir kuraba, ko suer kurar aruir puvatiziba, me inigh izi.' ²² Ezi ingangarir gumazim kamaghin a migei, 'Ekiam, ni mikemezir moghin ki amigha gifa, ezi danganir maba ikiavira iti.' ²³ Ezi isar ghuavim uan ingangarir gumazim kamaghin a migei, 'Ni mangi bar tuavir ekiaba ko tuavir dozibar itiba bar me mikimti, me izi, eghti nan dipenim izivaka. ²⁴ Ezi, ki ni migei, gumazir ki faragha diaziba men tav isar kamın dagher tam rameghan kogham.' "

*Faragh deravira ni ghnighiva Iesusin gin mangi
(Matyu 10:37-38)*

²⁵ Ezi gumazir bizir dafam Iesus koma arui. Ezi a ragha men gara kamaghin migei, ²⁶ “Tina na bagh iziva, egha uan afeziam ko amebam, o amuim ko boriba, o aveghbuaba, o amezamebaba ko buaramiziba bar men aghuaghiva, egha uaghan uan ikirimirim ateghan koghiva, egh nan suren gumazimin otoghan kogham. ²⁷ Eghiva tina uan ter ighuvim a gupugh, egh nan gin izan koghiva, nan suren gumazimin otoghan kogham.*

²⁸ “Ian tina dipenir ekiamin ingarasa, a ti faragh daperagh nighnighiva, egh suam, ki dagiaba manmaghira dipenir kam a givagham? ²⁹⁻³⁰ Egh ian tina dipenir ekiamin ingarsi, faragh daperagh nighnigh suam, ‘Ki dagiaba manmaghira dipenir kam a givagham?’ Puvatightima, a ghuriamra damighiva, egh anegivaghan koghtima, me bar an ganiva dibovir migirigiabar a damu, suam, ‘Gumazir kam dipenimin ingara bar anegivazir puvati.’

³¹ “O, ki kamaghin mikim suam, atrivir mam atrivir igharazim ko midorozir ekiam damuasa. A ti faragh daperagh uabira uabin azangsigh suam, ‘Ki ti 10 tausen gumaziba ko mangi, na bagha izir atrivimin 20 tausen gumaziba gafiragham, o puvatigham?’ ³² A misoghan buraghiva, egh atrivim saghuiamira ikitima, an abuir gumaziba mangi suam, midorozim marki. ³³ Ezi kamaghira, ian tina bizir a itiba bar moghira a da ateghan koghiva, egh nan suren gumazimin

14:26: Lo 33:9, Mt 10:37, Lu 18:29, Jo 12:25, MAA 12:11 **14:27:** Mt 10:38, 16:24, Mk 8:34, Lu 9:23, 2 Ti 3:12 * **14:27:** (14:27) Ni akar Matyu 10:38in itimin gan. **14:33:** Fl 3:7-8

otoghan kogham.”

*Amangsizir kuramın akar isin zuim
(Matyu 5:13 ko Mak 9:50)*

³⁴ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Amangsizim a dera, egh a uan singtizim ategh egh manmaghin ua uan singtizim iningham? ³⁵ An obarir nguazim ko bulmakaubar buariba uaghan dar akuraghan kogham. Kamaghin amizi, me a makuni. Tina kuarimning iti, an oragh.”

15

*Sipsipin ovengezimin akar isin zuim
(Matyu 18:12-14)*

¹ Ezi arazir kurabagh amir gumaziba ko dagiaba isir gumaziba, me Iesus baraghasa anekuvagha iti. ² Ezi Farisiba ko Judan arazibagh fofozir gumaziba an atara a migia ghaze, “Gumazir kam gumazir arazir kurabagh amiba ko migia me koma api.” ³ Ezi Iesus akar isin zuir kamın me migei, ⁴ “Ian tav 100 pla sipsipba ikiti tam oveghtima, a 99 pla ateghti da puram azenan iki damiti, eghti a mangi ovengezim buri mangi, an apighivira givagham? ⁵⁻⁶ Egh anan apighiva bar akuegh a isi uan dipizim datigh a gisaghpugh ngun mangam. Egh a uan namakaba ko an boroghin itir darazir diagh me akuvagh, egh kamaghin mikimam, ‘Ki uan sipsipin ovengezim uam an api! Ia izi. E a givarvaram.’ ⁷ Ki ia migei, kamaghira enselba gumazir kuram bagha agoir agorogem bar 99 plan

14:34: Mt 5:12, Mk 9:50 **15:2:** Ap 11:3, Ga 2:12 **15:4:** Ese 34:11, 34:16, Mt 18:12, Lu 19:10 **15:7:** Lu 5:32

derazir gumazir kabagh afragham. Gumazir kuram a navim girazi ezi 99 pla gumaziba me ghaze me dera egha navibagh irazir puvati.”

Dagiar ovengezimın akar isin zuim

⁸ Egha Iesus migia ghua kamaghın miği, “Egh amizitam 10 pla wan Kina ikiti, tam oveghtima, a manmaghın damuam? A lam daborogh, egh dipenim aviva a buri mangi, an apighivira givagham. ⁹ Egh an apigh, egh uan namakaba ko an boroghın itir darazir diagh me akuvagh kamaghın me mikimam, ‘Ki uan ovengezir wan Kina batogha gifa. Ia na ko e a givarvaram.’”

¹⁰ Egha Iesus ghua kamaghın miği, “Ki ia miği, gumazir arazir kurabagh amitam navim giraghti, ia nguazimın a givarvara akongezi moghın Godın enselba Godın Nguibamın a givarvaram.”

Afeziar otarir pumuning itimın akar isin zuim

¹¹ Egha Iesus migia ghua kamaghın miği, “Gumazir mam otarir pumuning iti. ¹² Ezi dozim kamaghın uan afeziam miği, ‘Afeziam, ni ga bagha tuirazir biziba nananaba na daningigh.’ Ezi aningın afeziam uan biziba aning bagha da tuira.

¹³ “Ezi a mong gın uan biziba akuvagha da inigha saghon itir nguibar mamın ghu. Egha nguibar kamın ikiava pura tintinimın arazir kurabagh amima, an dagiaba bar gifa. ¹⁴ Ezi an dagiaba bar givazima, ezi nguibar a itir kam dagheba puvatizir dughiam oto. Ezi a ua bizitam itir puvati. ¹⁵ Kamaghın amizi, a ghua nguibar kamın itir gumazir mamın ingarasa a bato. Ezi a anemadazi a ghua an dabar gara dar akuagh api.

¹⁶ Ezi gumazitam daghetam a ganingizi puvati. Kamaghin amizi, a dabar gari da nguezibar miseviba api. Ezi a uaghan tabar amasa bar ifonge.

¹⁷ “Ezi datirighin nighnizir aghuarim an izima, a kamaghin migei, ‘Nan afeziamin ingangarir gumaziba dagher aviriba iti. Ezi ki kagh mitiriam bangin aremegham. ¹⁸ Ki ti uamategh uan afeziam bagh mangi kamaghin a mikimam, ‘Afeziam, ki arazir kuramin God ko ni gami. ¹⁹ Ki datirighin gumazir aghuim puvati. Eghti ni borim na darighan marki. Ni na ateghti ki pura nin ingangarir gumazimin min ikiam.’ ” ²⁰ Egha a dikavigha uan afeziam bagha zui.

“Ezi a saghon izavira itima, an afeziam an apigha bar an apangkufi. Egha an a bagha ivegha ghua uan agharimningin a muigha an tori.

²¹ “Ezi an otarim kamaghin a migei, ‘Ki arazir kuram God ko ni gami. Ki ua gumazir aghuim puvati, ni borim na darighan marki.’ ²² Ezi an afeziam kamaghin uan ingangarir gumazibav gei, ‘Ia zuamira! Korotiar bar aghuir ruarim inigh iziva a darugh. Egh ring an dafarim darugh, egh dagarir asuaba a daghuigh! ²³⁻²⁴ Nan borim ovegha ua iti. Egha ovengezi e uam an api. Kamaghin ami, ia mangi bulmakaun nguzir mikarzim sara itim a inigh iziva a misuegh e anemiva a givarvaram.’ Egha me a givarvara isam gami.

²⁵ “Ezi dughiar kamın otarir ekiam azenibar ikegha izi. A dipenimin boroghin iza orazi, me

ighiabagh amua izi ighiam gami. ²⁶ Ezi a uan afeziamin ingangarir gumazir mamın diagha an azara, ‘Marazi tizim gami?’ ²⁷ Ezi a an akam ikara, ‘Nin dozim uamategha ize. An aremezi puvatigha deravira ikiava uamatenge. Kamaghın, nin afeziam a bagha bulmakaun nguzir mikarzim sara itim misoke.’

²⁸ “Ezi an otarir ekiam atarava dipenimin aven mangan aghua. Ezi an afeziam azenan ghua aven mangasa a gakaghoravira iti. ²⁹ Ezi a uan afeziamin akam ikara, ‘Ni gan! Ki azenir kabar ki pura ingangarir gumazir kinimin ikia pura nin ingara, egha nin akaba batozir puvati. Ezi ni bar dughiatamin ki uan namakaba ko iki bar akueghasa ni memen nguzitam na ganingizi puvati. ³⁰ Ezi nin otarir kam arazir kurabagh amua amiziba ko ikia uan dagiaba a givagha izezi, ni bulmakaun nguzir mikarzim sara itim a bagha a misoke!’ ³¹ Ezi afeziam kamaghın a miği, ‘Nan otarim, ni zurara na ko iti. Ezi nan biziba da nin biziba. ³² Nin dozim ovegha ua dikafi. Egha an ovengezi e uam an api. Kamaghın amizi, e a bagh isam gamuava ivarvari.’ ”

16

Gumazir fofozir aghuim ikiava nighnizir aghuaribagh amimin akar isin zum

¹ Egha Iesus kamaghın uan suren gumazibav gei, “Dughiar mamın dagiaba bar avirasemezir gumazir mam, an ingangarir gumazibar dapanim iti. An ingangarir gumaziba a miğia ghaze, ‘Nin gumazir dapanim nin dagiaba pura da makuri.’

² Ezima an an diazima an aven ghuzima an an azangsisi, 'Ni bizir tizim gamizima ki ni baraki? Ni uan ingangarimin aven ni amizir bizibar gun migeir akinafarim na daningigh. Ezi bizir kam bagh ni ua gumazir dapanimin ikian kogham.'

³ "Ezima gumazibar dapanim uabira uabi migei, 'Nan gumazir ekiam, nan ingangarimin na givazima, ki manmaghin damuam? Egha ki nguazim gikuamin gavgaviba puvatigha, biziba bagh azangsighan aghumsiki. ⁴ Ezi ki fo, ki manmaghin damuam, nan gumazir ekiam ingangarimin na givaghtima, gumaziba na mikintima ki men dipenibar mangam.'

⁵ "A fo, gumazir maba pura gumazir ekiamin biziba da ini, me tighar an biziba ua da ikarvagham. Eghava a gumazir kaba vaghvagha men deima me aven zui. Eghava a faragha zuimin azara, 'Ni manmaghin nan gumazir ekiam da biziba ini?' ⁶ Ezima a kamaghin migia ghaze, 'Ki 800 pla dram wel ini.' Ezima gumazir dapanim kamaghin a migia ghaze, 'Ni uan akinafarim inigh zuamira daperagh 400in an osirigh.' ⁷ Ezima a ua mavin azara, 'Ezi ni manmaghin nan gumazir ekiam da biziba ini?' Ezima a ghaze, '100 bek plaua.' Ezima a kamaghin a migei, 'Ni uan akinafarim inighiva 80 osirigh.'

⁸ "Nguazir kam in gumaziba me amir ingangariba me bar dagh fo. Egha angazangarimin itir gumaziba bar me gafira. Ezi kamaghin gumazir ekiam gumazir dapanim amizir arazim gifogha,

egha gumazir dapanir kurar kamın ziam fe. A gumazir niğniğzir aghuim itimın arazim gami.

⁹ “Ki ia miğei, ia nguazir kamın dagiar kuram gumazibar akuravagh me namakabar amu. Eghti dughiar da givamim otoghtima, God ni inightima ni mangi iki mamaghira ikiamin nguibamın mangam.

¹⁰ “Egh tina bizir doziba deraghavira dar gari, a uaghan bizir ekiaba deraghvira dar ganam. Egha tina deraghavira bizir dozibar garir puvati, a uaghan bizir ekiaba deraghavira dar ganan kogham. ¹¹ Egh ia nguazir kamın dagiar kuram deragh an ganan koghtima, tina guizbangın biziba ia daningtima ia dar ganam? ¹² Egh ia gumazir igharazimın biziba deraghvira dar ganan koghtima, tina ian biziba ia daningam?

¹³ “Ingangarir gumazitam ingangarir gumazir ekiar pumuning bagh ingaran kogham. A tavın aghuagh egh tav gifuegham, o a tav baghvira iki egh tav akirim a gasaragham. Ia uaghara God ko dagiaba bagh ingaran kogham.”

Farisin dagiaba bagha bar ifongeziba
(Matyu 5:31-32 ko 19:9 ko Mak 10:11-12)

¹⁴ Ezi Farisin dagiaba bagha bar ikuviziba bizir kaba baregha Iesusın garav minbaba sighsiravira iti. ¹⁵ Ezima a kamaghın me miğei, “Ia gumazamizibar damazibar bizibagh amua ghaze ia dera.

16:9: Dan 4:27, Mt 6:19-20, Lu 14:14, 1 Ti 6:17-19 **16:10:** Mt 25:21, Lu 19:17-26 **16:13:** Mt 6:24 **16:14:** Mt 23:14 **16:15:** 1 Sml 16:7, Sng 7:9, Snd 6:16-17, Mt 23:28, Lu 10:29, 18:9-14

Ezi God ian niġhnizibagh fo. Ezi bizir gumamaziba gari men damazibar bar deraziba, da Godin damazimin bar ikufi.”

¹⁶ Egha Iesus ghua kamaghin miġei, “Moses Osirizir Araziba koma Godin akam inigha izir gumazibar akam akura mamaghira ikia ghua Jonin dughiamin tu. Ezi dughiar kamın, Jon God Bizibagh Ativamin Dughiamin akar aghuim kuri. Ezi gumaziba ko amiziba bar moghira dughiar kamın aven mangasa uari ghasaghasagha uari munakuri. ¹⁷ Nguazim koma overiam ġivagham. Eghti God osizirir arazibar akar otevitam, miseveghirighan kogham.

¹⁸ “Ezi ni gumazir manam uan amuim ategha amizir iġharazimin ikiva mati, ni amizir munamin mikarzim okeme. Ezi ni gumazir manam ni amizir me ikegha taghizimin iti, ni uaghan amizimin mikarzim okeme.”

Gumazir dagiaba avirasemezim ko Lasarus

¹⁹ Egha Iesus miġia ghua kamaghin miġei, “Dughiar mam, gumazir dagiaba avirasemezir mam iti. Egha a korotiar bar aghuir aghevim arugha dagher aghuiba ikia zurara isabagh amua da apa mamaghira iti. ²⁰ Ezima an tiar akamin, gumazir puv biziba bagha azangsizir mam, duaba bar a gizivazima a irighav iti, an ziam Lasarus. ²¹ Egh gumazir dagiaba avirasemezir kamın dagher otevilla dakozimin apengan suaghiriba, a dar amasa gara iti. Ezima afiaba uaghan izava an duaba ozisi.

22 “Ezi gumazir puv biziba bagha azangsizim aremeghamin dughiam otozima, an areme. Ezima enselba a inigha ghua Abrahamin min aneti. Ezima gumazir dagiaba avirasemezim uaghan aremezima me anefa. 23 Ezi a helin ikia mizazir kuram isi. Egha a kogha pin garava Abrahamin garima, a bar saghon itima Lasarus an min iti. 24 Egha an Abrahamin dei, ‘Afeziam Abraham, nan apangkufigh. Ki mizazim isava avimin iti. Ezi bizir kam bagh Lasarus amadaghtima, a uan dafarir puzim dipam darugh nan mizem orangigh.’

25 “Ezima Abraham an dimdiam ikara, ‘Otarim, ni bizir kam giniri, ni angamra itir dughiamin, ni bizir aghuiba iti. Ezi Lasarus bizir kuraba iti. Ezima a datirighin kagh deraghavira itima ni mizazir kuram isi. 26 Ezi ua bizir mam, ga ko no en tizimin ruzir konim e abiki. Ezi te kagh ikegh ni bagh mangisi iburagham, o tina magh ikegh kagh izisi iburagham.’

27-28 “Ezi dagiaba avirasemezir gumazim Abrahamin akam pamtemin a ikara, ‘Ki aveghbuar 5 pla iti. Kamaghin amizi, Afeziam, ki pamtemin nin azangsis, Lasarus amadaghtima a nan afeziamin dipenimin mangi. Egh me mikemeghti, me ki itir nguibar mizaziba isir kamın izan marki.’

29 “Ezima Abraham an akam ikara, ‘Me Moses koma Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba men iti. Ezi me men akaba baragh.’

16:24: Ais 66:24, Sek 14:12, Mk 9:44

16:25: Jop 21:13, Lu 6:24

16:29: Ais 8:20, Jo 5:39, 5:45, Ap 15:21

³⁰ “Ezima an Abraham miği, ‘Puvati, Afeziam. Gumazir ovengezitam ua dikavigh me bagh mangitima, me navibagh iragham.’

³¹ “Ezima Abraham kamaghin a miği, ‘Me Moses koma Godin akam inigha izir gumaz-ibar akaba baraghan koghtima, tav aremegh ua dikavigh izi, me mikimtima, me nighnizir gavgavimın an akabar ikian kogham.’ ”

17

*Arazir kuraba, nighnizir gavgavim gasighasisi
(Matyu 18:6-7 ko 18:21-22 ko Mak 9:42)*

¹ Egha Iesus kamaghin uan suren gumazibav gei, “Bizir gumazamizibagh amima me arazir kurabagh amiba. da guizbangira izam. Ezi gumazir dagh ami da otivim, a bar kuvigham. ² A ikiva borir katam arazir kuratam an akagham, kamaghin ia a inighiva dagiam an firim ikeghiva a isi ongarim mikinighti, an aremeghti, kamaghin deragham. ³ Kamaghin amizima ia deravira uari bagh gan.

“Eghiva nin aveghbuam arazir kuratam damightima, ni pamtem a mikim suam, ni da atakigh. Eghti a navim giraghtima, ni an arazir kuraba gin amada. ⁴ Eghiva a 7 plan dughiabar arazir kurabar ni damighiva, egh 7 plan dughiabar uamategh ni bagh izi kamaghin mikimam, ‘Ki navim gira,’ ni an arazir kuraba da gin amadagh.”

Iesus nighnizir gavgavimın arazim miği

⁵ Ezi aposelba kamaghin Iesus migei, “Ni en nighnizir gavgavim damightima an ekefegh!”
⁶ Ezima a kamaghin me migei, “Egh ian nighnizir gavgavim suvigh zuravarim mastetin ovizitamın min ikitima, ia temer kam mikim suam, ‘Ni uabi asighiva egh biba sara mangiva ongarimın uabi ekaragh,’ eghti a ian akam baragham.” *

Iesus ingangarir gumazimın arazim migei

⁷ Egha Iesus migia ghua kamaghin migei, “Ian tav ingangarir gumazitam an azenimın ingari o sipsipbar gari. Ingangarir gumazim azenibar ikegh izitima, eghti a suam, ni izi daperagh dami? Puvati. Ia kamaghin migeir puvati. ⁸ Gumazir dapanim kamaghin mikimam, ni na bagh dagheba isamigh uan inim kegh da tuigh faragh na danighti ki dar amam, eghti ni gin dami. ⁹ A ingangarir gumazim amizir bizir kaba bagha a minabagham, o puvatigham? Puvati. ¹⁰ Ezi ia uaghan, God damuasa ia mikemezir biziba bar dagh ami, egh suam, E pura ingangarir gumazir kuraba, ingangarir Ekiam e ganingiziba e pura dagh ami.”

Iesus 10 plan gumazir lepa itibar kirizima me ua dera

¹¹ Ezi Iesus Jerusalemın ghuava, Samaria koma Galilin Distriğhin tizimın zui. ¹² Ezi a nguibar mamın aven zuima, 10 pla lepa itir gumaziba

17:5: Mk 9:24 **17:6:** Mt 17:20, 21:21, Mk 9:23, 11:23 * **17:6:** (17:6) Mastetin ovizim, a bar sufi. **17:8:** Lu 12:37 **17:10:** Mt 25:30, Ro 3:12, 1 Ko 9:16-17, Fm 11 **17:11:** Lu 9:51-52, 13:22, Jo 4:4 **17:12:** Wkp 13:46

a bato. Me mong saghon tuivighav ikiava,†
 13 tiarir arozimîn an dei, “Jesus, Gumazir Ekiam,
 en apangkufigh.”

14 Ezima a men apighava, kamaghîn me miġei,
 “Ia mangiva, uari isiva Godîn ofa gamir gumaz-
 ibar akagh.” Ezima me me bagha ghua tuavir
 arizimîn men mikarziba zuegha dera

15 Ezi men mav, uabîn garima an arimariam
 ġivazima a uamategha izava pamtemîn Godîn
 diava egha an ziam fe. 16 Egha Iesusîn
 suemningîn apengan irighava uan guam nguazim
 mituaghava, Iesus a gamizir bizim bagha a
 minaba. A Samarian gumazimra.

17 Ezi Iesus kamaghîn azara, “Ezi ki 10 plan gu-
 mazir kaba akiris ti, o puvati? Ezi 9 pla managh iti?
 18 Ezi Judan gumazitam ua iza, a Godîn ziam fe, o
 puvati? Gumazir saghuiamîn izezim uabira izava
 Godîn ziam fe.” 19 Eghava a kamaghîn a miġei,
 “Ni dikavigh mangi. Nin niġhnizir gavgavim ni
 gamizima, ni dera.”

God Bizibagh Ativamin Dughiam izam
 (Matyu 24:23-28 ko 24:37-41)

20 Dughiar mamîn Farisin gumaziba Iesusîn
 azara, “God Bizibagh Ativamin Dughiam mana
 dazoghîn izam?” Ezima Iesus men akam ikara,
 “Ia orasi, God Bizibagh Ativamin Dughiamîn

† **17:12:** (17:12) Lepan arimariar fomira Baibelin dughiamîn
 ikezim ighara. Ezi datirighîn itir lepan arimariam a igharaghav
 ami. Fomira ikezim, pura mikarzir ghurghurim gumazir
 namnabar otifi. Egha uaghan bizir igharaziba sara posi. **17:13:**
 Wkp 13:45-46 **17:14:** Wkp 13:2, 14:1-32, Mt 8:4, Lu 5:14 **17:19:**
 Mt 9:22, Mk 5:34, Lu 7:50 **17:20:** Jo 3:3, 18:36

arazaraziba ia uan damazibar an ganighan kogham. ²¹ Eghti gumazitam kamaghin mikiman kogham suam, ‘A kara,’ o ‘A muna.’ Ezi God Bizibagh Ativamin Dughiam, a ian navir averiamin aven iti.” ‡ ²² Egha Iesus uan suren gumazibav gei, “Dughiam izitima ni Gumazibar Otarim izamin dughiam a bagh gansi damuva avegham. ²³⁻²⁴ Gumaziba ia mikimam, ‘Ara muna!’ o ‘Ara kara!’ Ezi ia fo, Gumazibar Otarim izamin dughiam an onimarimin min taghtagham. Eghtima an angazangariba bar overiamin ruaghatevimning uagharam aningin tagham. Eghti ia ivemariiv men akaba gin mangan marki. ²⁵ Egh a faragh bizir aviriba bagh mizazim inigham. Eghtima datirighin dughiar kam in itir gumaziba an aghuagham.

²⁶ “Ezi bizir Noan dughiamin otiviziba, da uaghan kamaghin Gumazibar Otarim izamin dughiamin otivam. ²⁷ Gumazamiziba dagheba ko dipaba apava, uarir ikiava mamaghira ikia ghua, Noa uan kurimin ghuavanabozir dughiam. Ezima aperiam izava bar me kuavareme.

²⁸ “Ezi Lotin dughiamin kamaghira, gumazamiziba dagheba ko dipaba apava, daghaba bagha biziba amagava, dagh ivezava, dagheba oparava dipenibar ingari. ²⁹ Ezi Lot Sodom ataghizir dughiamin, avim koma daghar

17:21: Mk 13:21, Lu 17:23, Ro 14:17 ‡ **17:21:** (17:21) Gumazir maba kamaghin akar otevir kam giragha ghaze, “Ia oragh. God Bizibagh Ativamin Dughiam, ian aven iti.” **17:22:** Mt 9:15, Jo 17:12 **17:25:** Mk 8:31, 9:31, Lu 9:22 **17:26:** Stt 6:5-8, 7:1-24, Mt 24:37 **17:27:** Stt 7:6-24

isiba amozimîn mîn overiamîn ikegha suaghira izaghîra bar moghîra me kuavareme.

³⁰ “Gumazibar Otarim azenimra izighramin dughiam biziba uaghan kamaghîram otivam. ³¹ Eghtî dughiar kamîn nî tina uan dipenimîn avughsizir danganim ikîva, egha uan biziba ataghîzi da aven iti, nî da bagh magîrî da inian marki. Kamaghîra, tina azenibar iti, a bizir tam bagh nguibamîn mangan marki. ³² Nî Lotîn amuim gîniġnîġh! ³³ Ezîma tina uan mîkarzim geghufî, an aremegham. Ezî tina na bagha uan mîkarzim anataki, a gîn deraghvîra ikiam. ³⁴ Kî ia mîgei, dimagarîr kamîn taning uaning inîġh mîsiar vamîra dakutîma, God tav inîġhîva tav ategham. ³⁵⁻³⁶ Eghtî amizir pumuning uaning inîġh maziaba rîġhrîġhtîma, God tav inîġhîva tav ategham.”§ ³⁷ Ezî me an azara, “Ekiam managhîra?” Ezîma a men akam ikara, “Gumazir kuaba managh iti naghîn, taragiaba uari akuvagham.”

18

Zurara God ko mîgeir arazimîn akar isîn zuim

¹ Egha Iesus akar isîn zuir mamîn uan suren gumazibav gei, egh men akaghtî, me zurara God ko

17:30: 2 Te 1:7 **17:31:** Stt 19:17, 19:26, Mt 24:17-18, Mk 13:15-16

17:32: Stt 19:26 **17:33:** Mt 10:39, 16:25, Mk 8:35, Lu 9:24, Jo 12:25

17:34: Mt 24:40-41, 1 Te 4:17 § **17:35-36:** (17:35-36) Baibelin fofozir gumazir maba ghaze akar otevir mam uaghan kagh iti. Akar otevir kam kamakîn, “Gumazir pumuning azenimîn ikîti, God aningîn tav inîġh egha tav ategham.” Nî deragh foghsî, Mt 24:40in gan. **17:37:** Jop 39:30, Mt 24:28 **18:1:** Ro 12:12, Ef 6:18, Kl 4:2, 1 Te 5:17

mikim mamaghra ikiam. Egh amiraghan marki.
² Egha a kamaghin migei, “Nguibar ekiar mamın
 aven jasin mam iti, a Godin atiatir puvati. Egha
 gumazibagh nighnizir puvati. ³ Ezi amuir odiarir
 mam uaghan nguibar ekiar kamın iti. Ezi gumazir
 mam pazava a gamua osimtiziba a garisi. Ezi a
 jas bagha zurara izava a migei, ‘Ni kotiamın nan
 akuragh.’

⁴ “Ezima dughiar avirir maba a bizitam gamizir
 puvati. Eghava abuan a uabira uabi migei,
 ‘Ki Godin atiatir puvati. Egha ki gumazibagh
 nighnizir puvati. ⁵ Ezi amuir odiarir kam dughiar
 aviribar na bagha izi. Ki bar amira. Kam-
 aghin amizi, ki ua bagh zuamira an osimtizim
 akirigham, eghti a ua izi na damutima ki bar
 amiraghan kogham!’ ”

⁶ Egha Iesus migia ghaze, “Ia jasin kuramin
 migirigiam baragh. ⁷ Ezi Godin inabaziba, me
 dimagariba ko aruebar a bagha araima, a men
 osimtiziba bagha iza a da akiram, o puvatigham?
 A me ataghraghti me pura mangam? Bar puvati.
⁸ Ki ia migei, a men osimtizibar ganiva, zuamira
 men akuragh. Kamaghin amizima, Gumaz-
 ibar Otirim uamateghamin dughiamin, a ganti,
 nguazimin itir gumazamiziba nighnizir gavgavim
 an ikiam, o puvati?”

*Gumazir pumuning God ko migeir akar isin
 zuim*

⁹ Gumazir mabara uarira uan ziaba fava egha
 igharaz daraziv gia ghaze, me derazir puvati.

Ezi Iesus kamagh amir gumaziba bagh akar isin zuir kam gami, ¹⁰ “Gumazir pumuning God ko mikimasa Godin Dipenimin ghu, aningin mav Farisi, ezi mav dagiaba isir gumazim. ¹¹ Ezi Farisin gumazim dikavigha tugh a uabira ua bagha God kamaghin a migei, ‘Ki ni minaba, ki gumazir mabar min amir puvati. Me biziba okiava, arazir kurabagh amuava egha martiar amiziba okia me koma akui. Egha ki uaghan dagiaba isi gumazir kam in min amir puvati. ¹² Ki wighin vamiran dughiar pumuningin ni ko mikimasa dagheba ataghrasi. Egha bizir ki isiba, ki tongira da tuiragha uaghan ni ganidi.’ ¹³ Ezi dagiaba isir gumazim mong munamaghin tu. Egha a kogha overiamin gari puvatigha uan evarim misogha kamaghin migei, ‘Ki gumazir kuram, God ni nan apangkufigh!’ ¹⁴ Kamaghin amizima ki guizbangira ia migei, gumazir dagiaba isir kam, a Godin damazimin deragha egha dipenimin ghu. Ezi igharazim puvati. Te uarira uan ziaba fe, God me abiraghti, me apengan ikiam. Eghti te apengan iti, God me feghti me ziar ekiaba iniam.”

*Iesus ghaze, borir doziba na bagh izi
(Matyu 19:13-15 ko Mak 10:13-16)*

¹⁵ Ezi gumamaziba borir doziba Iesus da-farimning me darighasa, me inigha izi. Ezima an suren gumaziba kamaghin ganigha egha men atari. ¹⁶ Ezi Iesus borir dozibar diazi me a

18:11: Sng 135:2, Ais 1:15, 58:2, Lu 16:15, MAA 3:17 **18:12:** Stt 14:20, Ais 58:2-3, Mt 23:23 **18:13:** Sng 51:1 **18:14:** Jop 22:29, Mt 23:12, Lu 14:11, Je 4:6, 1 Pi 5:5-6 **18:15:** Mt 19:13, Mk 10:13
18:16: Mt 19:14, Mk 10:14, 1 Ko 14:20, 1 Pi 2:2

bagha zuima a miġia ghaze, “Ni tina God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikisi, borir dozir kabar min iki. Kamaghin amizima borir doziba ateghtima me na bagh izi, egh men anogoroghan marki. ¹⁷ Ki guizbangira ia miġei, gumazitam borir dozir kabar min God Bizibagh Ativamin Dughiam inighan koghiva, egh an aven mangan bar iburagham.”

Gumazir dapanir biziba avirasemezim, Iesus ko miġei

(Matyu 19:16-30 ko Mak 10:17-31)

¹⁸ Ezi Judabar gumazir dapanir mam Iesusin azara, “Tisan Aghuim, ki manmaghin damigh zurara itir ikirimirir aghuarim iniam?” ¹⁹ Ezi Iesus an akam ikara, “Ni manmagh sua gumazir aghuim na garisi? Gumazir aghuitam itir pu-vati. God uabira gumazir aghuimra. ²⁰ Ni God Moses ganingizir arazim gifo, ‘Ni gumazim misueghti an aremeghan marki, ni poroghamiba uari bakeir arazim damuam marki, ni gumazir igharazimin biziba okiman marki, ni bizibagh ifaran marki, ni ua bagh biziba inisi gumazibagh ifaran marki, ni uan afeziam ko amebamin apengan iki aninghin akaba baragh.’” ²¹ Ezi a kamaghin Iesus miġei, “Ki fomiram aghirimra iki-ava arazir kabagh amua iza datirighin ikia kati.” ²² Ezima Iesus kamaghin oregha, egha a miġei, “Ni bizir vamira ni tighar a damuam. Bizir ni

18:17: Mt 18:3, Mk 10:15

18:18: Mt 19:16, Mk 10:17, Lu 10:25

18:20: Kis 20:12-16, Lo 5:16-20, Ro 13:9, Ef 6:2, Kl 3:20

18:22:

Mt 6:19-20, 19:21, 1 Ti 6:19

itiba bar da amangighiva dagiaba inigh, egh gumazir biziba puvatizibar aningh. Egh ni Godin Nguibamin bizir aghuariba iniam. Egh, nan gin izi.” ²³ A biziba bar aviraseme, kamaghin amizima, a Iesusin akam baregha bar osemi. ²⁴ Ezi Iesus an gara egha a migia ghaze, “Gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi bar iburagham! ²⁵ Kamelin tam iniba isair dikonir torimin aven mangisi ingangarir dafam damigh aven mangam. Eghti gumazir biziba avirasemeziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin mangisi guizbangira bar iburagham!” ²⁶ Ezi marazi kamaghin oregha an azara, “Kamaghin damightima, tinara zurara itir ikirimirir aghuir kam iniam?” ²⁷ Ezi Iesus me ikara, “Bizir kaba gumazimin bar osemegham. Bizir kaba Godin osemzir puvati. A biziba bar dagh ami.” ²⁸ Ezi Pita a migei, “Ni ge, e bizir e itiba bar da ategha, nin gin ize.” ²⁹ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, gumazitam God Bizibagh Ativamin Dughiam bagha uan dipenim, o uan amuim, o aveghbuaba, o ameboghfeziaba, o boriba ataki, ³⁰ egh datirighin itir dughiar kam in God bizir aviriba me faragha inizir bizibagh afiragh me daningam. Egh dughiar gin otivamim me zurara itir ikirimirir aghuarim iniam.”

18:24: Mt 19:23, Mk 10:23, Snd 11:28 **18:27:** Jer 32:17, Sek 8:6,
Mt 19:26, Mk 14:36 **18:28:** Mt 4:19-20, 19:27, Mk 10:28 **18:29:**
Lo 33:9, Mt 19:29, Mk 10:29-30 **18:30:** Mt 19:29, Mk 10:30

Dughiar mîkezim Iesus ua miġia ghaze, an aremegh ua dikavigham

(Matyu 20:17-19 ko Mak 10:32-34)

³¹ Egha Iesus 12 plan suren gumaziba inighava me uarira ikiava a me miġei, “Ia oragh! E nguibar ekiam Jerusalem in ghuavanadi. Eghti God in akam inigha izir gumaziba, Gumazibar Otarin in gun mikemezir osizirir biziba bar, guizbangira otogham. ³² Eghti me a isi Kantrin Igharazibar Gumazibar dafaribar arigham. Eghti me a dipova a mikimam. Egh aghumsizir arazibar a damuam. Egh a gipariva, eghiva a ifozoregh egh a misueghti an aremegham. ³³ Eghti dughiar mîkezim a ua dikavigham.” ³⁴ Ezima an suren gumaziba bizir katam gifozir puvati, a bizir tizim miġei. Dar mingarim men monge, ezi me bar fozir puvati.

Iesus gumazir damazir kuram gamizima, a gari
(Matyu 20:29-34 ko Mak 10:46-52)

³⁵ Egha Iesus Jerikon boroghira izima, gumazir damazir kurar mam tuavir miriam in aperaghav ikia biziba bagha azangsis. ³⁶ Egha an orazima gumazamizir avirim iza zuima, a men azara, kar tizim. ³⁷ Ezi me a miġia ghaze, “Nasaret in gumazim Iesus iza zui.” ³⁸ Ezi a dia miġei, “Iesus, Devitin Otarin, ni nan apangkufigh!” ³⁹ Ezi faragha zuiba me an atarava egha a miġia ghaze, ni nimir a iki. Ezi a bar pamtem dia miġei, “Devitin ovavim, ni nan apangkufigh!” ⁴⁰ Ezi Iesus tugha akar gavgavim gumazibav ġia ghaze, “Gumazir munam

18:31: Sng 22, Ais 53, Mt 16:21, Mk 10:32, Lu 24:44 **18:32:** Mt 27:2, Lu 9:22, 9:44, 23:1, Jo 18:28, Ap 3:13 **18:34:** Mk 9:32, Lu 9:45, Jo 10:6, 12:16 **18:38:** Mt 15:22

inigh na bagh izi.” Ezi a roghira izima, Iesus an azara, ⁴¹ “Ki tizim ni bagha a damuasa, ni ifonge?” Ezi an a ikara, “Ekiam, ki ganasa ifonge.” ⁴² Ezi Iesus a miġia ghaze, “Ni gan. Nin niġhnizir gav-gavim nin akurazi, ni dera.” ⁴³ Ezi a zuamira gari. Egha Iesusin ġin ghua Godin ziam fe. Ezima gumazamiziba an ganigha, me uaghan Godin ziam fe.

19

Iesus Sakiusin dipenimin ghu

¹ Ezi Iesus Jerikon nguibamin ghuava, aneteghasa tuavimin zui. ² Gumazir mam nguibar kamın iti, an ziam Sakius. A dagiaba isir gumazibar gumazir dapanim, a dagiaba bar aviraseme. ³ A Iesusin ganasa, a manmaghira garir gumazim. Sakius bar gumazir otevim, egha gumazamizir avirimın tongin iti. Egha kamaghin a Iesusin garir puvati. ⁴ A fo, Iesus tuavir kamra izam. Kamaghin amizi, a ivegha faragha ghua, Iesusin ganasa temer fighin ghuavanabo.

⁵ Ezi Iesus danganir kamın oto. Egha kogha temer kam gisin gara, kamaghin Sakiusin miġei, “Sakius ni zuamira izighiri. Datirighin ki nin dipenimin ikiam.” ⁶ Ezi a zuamira izaghrighava, bar akonge. Egha Iesus inigha uan dipenimin zui.

⁷ Ezi gumaziba bar an ganigha, egha me kamaghin miġiava ngavamadi, “A ghua gumazir kuramin dipenimin iti.”

⁸ Me dipenimîn ikiava, Sakius tughava, kamaghîn Ekiam miğei, “Ekiam, Nî oragh! Datirighîn kî uan biziba bar da tuiragham. Egh taba kî gumazir biziba puvatizibar aningam. Egh kî gumazir tam gifaraghîva, an bizitam oke-meghîva, kî datirighîn uamategh bizir pumuning ko pumuning a daningam.”

⁹ Ezi Iesus kamaghîn a miğei, “Gumazir kam a uaghan Abrahamîn ovavim. Kamaghîn amizi, datirighîn God dipenir kamîn gumamaziziba bar men akura. ¹⁰ Gumazibar Otarim, gumazir ovengeziba bagha ruiava men akurvaghasa ize.”

*Dagiaba inizir ingangarir gumazir 10 plan akar isîn zuim
(Matyu 25:14-30)*

¹¹ Gumamaziziba ikia Iesus barazima, a miğei. A Jerusalemîn boroghîn itima, me ghaze, datirighîra God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham. Kamaghîn amizima, an akar isîn zuir mam me miğei. ¹² A kamaghîn me miğei, “Gumazir aruar mam nguibar saghuiamin mangasa, eghtî me a damightîma an atrivimîn ikiam. A gîn uamategh uan nguibamin izeghîva, men ganam. ¹³ A mangasa, a uan ingangarir gumazir 10 plan diagha, 20 kina, 20 kina bar moghîra me rome. Egha kamaghîn me miğei, ‘Ia dagiar kaba inighîva uari bagh dagiar ingangaribar amu ikîti, kî uamategham.’

19:8: Kis 22:1, Nam 5:6-7, 1 Sml 12:3, 2 Sml 12:6 **19:9:** Lu 13:16, Ap 16:31, Ro 4:11-13, Ga 3:7 **19:10:** Mt 10:6, 18:11, Lu 15:4, Jo 3:17, 1 Ti 1:15 **19:11:** Mt 25:14-30, Ap 1:6

¹⁴ “An apengan itir gumaziba me bar navir kura an iti. Kamaghin amizi, me akam inigha zuir gumaziba amadazima me nguibar gumazir aruam ghuzimin ghu. Me kamaghin migei, ‘E gumazir kam en atrivimin otivan, e aghua.’ ¹⁵ Ezi gumazir igharaziba gumazir aruar kam a gamizima an atrivimin otogha, egha gin uamatenge. A uamategha izegha, kamaghin me migei, ‘Gumazir ki fomira dagiaba aningiziba, men diagh. Ki foghasa me manmaghin nan dagiabagh isin dagiaba ini.’

¹⁶ “Ezima gumazir faragha zuim iza kamaghin migei, ‘Ekiam, ki nin 20 kinan kamın dagiar ingangarim gamighava a gisin 200 kina ini.’ ¹⁷ Ezi atrivim kamaghin a migei, ‘Ni nan ingangarir gumazir aghuim, egha ni ingangarir bar aghuim gami. Ni bar deraghvira bizir muziarim gami, kamaghin ki datirighin bizir ekiam ni danightima, ni nguibar ekiar 10 plan ganam.’

¹⁸ “Ezima ingangarir gumazir igharazim iza migei, ‘Ekiam, ki nin 20 kinan kamın dagiar ingangarim gamigha datirighin a gisin 100 kina ini.’ ¹⁹ Ezi atrivim a migei, ‘Ki ni atighti ni nguibar ekiar 5 plan ganam.’

²⁰ “Ezi ingangarir gumazir mikezim iza migei, ‘Ekiam nin 20 kina ikia kati. Ki a isa inir avizimin a nomkezima, a kati.’ ²¹ Ki ni gifo, ni gumazir atarim. Gumazir igharaziba amir biziba, ni pura da isi. Egha dagher me opariziba, ni uaghan pura da isi. Kamaghin ki nin atiati.’

²² “Ezima atrivim kamaghin ingangarir gu-

mazim miġei, 'Ni ingangarir gumazir kuram! Ni n akamra ki ni tuisigham. Ni kamaghin na ginighnisi, ki ti gumazir atarim. Egha ki gumazir igharaziba amir biziba, ki ti pura da isi. Egha dagher me opariba, ki ti uaghan pura da isi? ²³ Manmaghin amizima, ni nan dagiaba benk gatizi puvati, eghti ki uamategh iziva ua da iniva dagiataba a gisin ua da iniam?' ²⁴ Ezi a kamaghin an boroghin tuivighav itir gumazibav gei, 'Ia ada 20 kina inighiva gumazir 200 kina itim daningigh.' ²⁵ Me kamaghin a miġei, 'Ekiam, a 200 kina inigha gifa.'

²⁶ "Ezima a ghaze, 'Ki ia miġei! Gumazitam bizir taba ikiti, ki aviritaba uam a danigham. Eghti gumazitam biziba puvatighiva, eghti bizir muziarim a itim, ki ada da inigham. ²⁷ Nan apaniba, ki men atrivimin ikian me nan aghua, ia me inigh kagh iziva nan damazimin me misueghti me arimighregh.' "

²⁸ Iesus akar isin zuim gamigha givagha, uan darorim gamua tuavir Jerusalem in ghuzim ghuvanadi.

Iesus Jerusalem in otoghava God in Dipenimin gumaziba ko amizibar sure gami

(Sapta 19:29-21:38)

Iesus atrivimin min Jerusalem in aven zui.

(Matyu 21:1-11 ko Mak 11:1-11 ko Jon 12:12-19)

²⁹ Iesus Betfage ko Betanin boroghin oto, mighsiam Oliv gisin. Egha uan suren gumazir

pumuning amaga, ³⁰ kamaghin aningin migei, “Gua nguibar munagh itimin mangi. Gua nguibar kamın mangi gantima donkin igiar mam me a ikezima, a iti. Gumazitam dughiatamin a gaperaghava aruizir puvati. Gua an benim firighiva donki inigh kagh izi. ³¹ Tav kamaghin guan azaragham, ‘Gua tizim bagha donkin kam firi?’, eghti gua suam, ‘Ekiam ingangarim an iti.’”

³² Egha Iesus aning amadazima aning ghua garima, biziba bar moghira Iesus mikemezi moghin iti. ³³ Ezi aning donkin benim firima, an ghuaviba aningın azara, “Gua tizim bagha donkin benim firi?” ³⁴ Ezima aning kamaghin a migei, “Ekiam ingangarim an iti.”

³⁵ Egha aning donki inigha Iesus bagha izi. Egha aning uan azenan azuir korotiar ruariba donki gisin da ghuani. Egha aning Iesusin akurazima a donki gisin apera. ³⁶ A donki gaperagha zuima, gumazamiziba uan korotiar ruariba suava tuavim mighuari. ³⁷ A iza danganir tuavir Olivin mighsiamin ghuaghirimin boroghin izima, an gin aruir darazi me God amizir mirakelbar ganighava da bagha bar akongegha pamtem Godin ziam fe. ³⁸ Me kamaghin araghasi, “God uan ziamin atrivim amada! God deravira a damu! Navir amirizim Godin Nguibamin iti. Ia Godin ziam fi!”

³⁹ Ezi Farisin marazi gumazamizir kabar tongin ikia, kamaghin Iesusin migei, “Tisa, ni uan suren gumazibav kintima, me nimira iki! Me kamaghin mikiman marki!” ⁴⁰ Ezi a kamaghin migei,

19:32: Lu 22:13 **19:35:** 2 Kin 9:13, Mt 21:7, Mk 11:7, Jo 12:14

19:36: 2 Kin 9:13, Mt 21:8 **19:38:** Sng 118:26, Lu 2:14, 13:35, Ef

2:14 **19:40:** Hab 2:11

“Ki ia migei, me nimira ikitima dagiaba uari araghasam!”

Iesus Jerusalem bagha azi

⁴¹ Iesus Jerusalem boroghira iza, egha an gara a bagha azi. ⁴² Egha a kamaghin migei, “Jerusalem, ki kamagh sua, ni amua datirighin navir amirizimin bizibagh foghai. Kamaghin amizi, a datirighin nin modo. ⁴³ Dughiam iziti, eghti nin apaniba nguazir divazim ingarighti, a ni arughtima, ni arimangighan kogham. ⁴⁴ Eghiva ni Jerusalem me nin borir nin aven itiba sarama asighasigham. Ni Godin dughiar nin akuraghasa izezim, ni a gifozir puvati. Bizir kam bagh dipenimin ingarizir dagiatam, me aneteghti, a tam gisin keghan kogham.”

Iesus ivezir gumaziba ko biziba amadir gumaziba Godin Dipenim me batosi

⁴⁵ Egha a Godin Dipenir avizimin aven ghuava, biziba amadiba me batosi. ⁴⁶ A kamaghin migei, “God fomira Aisaian akinafarimin aven kamaghin osiri, ‘Nan dipenim God ko migeir dipenimra, ezi ia a gamizima, an okimakiar gumaziba modir danganimin min oto.’ ”

⁴⁷ A zurara Godin Dipenimin aven men sure gami. Ezima ofa gamir gumazir ekiaba ko Judan arazibagh fozir gumaziba ko gumazir dapaniba, me a misueghti an aremeghasa. ⁴⁸ Ezi gumazamiz-

19:41: Jo 11:35 **19:42:** Ais 6:9-10, Mt 13:14, Ro 11:8 **19:43:** Ais 29:3-4, Jer 6:3, 6:6, Lu 21:20 **19:44:** Dan 9:24, Mai 3:12, Mt 24:2, Mk 13:2, Lu 1:68, 21:6 **19:45:** Mt 21:12, Mk 11:11, 11:15, Jo 2:14-15 **19:46:** Ais 56:7, Jer 7:11 **19:47:** Lu 21:37, 22:53, Jo 7:19, 8:37, 18:20 **19:48:** Mt 21:46, Mk 14:1-2, Lu 20:19

iba a baraghasa bar ifongegha, bar an boroghin iti. Kamaghin amizi, an apaniba a misoghan ibura.

20

*Me Iesusin gavgavim bagha an azara
(Matyu 21:23-27 ko Mak 11:27-33)*

¹ Dughiar mamın Iesus Godin Dipenir avızimın aven ikiava, gumazamizibar sure gamuava akar aghuim akuri. Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, koma Judan arazibagh fozir gumaziba, ko Judan gumazir aruaba, me izava anakufa. ² Egha me kamaghin migei, “E mikemegh, ni gavgavir manamın bizir kabagh ami? Tina gavgavir kam ni ganingi?” ³⁻⁴ Ezi Iesus kamaghin men akam ikara, “Ki uaghan azangıızitam ia damuasa. Ia na mikim, Jonin rurim, a Godin ize o gumazibar ize?” ⁵ Ezi me uarira uariv gei, “E suam, ‘An rurim Godin ize,’ eghti, a kamaghin mikim suam, ‘Ia manmaghin amigha ia nighnizir gavgavim Jon damuan aghua?’ ⁶ E suam, ‘An rurim gumazibar ize,’ eghti gumaziba dagiabar e ginivightıma, e arighregham. Me kamaghin fo Jon a Godin akam inigha izir gumazim.” ⁷ Egha me Iesus ikara, “E fozir puvati, Jonin rurim manmaghin ize.” ⁸ Ezi Iesus kamaghin migei, “Kamaghira, ki uan gavgavim inizir tuavimın, gun ia mikemeghan kogham.”

*Wainin azenir gumazibar akar isin zuim
(Matyu 21:33-46 ko Mak 12:1-12)*

⁹ Egha Iesus miġiavira ikia akar isin zuir kam gumamazizibav gei, “Gumazir mam wainin azenim oparigha, egha azenimin garir gumazir mabar dafarim garigha ghaze, me gin a givezam. Egha a ghua dughiar ruarimin saghon iti. ¹⁰ Egha wainin oviziba kuarir dughiamin a ingangarir gumazir mam amadagha ghaze, me wainin ovizir andizir taba a daningam. Ezi azenimin garir gumaziba a misueghava anemadazima, a dafaribara uamatenge. ¹¹ Ezi a ingangarir gumazir igharazim amada, ezi me uaghan a misuegha aghumsizir arazibar a gamigha, anemadazi a dafaribara uamatenge. ¹² Ezi a ua mizezim amadazi, me bar puv a misuegha a isa azenim mikini.

¹³ “Ezi wainin azenir ghuavim uabira uabi miġei, ‘Ki manmaghin damuam? Ki uan otarir ifongezim amangam. Eghti me ti a misueghan kogham.’ ¹⁴ Ezi wainin azenimin garir gumaziba otarir kam in ganigha, kamaghin uariv gia ghaze, ‘Kar otarir gin azenir kam iniamim. E a misueghti an aremeka. Eghti wainin azenir kam enanam.’ ¹⁵ Egha me a isa azenim mikinigha a misoghezima an areme.”

Egha Iesus ghua kamaghin gumamazizibav gei, “Wainin azenir ghuavim manmaghira azenimin garir gumazir kabar amuam? ¹⁶ A iziva azenimin garir gumazir kabav soghti, me arimighiram. Eghti a wainin azenim isiva igharazibar anigam.”

Ezi gumamaziziba bizir kam baregha miġei, “Bar puvatigham!”

17 Ezi Iesus merara gara ghuava azara, “Ezi Godin Akinafarimin miğirigiar otevir kam, an mingarim manmakin?”

‘Kar dipenir akinir ingangarir gumaziba aghuazim,
a datirighin dipenim aterir guarim gava?’

18 Ni tina temer guarir kam gisin irighiva dipirigh irigham, eghti a tina gisin irightima gumazir kam bar misarighregham.”

19 Ezi Judan arazibagh fozir gumaziba, ko ofa gamir gumazir ekiaba Iesus bar kaghram an suighasa tuaviba buri. Me fo, an akar isin zuir kam me gasara, ezi me an suighan gumazamiz-ibar atiati.

Dagiaba Sisar ganidi
(Matyu 22:15-22 ko Mak 12:13-17)

20 Egha me bar deravira a bagha garava, egha moga garir gumaziba amadazi, me ifara mati me guizin miği. Me kamagh sua, me Iesusin miğirigiar otevitamin an suiraghiva, egh a isi Romın gavmanın gumazir ekiam danigam. 21 Ezi moga garir gumazir kaba an azangsisi, “Tisa, e fo ni bizir aghuibav giava sure gamuava, zibagh niğhnizir puvati. Ni gumazamiziba Godin araz-ibar mirara guizbangira men sure gami. 22 Ni e mikim. E gavmanın dagiaba Sisar danigam, o puvatigham?”

20:17: Sng 118:22, Mt 21:42 **20:18:** Ais 8:14-15, Dan 2:34-35, Mt 21:44 **20:19:** Mt 21:46, Mk 14:1-2, Lu 19:47-48 **20:20:** Lu 11:54

²³⁻²⁴ Ezi a men nighnizir ifavaribagh fogha, egha a me migei, “Dagiatam nan akagh. Tinan nedazim ko ziam an iti?” ²⁵ Ezi me kamaghin migei, “Sisarin ziam koma nedazim an iti.” Ezi a me migei, “Kamaghira ia Sisarin biziba Sisar daningiva, Godin biziba isi, God daning.” ²⁶ Ezi me gumazamiz-ibar tongin, a mikemezir migirigibaba bagha an suighan ibura. Egha me purama an migirigibagh nighnighava nimira iti.

Aremezir gumaziba ua dikavigham

(Matyu 22:23-33 ko Mak 12:18-27)

²⁷ Sadyusin maba azangsizir mam sara Iesus bagha ize. (Me kamaghin nighnisi, aremeziba ua dikavan kogham.) ²⁸ Egha me Iesus kamaghin a migei, “Tisa, Moses e bagha akinafarim osira ghaze, gumazitamın aveghbuam amuimın ikiva boriba puvatighiva aremeghti, anarira irir aveghbuam an amuir odiarimın ikiva a bagh boriba iniam. ²⁹ Ezi 7-plan aveghbuaba iti. Egha men mav faragha amuimın ikia boriba puvatigha areme. ³⁰⁻³¹ Ezi anarira irim an ikia kamaghira, ezi mikezim kamaghira ghu. Kamaghira, 7 plan aveghbuaba bar ariaghregha, me boriba puvati. ³² Abuan amizir kam uaghan areme. ³³ Fomira me bar amizir kamın ike. Kamaghin a ua dikavamin dughiamın, a tinan amuim gavagham?”

³⁴ Ezi Iesus men akam ikara, “Dughiar kamın gumaziba ko amiziba me poroghamibagh ami. ³⁵ Eghti gumazamizir God inabaziba, me uaghan dughiar izamim ko ua dikavamin dughiam,

20:25: Mt 22:2, Mk 12:17

20:27: Mt 22:21, Mk 12:18, Ap 23:8

20:28: Lo 25:5

me poroghamibar amuan kogham. ³⁶ God me damightima, me ua dikavigham. Me ua dikavighti e fogh suam me Godin boribara, egh me enselbar min ikiam. Kamaghin me uam arimighiran koghiva, egh kamaghin me poroghamibar amuan kogham. ³⁷ Ezi Moses uabi temer avimin eghaghanimin aven en aka, aremeziba ua dikavam. A kamaghin migei, 'Ekiam, Ni Abraham ko Aisak ko Jekopin God.' ³⁸ Kamaghin e fo, God aremezibar God puvati, a gumazir angamra itibar God. Ezima an damazimin an boriba bar angamra iti."

³⁹ Ezi Judan arazibagh fozir gumazir maba kamaghin migei, "Mar migirigiar aghuim, Tisa."
⁴⁰ Egha me uam an azangishan atiati.

Jesus a tina?

(Matyu 22:41-46 ko Mak 12:35-37)

⁴¹ Ezi Iesus gumazamiziba kamaghin me migei, "Manmaghin amizi gumazamiziba ghaze, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim Krai, a Devitin ovavim? ⁴² Devit uabi Ighiabar Akinafarimin aven mikeme,

'Ekiam, nan Ekiam kamaghin a migei,

"Nan agharir guvimin amadaghan daperagh.*

⁴³ Egh mangi dughiar ki nin apaniba, me damutima me nin apengan ikiamim." '

20:36: Ro 8:23, 1 Ko 15:42, 15:49, 15:52, 1 Jo 3:1-2 **20:37:** Kis 3:6

20:38: Ro 6:10-11, 14:8-9 * **20:42:** (20:42) Ekiam Iesus, God ko biziba bar dar ganam.

44 Egha Devit ‘Ekiam’ a gati. Manmaghın amizi, a Devitin ovavim?”

Judan arazibagh fozir gumaziba arazir kurabagh ami

(Matyu 23:1-36 ko Mak 12:38-40 ko Luk 11:37-54)

45 Ezi gumazamiziba orazima a uan suren gumaziba kamaghın me migei, 46 “İa Judan arazibagh fozir gumaziba bagh gan. Me uari fava korotiar ruarir kaba aghuraruasa ifonge. Ezi gumazamiziba maketin danganımın men ziaba fasa me bar akonge. Egha God ko migeir dipenir averiamın dabirabir aghuariba iniva, egha isar ekiabar dughiabar me danganir ziaba itiba ini-asa bar ifonge. 47 Me amuir odiaribagh ifara, men dipeniba okia, ghaze e dera. Egha gumaziba men ziaba fasa, egha me God ko migia migirigiar ruaribagh ami. Kamaghın amir gumaziba, men ivezir kuram gumazir arazir kurabagh amibar ivezim bar a gafiragham.”

21

Amuir odiarim dagiamning God ganıngi

(Mak 12:41-44)

1 Ezi İesus damazimning fegha garima dagiaba itir gumaziba uan dagiaba isa Godın Dipenımın dagiaba arızir danganım garisi. 2 Ezi a garima dagiaba puvatızir amızir pam aremezir mam uaghan uan dagiar muziarimning, ati. 3 Ezi İesus kamaghın migei, “Ki guizbangıra ia migei, biziba puvatızir amuir odiarir kam dagiar muziarir

pumuning dagiaba arizir danganim gati, ezi an dagiar pumuning gumazir igharaziba arighizir dagiabagh afira. ⁴ Me uan dagiar aviribar amodoghin dagiar muziariba aningi. Ezima a uan dabirabir onganarazimin mirara dagiar muziarir abuananamning ati.”

*Iesus ghaze, Godin Dipenim ikuvigham
(Matyu 24:1-2 ko Mak 13:1-2)*

⁵ Ezima an suren gumazir maba Godin Dipenimin garava kamaghin migei, “Me dagiar bar aghuibar an ingarighava, Afeziar Ekiam daningamin bizir aghuir maba an kuruke.”

⁶ Ezi Iesus kamaghin migei, “Ia datirighin garir bizir kabanagh, dughiam izitima dagiar kaba, gumaziba bar da pueghti da bar moghira daghregham. Eghti tam tam gisin ikeghan kogham.”

*Iesus ghaze, osimtiziba gin otivam
(Matyu 24:3-14 ko Mak 13:3-13)*

⁷ Ezi me an azara, “Tisa, bizir kaba manadizoghin otivam? Eghti arazir manam faragh otoghtima, e fogh suam, dughiar kam roghira ize?” ⁸ Ezi Iesus kamaghin migia ghaze, “Ia uari bagh deraghvira gan, ia men ifavariba baraghan marki. Gumazir aviriba nan ziamin iziva suam, ‘Kirara!’ ezi, ‘Dughiam roghira ize!’ Men gin mangan marki. ⁹ Egh ia inogoviba ko adoghadozir midorozir akaba baraghiva, atiatingan marki. Bizir kabanagh

21:6: Mt 24:2, Mk 13:2, Lu 19:44

21:8: Mt 24:4-5, Mk 13:5-6, Ef

5:6, 2 Te 2:3

faragh otivigham, eghtima nguazir kam givamin dughiam datirighira otoghan kogham.”

¹⁰ Egha a kamaghin me migei, “Nguibaba uarira uariv soghtima, dakoziba uarira uariv sogham.

¹¹ Eghti mikimkizir gavgaviba, koma dagheba otevir dughiaaba koma arimariar gavgaviba nguibar tabar otivtima, atiatingamin biziba koma overiamin pin arazarazir ekiaba otivam.

¹² “Eghti bizir kaba gin otivam, me faragh ian suiraghiva arazir kurabar ia damuam. Me ia kotiam darighsi ia inighiva God ko migeir dipeniba koma kalabuziabar aven mangam. Eghtima ia nan gin zuir gumaziba me bizir kam bangin ia inighiva atriviba koma gavmanin gumazir ekiabar damazimin mangam. ¹³ Eghti kar dughiar aghuir ia nan akam me mikinamim. ¹⁴ Eghti ia deraghvira nighnigh. Ia faragh me mikimsi akabagh nighnighan marki. ¹⁵ Eghti ki nighnzir aghuiba koma migirigiar aghuiba ia daningtima, ia migirigiar aghuiba damutima, ian apanitam ian akaba batoghiva ia adoghan kogham.

¹⁶ “Eghti ian ameboghfeziaba, ko aveghbuaba, ko anababa, ko namakaba merara, ia inighiva gumazir kurabar dafaribar atighti, me ian taraziv soghti ia arimighregham. ¹⁷ Eghti gumazamiziba bar nan ziam bangin ian aghuagham. ¹⁸ Egh me bar tong arazitam ia damuan kogham. Kamaghin ian dapanarizitam asighiran kogham. ¹⁹ Ia tugh gavgavighvira ikiva, dabirabir bar aghuim iniam.”

*Iesus ghaze Jerusalem kuvigham
(Matyu 24:15-21 ko Mak 13:14-19)*

²⁰ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Ni Jerusalemın nguibamin gantima midorozir gumaziba iziva a kontima, ni fogham a gasighasighamin dughiam roghira ize. ²¹ Egh gumazir Judian itiba ari mighsiabar mangitima, Jerusalemın nguibamin itiba azenan mangitima, Jerusalemın azenan itir gumaziba uam an aven mangan markiam. ²² Kar osimtızibar dughiam, God da isiva Israelbar aningiva, men arazir kuraba ikarvagh. A fomira osirizir moghin otogham. ²³ Aiee! Amizir naviba adaiba koma oteba boribagh anidiba dughiar izamiba bar men osemegham! Eghtima God gumazir kabar atartima, osimtızir ekiam nguazir kam bativam. ²⁴ Eghti midorozir gumaziba misozir sababar tarazigh inivtima me arighiriti, me tarazi suighiva, me amangtima me nguibar Israelin azenan itibar mangam. Eghti Kantrin Igharazibar Gumaziba Jerusalem bar paziva an itir bizibar amu mangi dughiar me Jerusalemın ganamin dughiam givagh.”

*Gumazibar Borim gin izam
(Matyu 24:29-31 ko Mak 13:24-27)*

²⁵ Egha Iesus ghua kamaghin migei, “Eghti arazaraziba aruem ko iakinim ko mikoveziba bativam. Eghti ongarim dipir tingaghivira

21:20: Mt 24:15, Mk 13:14 **21:22:** Lo 32:35, Jer 5:29, 46:10, Dan 9:26-27, Hos 9:7 **21:23:** Mt 24:19, Mk 13:17, 1 Ko 7:26 **21:24:** Esr 9:7, Sng 79:1, Ais 63:18, Ro 11:25, MAA 11:2 **21:25:** Sng 46:2-3, 65:7-8, Ais 13:10, Ese 32:7, Jol 2:31, Mt 24:29, 2 Pi 3:10-12, MAA 6:12-13

ikitima nguazimın gumazamiziba bar atiatigh okam nighnigham. ²⁶ Eghti overiamın biziba bar nigham, kamaghın gumaziba atiatingıva damaziba men isirtıma me daighırıva, egh me otivamin biziba bagh mızuamıva nighnigham. ²⁷ Egh me dughiar kamın Gumazibar Borimın ganti, a ghuariamın tongın gavgavım ko angazangarır ekiam sara izam. ²⁸ Eghti bizir kabanagh otivighrıtima ia dikavigh, uan dapaniba fegh gan! God ua ia iniamın dughiam roghıra ize!”

*Temer fighın akar isin zuim
(Matyu 24:32-35 ko Mak 13:28-31)*

²⁹ Egha Iesus kamaghın akar isin zuimın me migei, “İa temer fighın ganıva temer maba sara gan. ³⁰ Temeba dafariba asıtıma ia fogham, aruem ganamin dughiam roghıra ize. ³¹ Kamaghıra ia bizir kabar gan fogh suam, God Bizibagh Ativamin Dughiam roghıra ize.

³² “Kı guizbangıra ia migei dughiar kamın itir gumazamizir kaba ikıvıra ikiti bizir kaba bar otivam. ³³ Overiam ko nguazim gıvaghham, eghti nan migirigiaba gıvaghan kogham.”

Iesusın suren gumaziba uari bagh deraghvıra gan

³⁴ Egha Iesus ghua kamaghın migei, “İa uari bagh ganigh! Isaba ko, dipar onganıba ko nguazır kamın biziba, ia puv dagh nighnighıti, da ia dikabınti, dughiar otivamin kam puram otoghıva,

21:27: Dan 7:13, Mt 24:30, 26:64, MAA 1:7, 14:14 **21:28:** Ro 8:19, 8:23, 13:11 **21:33:** Sng 102:26-27, Ais 40:8, Lu 16:17, 1 Pi 1:25

21:34: Mt 24:48-50, Mk 4:19, Lu 17:27, Ro 13:13, 1 Te 5:3, 5:6, 1 Pi 4:7

mati asizibar azuazimîn mîn ian suigham. ³⁵ Eghti dughiar kam nguibaba koma nguazir kamîn gumaziba bar me bativam. ³⁶ Ia zurara uari bagh gan Afeziam ko mikimvira ikitima, a gavgavim ia daningtima ia bizir otivamin kabagh itavragham. Egh ia Gumazibar Otarimîn damazimîn tuivam.”

³⁷ Egha dughiabar zurara Iesus, Godin Dipenimîn aven men sure gamuava, guaratizibar Olivin mighsiamîn ghuava dimagaribar an iti. ³⁸ Ezi gumaziba bar Iesus baraghasa, mizarazibar Godin Dipenimîn arui.

Jesus mizazim inigha aremegha ua dikafi

22

(Sapta 22-24)

*Judas Iesus isa gumazir kurabar dafaribagh ati
(Matyu 26:1-5 ko 26:14-16 ko Mak 14:1-2 ko
14:10-11 ko Jon 11:45-53)*

¹ Datirighin Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam roghira izi. An ziam, God Israelbagh Itazir Dughiam. ² Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me gumazibar atiatighava, kamaghin me Iesusin misoghasa tuaviba buri. ³⁻⁴ Iesusin 12-plan gumazir mam Judas, an ziar mam Iskariot. Satan an navir averiamin ghu. Ezi a Iesus isava Godin Dipenimîn garir gumazir ekiaba, ko ofa gamir gumazir ekiabar dafaribar arighasa

21:35: 1 Te 5:2, 2 Pi 3:10, MAA 3:3, 16:15 **21:36:** Mt 24:42, Mk 13:33, Lu 18:1, Ef 6:13, MAA 6:17 **21:37:** Lu 19:47 **22:1:** Kis 12:1-27 **22:2:** Sng 2:2, Lu 20:19, Ap 4:27

ghua me koma miğiriğiabagh ami. ⁵ Ezi me an miğiriğiäm gifuegha ivezim a daningasa, akabar kiri. ⁶ Ezi Judas ivezim inian ifuegha Iesus isıva men dafaribar arıghasa tuaviba buri. A ghaze, Iesus uabıra ikiti, an an suiragh men dafarim darıgham.

Suren gumazimning daghebar kiri

(Matyu 26:17-25 ko Mak 14:12-21 ko Jon 13:21-30)

⁷ Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiam datirıghın oto. Ezi dughiar kamın me God Israelbagh Itazir Dughiamın isam bagha sipsipın nguzim misuegh anemi ikıva, a ginıghnıghasa.*
⁸ Ezi Iesus Jon koma Pita amadagha kamaghın aning miğia ghaze, “Gua mangıva e God Israelbagh Itazir Dughiamın isam ramamin daghebar kir.”
⁹ Ezi aning an azara, “Ga managh a bagh danganım akıram?” ¹⁰ Ezi a kamaghın aning miğei, “Gua nguıbar ekiamın aven mangıti, gumazitam maghıra miner dipam ater izi gua batoghtıma, gua an gın a zuir dipenimın mangi. ¹¹ Egh dipenimın ghuavım mikim suam, ‘Tisa kamaghın miğia ghaze, “Nan danganır ki uan suren gumazıba ko God Israelbagh Itazir Dughiamın isam ramamım mana?” ’ ¹² Eghti a ghuriamın aven danganır bar ekiatam guan akagham, dakozıba koma dapiagh damamin dabirabıba ko bizıba bar ikiti, gua magh bizıbar kir.”

22:5: Sek 11:12 **22:7:** Kis 12:1-27 * **22:7:** (22:7) Ni, God Israelbagh Itazir Dughiam koma Yis Puvatizir Bretin Isam Damuamin Dughiamın mingarıba gifoghsı, ni akırangın itir Akar Mingarıbar gan.

¹³ Ezi aning ghua garima, biziba bar Iesus mikemezi moghirama otifi. Ezima aning God Israelbagh Itazir Dughiam bagha dagheba ko bizibar kiri.

Iesus bret ko wain uan aposelbagh anidi

(Matyu 26:26-30 ko Mak 14:22-26 ko 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Ezi damamin dughiam otozi, Iesus uan aposelba ko me dagher dakozimin min apiaghav iti. ¹⁵⁻¹⁶ Egha a kamaghin me migei, “Ki guizbangira ia migei, ki ua God Israelbagh Itazir Dughiamin isamin dagher katam rameghan kogham. Kamaghira iki mangi, God Bizibagh Ativamin Dughiamin otogham. Kamaghin amizima ki ia ko isar kam ramasa bar ifonge. Egh ki gin mizazim iniam.”

¹⁷⁻¹⁸ Egha Iesus wain apir itarim inighava Ekiam minabagha kamaghin migei, “Ki ia migei, ki uam wainin ovizimin dipar katam raman kogham, kamaghira ikitima God Bizibagh Ativamin Dughiam otogham. Kamaghin, ia kagh a inigh ia uari daning.” ¹⁹ Egha a bret inigha, Ekiam minabagha anebighava me ganiga kamaghin me migei, “Karnan nivafizim, * ki ia bagha aneningi. Ia anemi, na ginighnigh.” ²⁰ Me amegha givazima, ezi kamaghira a wainin apir itarim inighava kamaghin migei, “Itarimin aven itir wainin kam, an Akar Dikirizir Gavgavir Igiam, ki uan ghuzimin a

22:13: Lu 19:32 **22:19:** Mt 26:26, Mk 14:22, Lu 24:30, 1 Ko 11:24

* **22:19:** (22:19-20) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, Akar mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazim gin a da osiri. **22:20:** Jer 31:31-34, 1 Ko 10:16

gamizima, a ia bagha iri. ²¹ Eghti ia gan, dafarir na inighiva gumazir kurabar dafarim darigham, a kara na ko dakozim gaperaghavti. ²² Eghti Gumazibar Borim tuavir Afeziam faragha a bagh atizimin gin mangam. Ezi gumazir a inigha gumazir kurabar dafarim gatizim, gumaka, a bar ikuvigham.” ²³ Ezi me akar kam baregha uarira uarir azangsi, “Tina bizir kam damuam?”

Iesusin aposelba uari adogha migei, tina faragham?

²⁴ Egha aposelba uari adogha ghaze, tinara en faragham? ²⁵ Ezi Iesus kamaghin me migei, “Kantrin Igharazir Gumazibar atriviba, me uan gavgaviba ko ziaba fava, arazir kuraba gumazibagh amuava, egha kamaghin migei ‘E gumazibar akurvasi.’” ²⁶ Ia kamaghin damuan marki. Gumazir ian torimin ikia ian faragha zuim, a uabi apengan ikiva, borimin min uabi arigh. Ezi gumazir ian faragha zuim, ian ingangarir gumazimin min iki. ²⁷ Tinara ekefe, gumazir pura dagher dakozimin aperaghav itim o gumazir dagheba anidim? Gumazir pura dagher dakozimin aperaghav itim. Ezima ki ian torimin ikia mati ian ingangarir gumazim.

²⁸ “Ki osimtiziba aterima ia na ko iti. ²⁹ Kamaghira nan afeziam Atrivimin min na atizima, ki uaghan atrivibar min ia arighasa.

22:21: Sng 41:9, Mt 26:21-23, Mk 14:18, Jo 13:21-22, 13:26 **22:22:** Mt 26:24, Ap 2:23, 4:28 **22:23:** Mt 26:22, Jo 13:22, 13:25 **22:24:** Mt 18:1, Mk 9:34, Lu 9:46 **22:25:** Mt 20:25-27 **22:26:** Mt 23:11, Mk 9:35, Lu 9:48, 1 Pi 5:3 **22:27:** Mt 20:28, Lu 12:37, Jo 13:12-15, Fl 2:7 **22:28:** 2 Ko 1:7, 2 Ti 2:12, Hi 4:15 **22:29:** Lu 12:32

³⁰ Eghti nan atrivir dughiamin aven ia na ko atrivimin dabirabir aghuaribar apiaghiva Israelbar anabar 12 plan ganam.”

Iesus kamaghin migia ghaze, Pita akirim ragh a gasaragham

(Matyu 26:31-35 ko Mak 14:27-31 ko Jon 13:36-38)

³¹ Egha Iesus kamaghin migei, “Saimon, Saimon, Satan nin nighnizir gavgavim tuisigh a gifoghasa, Godin azara. ³² Ezi ki ni bagha Afeziar Ekiam ko mikemegha gifa, nin nighnizir gavgavim irighan kogham. Egh ni uamategh na bagh iziva, egh uan aveghbuaba gavgavim me daning.”

³³ Egha Pita kamaghin migia ghaze “Ekiam, ki ni ko kalabusin mangam o aremeghasa ifuegha iti.” ³⁴ Ezi Iesus kamaghin Pitan akam ikara, “Ki ni migei, ni datirighin dughiar pumuning ko mikezimin mikim suam, ni na gifozir puvati, eghti tuarim maghirama akam.”

Iesus ghaze, suren gumaziba uan dagiar mitariba ko ruagha aruir mitariba ko midorozir sababa ini

³⁵ Egha Iesus men azara, “Ki dughiar kamın ia amadagha bizir kataba sara ia amadazir puvati, dagiaba azuir mitariba koma ruagha aruir mitariba koma dagarir asuaba. Ezi ia bizitamın otevez o puvati?” Ezi me kamaghin migia ghaze, “Puvati.” ³⁶ Ezi a kamaghin me

22:30: Sng 49:14, Mt 19:28, 1 Ko 6:2, MAA 3:21 **22:31:** Amo 9:9, 2 Ko 2:11, 1 Pi 5:8 **22:32:** Sng 51:13, Jo 17:9-11, 17:15, 17:20, 21:15-17 **22:33:** Lu 22:54 **22:34:** Mt 26:34, Mk 14:30, Jo 13:38
22:35: Mt 10:9-10, Mk 6:8-9, Lu 9:3, 10:4 **22:36:** Lu 22:49

migei, “Eghti ia datirighin uan dagiar mitariba ikiva, da inigh, egha ruagha aruir mitariba ikiva, uaghan da inigh. Eghti ia midorozir sababa puvatighiva, ia uan inital amadaghiva tam givesegh. ³⁷ Kamaghin Godin Akinafarim ghaze, ‘Gumaziba an gara ghaze, a gumazir kuram.’ Ki ia migei, bizir kaba na bativam. Are, Afeziar Ekiamin akinafarim osirizir moghin biziba na bativavira iti.” ³⁸ Ezi me migei, “Ekiam, ni gan. E midorozir sabar pumuning kagh iti.” Ezima a kamaghin me migei, “A gifa.”

*Jesus Olivin mighsiamin God ko migei
(Matyu 26:36-46 ko Mak 14:32-42)*

³⁹ Egha Iesus nguibar ekiam, Jerusalem, ategha, Olivin mighsiam bagha zui. A zurara ami moghin. Ezi an suren gumaziba an gin zui. ⁴⁰ Egha me danganir kam in otivigha a kamaghin me migei, “Ia uari bagh God ko mikim. Eghtima osimtizir ekiar kam ia damutima, ia ireghan kogham.” ⁴¹ Egha a me ategha mong saghon ghua, mati gumazim dagiam akuri moghin, egha a tevimning apirigha kamaghin God ko migei, ⁴² “Afeziam, ni ifueghava na da osimtizir kam inigh. Egh nan ifongiamin gin mangan marki. Ni uan ifongiamin gin mangi.”

⁴³ * Ezi ensel mam Godin Nguibamin ikegha izava gavgavim a ganidi. ⁴⁴ Ezi Iesus nighnighava

22:37: Ais 53:12, Mk 15:28, Lu 22:52 **22:39:** Lu 21:37, Jo 18:1

22:40: Mt 6:13, 26:41, Mk 14:38, Lu 22:46 **22:42:** Mt 6:10, Jo

5:30, 6:38 * **22:43:** (22:43-44) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnisi, Akar mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazim gin a da osiri. **22:44:** Jo 12:27, Hi 5:7

bar oseme, egha a pamtem Afeziam ko miġei. Ezi an doriba otivaghira mati ghuzim nguazim giri. ⁴⁵ An Afeziam ko mikemegha, dikavighava uamategha uan suren gumaziba bagha zui. Egha a men garima, me bar osemeghava akuavira iti. ⁴⁶ Ezi a me miġei, “Ia tizim bagha akui? Ia dikavighava Afeziam ko mikim. Eghti osimtizer ekiam ia damutima, ia ireghan kogham.”

Judas Iesus isava, gumazir kurabar dafarim gati (Matyu 26:47-56 ko Mak 14:43-50 ko Jon 18:3-11)

⁴⁷ Egha Iesus miġiavira itima maburan gumazir bizim oto. An 12 plan gumazir mam Judas men faragha iza tuavim men aka. A Iesusin boroghira izeghava an torasava ami. ⁴⁸ Ezi Iesus kamaghin an azara, “Judas kar ni Gumazibar Otarimin toreghiva a inighiva, gumazir kurabar dafarim darighasa?”

⁴⁹ Ezi suren gumaziba Iesus ko ikia garima arazim otivasava amima, me kamaghin miġei, “Ekiam, e uan midorozir sababar me misogham, o?” ⁵⁰ Ezi men mav midorozir sabam inighava, ofa gamir gumazibar ekiamin ingangarir gumazir mam misoghava, an kuarim bar anetuzi a iri. ⁵¹ Ezi Iesus kamaghin miġei, “Arazir kam atakigh!” Egha an an kuarimin suirazi, a dera.

⁵² Ezi ofa gamir gumazibar ekiaba, ko Godin Dipenimin garir gumazir ekiaba, ko Judan gumazir dapaniba me iza Iesusin suighasava amim, a kamaghin me miġei, “Ia midorozir sababa ko asianiba inigha iza mati ia okimakar gumazim

o midorozir gumazim buri? ⁵³ Ki zurara ia ko Godin Dipenimin aven itima, ia dafarim na garizir puvati. Ezi datirighin ian dughiam. Datirighin mitarmemin gavgavim oto.”

Pita ghaze, a Iesus gifozir puvati

(Matyu 26:57-58 ko 26:69-75 ko Mak 14:53-54 ko 14:66-72 ko Jon 18:12-18 ko 18:25-27)

⁵⁴ Ezi Iesusin apaniba an suighava a inigha ofa gamir gumazibar dapanimin dipenimin zui. Ezima Pita men gin ghua mong girara iti. ⁵⁵ Ezima me dipenimin divazimin aven avim atighava apiaghav itima, Pita uaghan me koma aperaghav iti. ⁵⁶ Ezi ingangarir guivir mam avir angazangarimin an garima, a me koma aperaghav itima, a mighigha an garava kamaghin a migei, “Gumazir kam a ko ike.” ⁵⁷ Ezima Pita kamaghin migia ghaze, “Puvati! Amizim, ki a gifozir puvati.” ⁵⁸ A mong ikezima gin ua mav izava an apigha kamaghin a migia ghaze, “Ni uaghan men mav.” Ezi Pita kamaghin migei, “Ai! Ki bar puvati!” ⁵⁹ Dughiam mong ghugha givazima, gumazir igharazim izava pamtem ghaze, “Guizbangira kav, a Galilin gumazimra. Kamaghin e guizbangira fo, a uaghan a ko ike.” ⁶⁰ Ezi Pita kamaghin migia ghaze, “Aiee! Ni tizim migei? Ki bar fozir puvati!” Eghava a migiavira itima tuarim ake. ⁶¹ Ezi Ekiam raghrighava mighigha Pitan garima, a mikemezir akabagh iniri, “Ni datirighin dughiar pumuning ko mikezimin mikim suam, ‘Ni na gifozir puvati,’

22:53: Lu 19:47, 21:37, Jo 12:27

22:54: Sng 31:11, Lu 22:33

22:56: Ap 4:13

22:61: Lu 22:34

eghti tuarim maghirama akegham.” ⁶² Egha Pita inirighava azenimin ghua bar puvirama azi.

*Me Iesusin misoghava a dipofi
(Matyu 26:67-68 ko Mak 14:65)*

⁶³ Ezi gumazir Iesusin suighiziba dibovir akabar a migiava a misosi. ⁶⁴ Egha me inir avizimin an damazimning ikegha kamaghin a migei, “Godin akam inigha izir gumazim, ni e mikim! Tina ni misoke?” ⁶⁵ Egha me akar kurar avirir maba saram a mikeme.

*Iesus gumazir apanibar damazimin tughav iti
(Matyu 26:59-66 ko Mak 14:55-64 ko Jon 18:19-24)*

⁶⁶ Ezi aminim tirazima, Judan kotin aven itir gumazir aruaba (ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba) me bar iza uari akuvaghav itima, me Iesus inighava men damazimin zui. ⁶⁷ Ezi me kamaghin migei, “Ni e mikim, kar ni Krais, God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, o ti puvati?” Ezi, a kamaghin me migia ghaze, “Ki ia mikemeghtima, ia nighnizir gavgavim nan ikian kogham. ⁶⁸ Eghti ki ian azaraghtima, ia na mikemeghan kogham. ⁶⁹ Eghti datirighin ko gin izamin dughiaba, Gumazibar Otarim gavgaviba bar itir Godin agharir guvimin daperaghiv ikiam.”

⁷⁰ Ezi me bar an azara, “Kar ni Godin Otarim?” Ezima a me migia ghaze, “Ia guizbangira migei, ki an Otarimra.” ⁷¹ Egha me kamaghin migia ghaze,

22:67: Jo 3:12, 8:45, 10:24
Lu 4:3, 4:9

22:69: Ap 7:56, Hi 1:3, 8:1

22:70:

“E tizim bagh uamategh gumaziba inighti me gumazir kamın arazibar gun e mikimam? A uabi bizir kam mikemezima e an akatorim baregha gifa.”

23

Me Iesus inighava Pailatin damazimin zuima a mitighav iti

(Matyu 27:1-2 ko 27:11-14 ko Mak 15:1-5 ko Jon 18:28-38)

¹ Egha gumazir bizim bar dikavigha Iesus inigha Pailat bagha zui. ² Egha me dikavigha a gifara, kamaghin a migia ghaze, “E gumazir kamın garima an en gavmanın ikura. Egha an e dagiaba Sisar daningan bar en anogoregha, kamaghin migia ghaze, a uabi atrivim ko God Uam E Iniasa Mısevezir Gumazim, Kraıs.” ³ Ezi Pailat Iesusin azara, “Ni Judabar atrivim, o?” Ezi Iesus ghaze, “Are, migirigiar ni migeim, a guizbangira.” ⁴ Ezi Pailat kamaghin ofa gamir gumazir ekiaba koma gumazamizibav gia ghaze, “Ki gumazir kamın arazir kuratamın apizir puvati.” ⁵ Ezi me bar gavgavigha kamaghin migia ghaze, “A Galilin Provinsin ikegha nguibabagh aruava men sure gamua men navibagh inivava da fe. Egha datirighin a Judian Provinsin izegha kagh otogha kamaghin amuavira iti.”

Me Iesus inighava Herotin damazimin zui

⁶ Ezi Pailat migirigiar kam baregha, kamaghin men azara, “Kar Galilin gumazim?” ⁷ Iesus Herot

23:2: Mt 17:27, Lu 20:25, Jo 19:12, Ap 17:7 **23:3:** Mt 27:11, 1 Ti 6:13 **23:4:** 1 Pi 2:22 **23:7:** Lu 3:1

garir Provinsin ikezima, Pailat kamaghin foghava, anemadazi a Herot bagha ghu. Dughiar kamın Herot uaghan Jerusalemın iti. ⁸ Herot fomira Iesusin ganasa ifuegha, an ganizir puvatigha, dughiar kamın an an ganigha, bar akonge. Egha Iesusin akaba baregha an mirakelin tamın ganasa.

⁹ Egha Herot azangsizir aviraviribar Iesus gamima, a bar an azangsizitam ikarazir puvati. ¹⁰ Ezi ofa gamir gumazir ekiaba, ko Judan arazibagh fozir gumaziba, me roghira tuivighava, an atarava, akaba pamtem a gasi. ¹¹ Egha Herot uan midorozir gumaziba ko an atarava dibovir akar kurabar a migei. Egha me atrivimin inir aghuir mam inigha a gikegha, uam anemadazi, a Pailat bagha zui. ¹² Fomira Herot Pailatin aningaghe, egha dughiar kam aning ua uaning ini.

*Me Iesus isi temem gafughasa, Pailatin migei
(Matyu 27:15-26 ko Mak 15:6-15 ko Jon 18:38-19:16)*

¹³ Ezi Pailat, ofa gamir gumazir ekiaba, ko gumazir dapanir ekiaba, ko gumazamiziba, men deima me bar uari akuvagha iti. ¹⁴ Ezima a kamaghin migei, “Ia gumazir kam inighava na bagha ize. Egha ia kamaghin migei, ‘A gumazamizibav geima me gavmanin ikura.’ Ezi ki ian damazimin arazir kabanagh bagha an azangsiki. Ia oragh! Ki gumazir kamın arazitam batozir puvati. Ia purama a gifari. ¹⁵ Ezi Herot uaghan nighnizir kam ikiava, gumazir kam e bagha uam anemada. Ia oraki! An arazir kuratam damighiva, an

ovengam. Gumazir kam arazir kuratam gamizir pu, an ovengan kogham. ¹⁶⁻¹⁷ Kamaghin, ki purama a fozoregh, an ateghtima a mangam.”*

¹⁸ Ezi amiziba ko gumaziba bar moghira tuai, “Gumazir mamın misokegh! Egh Barabas ateghti a e bagh izi!” ¹⁹ (Barabas a fomira Romın gavmanın ikuragha Jerusalemın nguibamın aven midorozim fore. Ezi gumazir maba ariaghire. Ezi me a isa kalabus gati.) ²⁰ Ezi Pailat Iesus ateghti a mangasa ua me migei. ²¹ Ezi me kamaghin tuai, “A misokegh! A misokegh! A isi ter ighuvim gafugh!” ²² Ezi dughiar mikezim a kamaghin migei, “Manmagh su? An arazir kurar manam gami? Ki an arazir kuratamın apizir puvati. An arazir kuratam damighiva an ovengam. Gumazir kam arazir kuratam gamizir puvati. Ki purama a fozoreghiva aneteghti, a mangam.” ²³ Ezima me bar moghira gavgavigha dei, “Iesus isiva ter ighuvim gafugh!” Ezi men dimdiaba bar Pailatın akam gafira. ²⁴ Ezima Pailat men akamın gin ghugha, Iesusın mighia ghaze, an ovengam. ²⁵ Gumazamiziba me Pailatın deima a Barabas ataki. Gumazir kam a gavman ikuragha midorozim forezima, gumazir maba ariaghire. Ezi me a isa kalabus gati. Ezima Pailat gumazamizibar nighnizimın gin ghuava, Iesus isava midorozir gumazibar dafarim gati.

23:16-17: Mt 27:15, Jo 18:39 * **23:16-17:** (23:16-17) Fofozir gumazir maba mighia ghaze, akar igharazir mam uaghan vezin kam iti. A kamakin, “Me arazir kam iti, me azeniba bar, Isar Ekiamin Dughiar kamın itima, Pailat kalabusın gumazir mam ataghizi a me bagha zui.” Ni Mak 15:6in gan.

*Me Iesus isa ter ighuvim gafu
(Matyu 27:32-44 ko Mak 15:21-32 ko Jon 19:17-27)*

²⁶ Ezi midorozir gumaziba Iesus inigha zuima, gumazir mam an ziam Saimon, a Sairinın gumazir mam. A Jerusalemın mangasa iza me gitavirazıma, me an suira. Egha me ter ighuvim an dipizim gatıgha a mıgeıma a Iesusın gın zui.

²⁷ Ezıma gumazir avırım an gın ghua, amizıba a bagha aziava azir akar ighiar amırızıbagh ami. ²⁸ Ezıma Iesus raghrıgha kamaghın me mıgıa ghaze, “İa Jerusalemın amizıba, ia na bagh arangan marki. İa uari ko uan borıba bagh arang! ²⁹ Gın dughiatam otoghtıma, me kamaghın mıkim suam, ‘Amızır furabaghatıba ko amızır tıghar borıba batamıba ko, amızır oteba borıbagh anıngızır puvatızıba, me bar akuegham.’

³⁰ ‘Egh me dughiar kamın kamaghın mıghsıabav kimam,

“İa e gısın irıghıva, e mongegh!” ’

³¹ “Me datırıghın arazır kamın temer angamtızım damıghıva arazır mana tamın temer mıdiarım damuam?”

³² Ezi midorozir gumaziba gumazır kurar pumuning Iesus ko anıngın mııueghtıma me aremeghasa anıng inıgha ızı. ³³ Egha me ghua danganır mamın oto, an ziam Dapanır Agharım. Egha me danganır kam Iesus ısava tememın anegura. Me uaghan gumazır kuramning

23:26: Mt 27:32, Mk 15:21 **23:29:** Mt 24:19, Lu 21:23 **23:30:**
Aıs 2:19, Hos 10:8, MAA 6:16 **23:31:** Jer 25:29, Ese 20:47, 1 Pi 4:17
23:33: Mt 27:33, Mk 15:22, Jo 19:17-18

agurazıma, mam an guvimin itima, mam an kiriamin iti. ³⁴ Ezi Iesus kamaghın mıgei, “Afeziam, me amir biziba me dagh fozir puvati. Ni men arazir kuraba gın amadagh.” Ezi midorozir gumaziba Iesusın korotiaba iniasa satu gikararai.

³⁵ Ezi gumazamiziba an gara tuivighav itima, gumazir dapanir ekiaba uaghan an gara minbaba sighsirava kamaghın a mıgei. “A gumazir mabar akurvakis. Egh a guizbangıra God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, gumazir God inabazim, a uabi uabin akuragh.” ³⁶⁻³⁷ Ezi midorozir gumaziba izava uaghan a dipovava, egha wainın dipar misozim a ganigha kamaghın a mıgei, “Ni guizbangıra Judabar atrivir gumazim, ni uabi uabin akuragh!” ³⁸ Egha midorozir gumaziba osizirir mam Iesusın dapanim gısın anegura. An osiziriba kamaghın mıgei, “Gumazir kam Judabar Atrivir Gumazim.”

³⁹ Ezi gumazir kurar mam ter ighuvimin guraghav ikia, atara kamaghın Iesusın mıgei, “Ni guizbangıra God Uam E Iniasa Misevezir Gumazim, ni uabin akurvaghıva ga sarama akuragh!” ⁴⁰ Ezi gumazir kurar igharazim atarava kamaghın mıgei, “Ni ovengasava amuava, Godın atiati, o puvati? ⁴¹ Me deragha ga gami, ga uan arazir kurabagh ipuri. Ezıma gumazir kam arazir kuratam gamizir puvati.” ⁴² Egha gumazir kam kamaghın Iesus mıgei, “Iesus, ni gın atrivimin ikiamin dughiam ni na ginirigh.” ⁴³ Ezıma Iesus a mıgei, “Ki guizbangıra ni mıgei, ni datirighın na ko

23:34: Sng 22:18, Ais 53:12, Mt 5:44, Ap 3:17, 7:60 **23:35:** Sng 22:7, Sek 12:10, Mt 27:39, Mk 15:29 **23:42:** Mt 16:27-28

Godin Nguibar Aghuarimin ikiam.”

Jesus areme

(Matyu 27:45-56 ko Mak 15:33-41 ko Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ezi aruem dughiar kamın garir puvati. Kamaghın amizi, mitatem 12 kloghın nguazim bar anevaragha ghua 3 kloghın tu. Ezıma Godın Dıpenimin itir inir ekiam tongıra bıki.

⁴⁶ Ezi İesus pamtem kamaghın dei, “Afeziam, ki uan duam nin dafarim garisi.” A kamaghın mikemeghava uan duam sue.

⁴⁷ Ezi midorozir gumazibar gumazir ekiam kamaghın ganighava Godın ziam fe. Egha kamaghın miđei, “Guizbangıra, kar gumazir aghuim, a bizitam pazava a gamizir puvati.” ⁴⁸ Ezi gumazamizir iza itiba bizir kabanaghın gari da otivima, me azia, uan afarızibav misogha, egha uan dıpenibar zui.

⁴⁹ Ezıma İesus gıfozir gumaziba, ko amizir an gın Galilin izeziba, me mong saghon tuivigha ikia, bizir kabar gari da otifi.

Me İesusın kuam dagıar torim garisi

(Matyu 27:57-61 ko Mak 15:42-47 ko Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ezi gumazir mam, an ziam Josep, a Judian Provinsın nguibam Arimatean ikegha ize. A gumazir aghuim, a Godın damazımın derazir mam, a Kaunsel memban mam. Egha a men niđnıziba ko arazibar gın mangan aghua. A God Bizibagh Ativamin Dughiam a baghavıra muza iti.

⁵² Egha Josep Iesusin kuam iniasa ghua Pailatin azarazima, Pailat an amamangati. ⁵³ Ezi a Iesusin kuam tememin anedegha, inir ghurghurimin a righa, a inigha ghuava dagiar torir me fomira gumazir kuatam atizir puvatizim gati. ⁵⁴ Kar dughiar bizibar kirim, ezi Sabatin dughiam roghira ize.

⁵⁵ Ezi amizir Iesusin gin Galilin izeziba, me Josepin gin ghua dagiar torimin gari. Egha me uaghan garima, Josep manmaghin Iesusin kuam ati. ⁵⁶ Egha me ganigha givaghava, uamategha uan dipenibar ghuava bizir mughuriaba itiba ko boreba isa da arisi. Egha Godin osizirim mikemezi moghin, me Sabatin dughiamin avughsi.

24

Iesus ua dikafi

(Matyu 28:1-10 ko Mak 16:1-8 ko Jon 20:1-10)

¹ Ezi Sanden bar mizaraghara, amiziba borer mughuriar aghuir me arighiziba, inighava dagiar torimin zui.* ² Egha me gari, me torim avarazir dagiam, me a puegha ghu. ³ Egha me aven ghua Iesusin kuam bagha garava avenge. ⁴ Egha me kamaghin ganigha nighnizir aviribagh amua tuivighav itima, gumazir pumuning zuamira aningin korotiaba onimarimin min taghtagha men min tughav iti. ⁵ Ezi amiziba bar atiatigha avigha nguazimin gari, ezi gumazimning kamaghin me migei, “Ia tizim bagha gumazir angamra itim gumazir ovengezibar danganimin

23:55: Lu 23:49 **23:56:** Kis 20:10, Lo 5:14 * **24:1:** (24:1)
 Wikbar faraghavira zuir aruem, a Sandera. **24:4:** Ap 1:10
24:5: Lu 2:9

a buri? ⁶ A kagh itir puvati; a ua dikafi! A ia ko Galilin ikia ia mikemezir bizim, ia a ginighnigh, ⁷ ‘Gumazibar Otarim, me a isi gumazir arazir kurabagh amibar dafarim datighti, me a isi ter ighuvimin a guragham. Eghti a dughiar mikezimin ua dikavigham.’” ⁸ Ezi a mikemezir akaba me a dagh iniri.

⁹ Egha me mozim ategha uamategha ghua bizir kabar gun Iesusin suren gumazir 11 plan migiava igharaz darazi sara mikeme. ¹⁰ Amizir bizir kabar gun Iesusin 11 plan aposelba ko igharaz daraziv kemeziba. Makdalan nguibamin amizim Maria, ko Joana, ko Maria a Jemsin amebam, koma amizir igharazir maba uaghan me ko ikia bizir kabar gun aposelbav migei. ¹¹ Ezi me amizibav gia ghaze, me ti onganighama, egha kamaghin me nighnizir gavgavim men akabar itir puvati. ¹² * Egha Pita kamaghin oregha dikavigha ivegha mozimin ghu. Egha an aviragha, mozimin gara bizitamın apizir puvatigha inir ghurghuribara gari da ireghav iti. Egha a uamategha ghua nighnizir aviribagh amua ghaze, kar manmaghin amizir bizim.

Gumazir pumuning Emeusin tuavimin Iesus bato

(Mak 16:12-13)

¹³ Ezi dughiar kamra gumazir pumuning Emeusin nguibamin zui, Emeusin nguibamin

24:9: Mk 16:10 **24:10:** Lu 8:3 **24:11:** Mk 16:11, Lu 24:25

* **24:12:** (24:12) Fofozir gumazir maba kamaghin nighnigha ghaze, akar otevir mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazir mam gin da osiri.

ikegha Jerusalemın zuir tuavimın ruarim, a 11 kilomita. ¹⁴ Ezi aning bizir otivizir kabar gun uaningra uaningın migei. ¹⁵ Egha aning bizir kabav gĩa uaningın azangsizima, Iesus uabi otogha aning ko me zui. ¹⁶ Ezi aning an garava egha deragha a gifozir puvati.

¹⁷ Ezi an aningın azara, “Gua tizibar uaningın miğĩa tuavimın zui?”

Ezi aning tughava an garava bar osemegha azi-asava ami. ¹⁸ Ezi aningın mav, an ziam Kliopas, an azara, “Jerusalemın izezir gumaziba bar bizir kam gifo. Ezi ni ti uabıra dughiar givazibar Jerusalemın bizir kabagh fozir puvati?” ¹⁹ Ezi Iesus aningın azara, “Bizir tiziba?”

Ezi aning a ikaragha ghaze, “Ga Nasaretın Iesus bativizir bizibav gei. A Godın akam inigha izir gumazir mam, ezi an akaba ko ingangariba God ko gumaziba bar men damazimın bar gavgafi. ²⁰ Ezi en ofa gamir gumazir ekiaba ko en gumazir aruaba a isa gavmanın dafarim gatizi, me a misoghezi an areme, ezi me ter ighuvimın a gura. ²¹ Ezi e faragha nighnizir gavgavim kamaghın an iti, a God Ua Israelba Iniasa Misevezir Gumazim.

“Ezi miğirigiar mam ua iti, bizir kaba otivigha givazi, ezi datirighın an aremezir dughiar mikezim oto. ²²⁻²³ Ezi datirighın en amizir maba mizaraghara mozimın ghuegha an kuamın apizir puvati. Egha iza e mikemezi, e bar aguaghfa. Egha me ghaze, e irebamın mın enselbar garima,

24:15: Mt 18:20, Lu 24:36 **24:16:** Jo 20:14, 21:4 **24:18:** Jo 19:25 **24:19:** Mt 21:11, Jo 6:14, Ap 2:22 **24:20:** Lu 23:1, Ap 13:27-28 **24:21:** Lu 1:68, 2:38, 19:11, Ap 1:6

me kamaghin e miġia ghaze, a ua dikafi. ²⁴ Ezi en marazi mozim in ghuegha amiziba mikemezi moghin bizibar gari da iti, ezi me an apizir puvati.”

²⁵ Ezi Iesus kamaghin aning miġei, “Gua gumazir onganinming! Gua Godin akam inigha izir gumazim in akaba nighnizir gavgavim koma navim zuamirama adar itir puvati. ²⁶ Ezi gua ti fozir puvati? God Ua Gumamaziziba Iniasa Misevezir Gumazim, faragh mizaziba inigh egh gin Godin damazim in ziar ekiam iniam.” ²⁷ Egha Iesus aning geghari. A faragha Moses osirizir akabav ġia, ghua Godin akam inigha izir gumazibar akaba bar aning miġei. A Godin Akinafarim in itir akar an gun mikemeziba, dar mingariba bar aning in sure gami.

²⁸ Egha me nguibar me ikiamim in boroghira ghuava, Iesus aning bada ghuavira itima, ²⁹ aning a miġia ghaze, “Aruem bar ġivazima aminim piri. Ni ga ko dakuam.” Ezima a ghuava aning koma akui. ³⁰ Egha Iesus damasa aning koma aperaghav ikia, bret inighava Afeziar Ekiam minabagha, bret abigha aning ganidi. ³¹ Ezi aning datirigh in an garava a gifofozima, a pura puvati. ³² Ezima aning maghira uaning in miġei, “A tuavim in ga batogha Godin Akinafarim in akabar ga miġeima, gan navim in dikafi.”

³³ Egha aning dikavigha zuamira ghua Jerusalemin uamategha ghua garima, 11 pla Iesus in suren gumaziba, me marazi ko me uari

24:24: Jo 20:3-10 **24:26:** Lu 9:22, 24:44, Ap 17:3, 1 Pi 1:11

24:27: Stt 3:15, Nam 21:9, Lo 18:15, Sng 22:1-21, Ais 7:14, 7:53, Dan 9:24, Mal 3:1, Jo 13:31, Ap 3:13 **24:30:** Mt 14:19, Lu 22:19

akuvagha itima,³⁴ aning kamaghin me migei, “Bar guizbangira! Iesus aremegha dikavigha ghua Saimon bato!”³⁵ Ezi aning maghira tuavimin otivizir bizibar gun me mighiava ghaze, a bret abighizima aning an ganighava a gifo.

Iesus uan suren gumaziba bato

(Matyu 28:16-20 ko Mak 16:14-18 ko Jon 20:19-23)

³⁶ Iesusin suren gumazir 11 pla ko marazi, bizir kabar gun uariv geima, Iesus pura men tongin tughav ikia, * a kamaghin me migei, “Navir amirizim ia ko iti.”³⁷ Ezi me bar atiatigha ghaze, me duamin gari. ³⁸ Ezi a kamaghin me migei, “Ia tizim bagha atiatava nighnizir aviribagh ami?”³⁹ Ia kagh nan dafariba ko dagaribar gan. Egh ia fogh suam, kar ki Iesus uabi. Egh ia nan suigh ia fogh. Duam aghariba ko nivafiziba puvati. Ezi ia nan gari, ki da iti.”⁴⁰ † A kamaghin mikemegha uan dafariba ko dagariba men akakasi. ⁴¹ Egha me bar akuegha tintinibar nighnigha, egha nighnizir gavgavim an itir puvati. Ezi a men azara, “Ia damamin daghetam iti?”⁴² Ezi me osirir tuazimin akuam a ganingizima,⁴³ a men damazibar a inighava anepi.

24:34: 1 Ko 15:4-5 **24:36:** 1 Ko 15:5 * **24:36:** (24:36) Fofozir gumazir maba ghaze, akar otevir mikovezir pumuningin (*) tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazir mam gin da osiri. **24:37:** Mt 14:26 † **24:40:** (24:40) Fofozir gumazir maba ghaze, akar otevir mikovezir pumuningin tongin itiba, Luk uabi da osirizir puvati. Gumazir igharazir mam gin da osiri. **24:41:** Jo 21:5

⁴⁴ Egha a kamaghin me migei, “Fomira Moses Osirizir Araziba, ko Godin akam inigha izir gumazibar osiziriba, ko Devitin ighiaba, da nan gun mikemezir biziba, da bar moghira guizin otivam. Kar bizir ki ia ko ikia ia mikemeziba.” ⁴⁵ Egha a nighnizir aghuiba me ganingizima me Afeziar Ekiamin Akinafarimin akabar mingaribagh fo. ⁴⁶ Ezi a kamaghin me migei, “Afeziar Ekiamin Akinafarim kamaghin mikeme, God Ua Gumazamiziba Iniasa Misevezir Gumazim, Krai, an aremegh dughiar pumuning ko mikezimin ikegh uamategh mozim in dikavigham. ⁴⁷ Egh ia nan ziamin ia nan akam inigh mangam. Ia Jerusalem ikeghiva nan akam inighiva nguazimin mikébaba bar dar mangi. Ia gumazamizibav kintu, me navibagh iraghti ki men arazir kuraba gin amadagham. ⁴⁸ Ia uari uan damazibar bizir kabar ganizi moghin dar gun mikim. ⁴⁹ Ia oragh. Afeziam faragha akam akiragha ghaze, a uan Duam isi ia daningam. Ezi ki a mikemezi moghin, ia bagh anemangam. Kamaghin ia nguibar ekiamin iki. Egh mamaghira iki mangi dughiar God ko itir gavgavim izighritima ia a iniam.”

God Iesus inigha uamategha uan Nguibamin ghuavanabo

(Mak 16:19-20 ko Aposel 1:9-12)

24:44: Mt 16:21, 20:18, Mk 8:31, Lu 9:22 **24:45:** Lu 24:27, Ap 16:14 **24:46:** Sng 22, Ais 50:6, 52:14-53:12, Hos 6:2, Lu 24:26, Ap 17:3 **24:47:** Ais 49:6, 49:22, Jer 31:34, Mai 4:2, Mal 1:11, Mt 28:19, 1 Ti 3:16 **24:48:** Jo 15:27, Ap 1:8, 1:22, 2:32 **24:49:** Ais 44:3, Jol 2:28, Jo 14:16, 14:26, 15:26, 16:7, Ap 1:4

⁵⁰ Egha Iesus uan suren gumaziba inigha ghuava Betanin boroghin itir danganimin tu. Egha a uan agharim ghufegha arazir aghuim me damuasava Godin azai. ⁵¹ An arazir aghuim me damuasa Godin azavira itima, God a inigha uan Nguibamin ghuavanadi. ⁵² Ezima me an ziam fa bar akuegha uamategha Jerusalem in zui. ⁵³ Egha me Godin Dipenimin aven ikiava an ziam fa mamaghira iti.

24:51: Jo 20:17, Ef 4:8 **24:52:** Jo 14:28, 16:22 **24:53:** Ap 2:46, 5:42

Godin Akar Aghuim; Akar Dikirizir Gavgavir Igiam

The New Testament in the Aruamu language of Madang Province, Papua New Guinea, 2004 Edition Nupela Testamen long tokples Aruamu long Madang Provins long Niugini long 2004

copyright © 2004 Pioneer Bible Translators and the Bible Society of Papua
New Guinea

© Faith Comes by Hearing

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Godin Akar Aghuim in the Aruamu Language

This translation was produced by Pioneer Bible Translators, and was
published in 2004 by the Bible Society of Papua New Guinea.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the Pioneer
Bible Translators at www.pioneerbible.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in
any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual
words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2021-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea